

๐๖๖๖ ๖๖๖๖๖๖

๖๖ ๖๖๖ ๖๖

๖๖๖

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ ที่ใช้เทคนิค
วิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู

ปริญญานิพนธ์

ของ

มุกดา เปรมศรี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา

สิงหาคม 2541

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๖๖๖๖๖๖

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เนตร อักษรสวัสดิ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เนตร อักษรสวัสดิ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ดร.วิเชียร อาปนรักษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา วัฒนาศิริ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่....เดือน.....พ.ศ. 2541

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์และได้รับความปรึกษาแนะนำอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.เนตร อักษรสวัสดิ์ ประธานที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์ กรรมการที่ปรึกษา ดร.วิเชียร อัมพรัญญ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา วัฒนะศิริ ผู้ซึ่งกรุณาเป็นกรรมการสมทบในการสอบปากเปล่า และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการสร้าง แนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนอัสสัมชัญ ภราดาสุรสิทธิ์ สุขชัย อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนอัสสัมชัญ ภราดาเลอชัย เลวสุต อาจารย์ประถม โจรนนท์ อาจารย์ทบ เสนีย์ และคณะกรรมการผู้บริหารโรงเรียน ปีการศึกษา 2539 - 2540 ที่ให้การสนับสนุนการศึกษา และอนุญาตให้ลาศึกษาต่อ

ขอขอบพระคุณ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี ขอบคุณคุณครูและขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 5 โรงเรียนอัสสัมชัญ และโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี ที่อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณนิติปริญญานิพนธ์โทวิชาเอกการมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2539 ที่เป็นกำลังใจมาตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้สนับสนุนช่วยเหลือและ เป็นกำลังใจอย่างดียิ่งตั้งแต่ต้นจนสำเร็จการศึกษา

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา (ผู้ล่วงลับไปแล้ว) ครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

มุกดา เปรมศรี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบเสาะ เชิงนิติศาสตร์	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิควิธีการ A.I.C.	20
เอกสารการสอนตามคู่มือครู แนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์	34
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ	47
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบเสาะ เชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ	52
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	55
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	56
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	56
แบบแผนในการทดลอง	57
เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง	58
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ	58
วิธีดำเนินการทดลอง	65
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	66

4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า	71
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	71
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	74
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	74
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	74
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	74
	การวิเคราะห์ข้อมูล	76
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	77
	อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า	77
	ข้อเสนอแนะ	81
	บรรณานุกรม	84
	ภาคผนวก	92
	ประวัติย่อของผู้วิจัย	225

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์	18
2	ขั้นตอนเทคนิควิธีการ A.I.C	28
3	ขั้นตอนวิธีสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.	30
4	ขั้นตอนเปรียบเทียบการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ ที่ใช้เทคนิค วิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู	36
5	แสดงแบบแผนการทดลองของการวิจัย	57
6	ตัวอย่างข้อสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา	62
7	ตัวอย่างแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา	65
8	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้ เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู	72
9	เปรียบเทียบความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิค วิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู	73
10	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 50 ข้อ	98
11	แสดงค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามความสนใจต่อการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 25 ข้อ	100
12	แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม	101
13	แสดงคะแนนความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	103

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	แผนภูมิผลแสดงการเรียนรู้และผลสนับสนุนจากการสอนแบบสืบเสาะ เชิงนิติศาสตร์	17
2	แผนภูมิแสดงขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์	19
3	แผนภูมิแสดงการเขียนมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต)	23
4	แผนภูมิภาพแสดงการจัดห้องเรียนแบบเรียนเป็นทีม	27
5	แผนภูมิแสดงเทคนิควิธีการ A.I.C. หรือเทคนิควิธีการรวมพลังสร้างอนาคต	29
6	แผนภูมิแสดงขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.	33

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมเป็นหลัก ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิทยาการ โดยเฉพาะความเจริญทางวัตถุซึ่งเป็นสิ่งสร้างสรรค์อำนวยความสะดวกต่อการอยู่อาศัยให้สบายได้ และพอใจในสิ่งนั้น ๆ จนเกิดการแข่งขัน (ปัญญา นันทิกช. ม.ป.ป. : 19) ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการขาดจริยธรรมอันเป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมคนให้เป็นมนุษย์ที่ดี (สาโรช บัวศรี. 2527 : 118) ต่อตนเองและสังคมตามสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตใจ จึงควรมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ การศึกษา ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาแปลว่า การดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง โดยฝึกให้รู้จักรูปแบบที่มีอิทธิพลต่อการแก้ปัญหาและนามธรรมที่เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคม (บรรเทา กิตติศักดิ์. 2533 : 118) ฉะนั้น ศาสนาจึงมีความผูกพันและ เป็นสถาบันที่มีกลไกสำคัญในการทำหน้าที่ขัดเกลา ปลูกฝังและ เป็นตัวควบคุมพฤติกรรมคนให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม อาทิเช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถ เป็นหนทางนำไปประกอบอาชีพ หากมีความรู้แต่ขาดคุณธรรม จริยธรรม อาจก่อความเดือดร้อนกับสังคมได้ ด้วยเหตุนี้การพัฒนาการศึกษาต้องพัฒนาศักยภาพของคนในด้านจิตใจจนสามารถปรับเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา มาปฏิบัติเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. ม.ป.ป. : 13) ดังนั้น วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้จัดอยู่ในกลุ่มวิชาสังคมศึกษามีความสอดคล้องเกี่ยวข้องกับจริยธรรม โดยมุ่งให้นักเรียนได้รับความรู้ในฐานะพุทธศาสนิกชนอันเกี่ยวกับพระรัตนตรัยและความศรัทธาที่เกิดจากความเข้าใจตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาปฏิบัติให้เป็นผู้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักนำความรู้มาใช้ในสถานการณ์จริงให้เกิดสัจธรรมของชีวิตตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทางวัตถุและทางสังคมได้อย่างถูกต้อง (กรมวิชาการ. ม.ป.ป. : 13)

พระพุทธรูปผ่านมาถึงปัจจุบัน กระบวนการเรียนการสอนยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาคนให้มีลักษณะ "มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี" เนื่องจากการถ่ายทอดความรู้ในเนื้อหาไม่เน้นกระบวนการให้นักเรียนพัฒนาความคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นและการแสวงหาความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป. : 19) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายยังขาดความรู้ความเข้าใจและความศรัทธาตามหลักธรรมคำสอนอย่างแท้จริง จากเหตุผลดังกล่าวพบว่า ผลการวิจัยลักษณะคุณธรรม และค่านิยมในพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศมีระดับขั้นการรับรู้เข้าใจในความหมายคุณธรรมเพื่อนำมาปฏิบัติ ร้อยละ 0.07 และเห็นคุณค่าตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา ร้อยละ 27.03 (สำนักทดสอบทางการศึกษา. 2538 : 46) ผลการวิจัยครั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากการสอนของครูผู้สอนเองเป็นศูนย์กลาง คือ เป็นผู้บรรยาย อธิบายเพียงฝ่ายเดียวก่อให้เกิดปัญหาตามมา อาทิเช่น นักเรียนเบื่อหน่ายต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาและขาดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจึงควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข โดยเฉพาะครูผู้สอนอาจนำรูปแบบวิธีการสอนแบบต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ เช่น การสอนแบบสืบเสาะ การสอนแบบวิทยาศาสตร์ การสอนแบบแก้ปัญหา ฯลฯ ที่เน้นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนจนเกิดทักษะการค้นหาคำตอบด้วยการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล หรือยกตัวอย่างอุปมา-อุปไมย ตลอดจนการใช้สื่อและเอกสารประกอบการเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาที่มีลักษณะนามธรรมอย่างแท้จริงและสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง เพราะแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา คือ ศีลธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและพัฒนาจิตใจให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม โดยเฉพาะเยาวชนจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ในอนาคตให้มีความรู้และเป็นพุทธศาสนิกชนที่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนและเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับวิธีสอน จนเกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาทางสติปัญญาและจิตใจอย่างมีประสิทธิภาพต่อ

การเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ดังนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวิธีการสอนและพบว่า การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิคการ A.I.C. (Appreciation – Influence – Control) หรือ เทคนิควิธีการรวมพลังสร้างอนาคต (พุทธธิ์ ศิริบริรรณพัทธกัษ. ม.ป.ป. : 5) เป็นนวัตกรรมการสอนรูปแบบหนึ่งที่ผู้วิจัยนำเครื่องมือมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม โดยใช้คำถามอภิปรายแบบเผชิญหน้าอย่างมีเหตุผลจนเกิดความคิดที่หลากหลายอย่างเป็นขั้นตอนถึงความแตกต่างของปัญหาและแนวทางในการพัฒนาที่มุ่งสู่อนาคตอย่างมีวิสัยทัศน์กว้างไกล จึงทำให้นักเรียนมีความรู้สึกพอใจใฝ่หาความรู้ โดยการแสดงออกในการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเอาใจใส่และรับรู้ เข้าใจ เห็นคุณค่าจนเกิดความศรัทธาต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกทำการวิจัยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. มาทดลองสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาอันเป็นแนวทางส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความมุ่งหมายของการค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู
2. เพื่อเปรียบเทียบความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักกระทำ รู้จักแก้ปัญหา มุ่งพัฒนาตนเองเพื่อเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในสังคมต่อไป

3. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอันได้แก่ หลักความเจริญงอกงามของอารยชนที่เกี่ยวกับศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา สาราณียธรรม 6 ที่เกี่ยวกับธรรมซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกัน และมงคลชีวิตที่เกี่ยวกับความชำนาญในวิชาชีพ ความมีระเบียบวินัย การกล่าววาจาดี และการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 3 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 186 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โดยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1) สุ่มโดยการจับฉลาก นักเรียนชายแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ จากจำนวน 3 ห้องเรียนมา 2 ห้องเรียน

2) นำชื่อนักเรียนทั้ง 2 ห้องเรียนมาคละกัน แล้วสุ่มอย่างง่ายเพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 40 คน

3) จับฉลากอีกครั้งเพื่อเลือกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดย

3.1 กลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลอง 40 คน เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.

3.2 กลุ่มควบคุม

กลุ่มควบคุม 40 คน เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู แนวสอนของ
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

3. ระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โดยใช้
ระยะเวลาในการทดลองกลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาที สัปดาห์ละ 2 คาบ รวมเป็น
8 สัปดาห์

4. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา (ส 049)
เรื่อง "พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม" หลักความเจริญงอกงามของอารยชนที่เกี่ยวกับศรัทธา
ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา สาราณียธรรม 6 ที่เกี่ยวกับธรรมซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึง
กันและกัน และมงคลชีวิตที่เกี่ยวกับความชำนาญในวิชาชีพ ความมีระเบียบวินัย การกล่าววาจาดี
และการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

5. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการสอนจำแนกเป็น 2 วิธีดังนี้

5.1.1 การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.

5.1.2 การสอนตามคู่มือครู แนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

5.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

5.2.2 ความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ (Jurisprudential Inquiry Method) หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูเสนอสถานการณ์ในประเด็นปัญหาต่าง ๆ นักเรียนประมวลและพิจารณาด้วยการสังเคราะห์ตามข้อเท็จจริง ที่ใช้การอภิปรายแบบเผชิญหน้าอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจอีกครั้งและตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเห็น ครูเป็นผู้ควบคุมสภาพการเรียนการสอน โดยมีขั้นตอนการสอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นเสนอสถานการณ์

ครูเสนอสถานการณ์ประเด็นปัญหาโดยใช้ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เป็นข้อขัดแย้งในสังคมปัจจุบัน (บันทึกในใบงาน)

2. ขั้นระบุประเด็น

นักเรียนแต่ละทีมร่วมกันระดมความคิด รวบรวมปัญหาที่ตนได้แนวคิดในขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็นศึกษาสาเหตุและแนวทางการตัดสินใจการแก้ปัญหา (บันทึกในใบงาน)

3. ขั้นแสดงความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละคน ในทีมแสดงความคิดเห็นเสนอปัญหาที่ตนสนใจและสนับสนุนความคิดเห็นของตนในขั้นที่ 2 (บันทึกในใบงาน)

4. ขั้นอภิปรายความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละทีม อภิปรายความคิดเห็นประเด็นปัญหาจากการตัดสินใจของแต่ละคนในขั้นที่ 3 ตามลำดับความสำคัญ (บันทึกในใบงาน)

5. ขั้นถ่วงถ่วงความคิดเห็น

นักเรียนถ่วงถ่วงความคิดเห็นประเด็นปัญหา ตัดสินใจอีกครั้งว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับทีมในการยืนยันความคิดเห็นตนเอง (บันทึกในใบงาน)

6. ขั้นตรวจสอบตามข้อเท็จจริง

นักเรียนแต่ละทีม ตรวจสอบตามข้อเท็จจริงจากขั้นที่ 5 เป็นการตัดสินใจครั้งหลังซึ่งการตรวจสอบว่าเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดด้วยการเสนอเหตุผลตามข้อเท็จจริงและความน่าเชื่อถือ (บันทึกในใบงาน)

2. เทคนิควิธีการ A.I.C. (Appreciation - Influence - Control) หรือ เทคนิควิธีการรวมพลังสร้างอนาคต หมายถึง การระดมความคิดอย่างมีระบบ เพื่อกำหนดเป้าหมายอนาคตหามาตรการแนวทางสู่เป้าหมายและจัดทำแผนปฏิบัติการ

เทคนิควิธีการ A.I.C. มี 3 พลังดังต่อไปนี้

1. Appreciation เป็นขั้นที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการรวมพลังสร้างอนาคต
 - ขั้นประเมินสภาพปัจจุบัน
 - ขั้นกำหนดเป้าหมายอนาคต
2. Influence เป็นขั้นที่หามาตรการเพื่อแก้ปัญหาที่มุ่งการพัฒนาสู่เป้าหมายในอนาคต
 - ขั้นหามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต)
 - ขั้นอาสารับผิดชอบมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต)
3. Control เป็นขั้นที่กำหนดแผนปฏิบัติการสู่เป้าหมายในอนาคต
 - ขั้นการจัดทำแผนปฏิบัติการ
 - ขั้นการประเมินแผนปฏิบัติการ

หมายเหตุ A หมายถึง Appreciation

I หมายถึง Influence

C หมายถึง Control

3. การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. หมายถึง ครูเสนอสถานการณ์ในประเด็นปัญหาที่เป็นข้อขัดแย้งในสังคม นักเรียนประมวลและพิจารณาด้วยการสังเคราะห์ตามข้อเท็จจริงเพื่อหาสาเหตุที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดเป้าหมายมุ่งสู่การพัฒนาในอนาคต ที่ใช้การอภิปรายแบบเผชิญหน้าอย่างมีเหตุผล โดยหามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) เพื่อการตัดสินใจมาสนับสนุนในการจัดทำแผนปฏิบัติการและตรวจสอบข้อเท็จจริงซึ่งเป็นการยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงแนวความคิดอีกครั้งร่วมกัน ครูเป็นผู้ควบคุมสภาพการเรียนรู้การสอน

การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. มีขั้นตอนการสอนดังต่อไปนี้

ขั้นนำ

ครูกระตุ้นความสนใจนักเรียนในการนำเข้าสู่บทเรียน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น วีดิทัศน์ การสนทนา หัวข้อข่าวจากหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

1. ขั้นเสนอสถานการณ์

ครูเสนอสถานการณ์ประเด็นเหตุการณ์ที่เป็นข้อขัดแย้งในชีวิตประจำวัน และสังคม นักเรียนประเมินสภาพปัจจุบัน กำหนดเป้าหมายอนาคต (บันทึกในใบงาน) โดยใช้ภาพเป็นสื่อ

2. ขั้นระบุประเด็น

นักเรียนแต่ละทีมรวบรวมและเลือกปัญหา 1 ประเด็น โดยการสังเคราะห์ปัญหาตามสถานการณ์ การแก้ปัญหาที่มุ่งสู่การพัฒนาในอนาคต นักเรียนประเมินสภาพปัจจุบัน กำหนดเป้าหมายอนาคตร่วมกัน (บันทึกในใบงาน)

3. ขั้นแสดงความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละคนในทีมแสดงความคิดเห็นเสนอปัญหาที่สนใจและสนับสนุนความคิดเห็นของตนในขั้นที่ 2 พร้อมกับมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) และลำดับความสำคัญของมาตรการ (บันทึกในใบงาน)

4. ขั้นอภิปรายความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละทีมอภิปรายความคิดเห็นประเด็นปัญหาจากการตัดสินใจของแต่ละคนในขั้นที่ 3 ลำดับความสำคัญของมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) และอาสารับผิดชอบมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) นั้น (บันทึกในใบงาน)

5. ขั้นกลั่นกรองความคิดเห็น

นักเรียนกลั่นกรองความคิดเห็นพิจารณาอย่างรอบคอบ ตัดสินใจอีกครั้งว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับทีมย่อยในแนวทางการแก้ปัญหานั้น เพราะเหตุใด (บันทึกในใบงาน) แล้วการจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน (เขียนลงในแบบฟอร์มการจัดทำว่าแผนปฏิบัติการ)

6. ขั้นตรวจสอบตามข้อเท็จจริง

นักเรียนแต่ละทีมตรวจสอบความคิดเห็นตามข้อเท็จจริงจากขั้นที่ 5 เป็นการตัดสินใจครั้งหลัง โดยการตรวจสอบว่าเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดพร้อมเสนอเหตุผล หาข้อสรุปในทีมและการประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกันทั้งชั้นเรียน (บันทึกลงในใบงาน)

ขั้นสรุป

- ครูสรุปบทเรียน
- นักเรียนจดบันทึกในสมุด

4. การสอนตามคู่มือครู หมายถึง การสอนที่ใช้ในกลุ่มควบคุมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนที่ดำเนินไปตามแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีการสอนดังต่อไปนี้

4.1 **ขั้นสร้างความสนใจ** คือ เป็นขั้นการทำให้นักเรียนเกิดความสนใจบทเรียน เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ ใช้วิธีสนทนา ชักถามหรือใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน

4.2 **ขั้นแจ้งจุดประสงค์** คือเป็นขั้นการให้นักเรียนรับรู้จุดประสงค์ของการเรียน การสอนในแต่ละเรื่องและเมื่อรับรู้แล้ว จะสามารถทำอะไรได้บ้าง

4.3 **ขั้นทบทวนความรู้เดิม** คือเป็นขั้นที่ครูอาจใช้วิธีสนทนาชักถามเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานของนักเรียนว่ามีมากหรือน้อยก่อนที่จะให้ความรู้ใหม่ต่อไป

4.4 **ขั้นเสนอบทเรียนใหม่** คือเป็นขั้นการเริ่มกิจกรรมของบทเรียนใหม่โดยใช้วิธีการต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์ประกอบการสอน

4.5 **ขั้นให้แนวการเรียนรู้** คือเป็นขั้นที่ครูเสนอแนะแนวทางให้นักเรียนสามารถ ทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น แนะนำหนังสือ หรือทำกิจกรรมกลุ่ม

4.6 **ขั้นแสดงพฤติกรรม** คือเป็นขั้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง หรือแสดงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่ครูตั้งไว้

4.7 **ขั้นแจ้งผลปฏิบัติ** คือเป็นขั้นการแจ้งให้นักเรียนรู้ผลของการกระทำกิจกรรมทันที เพื่อชมเชยหรือปรับปรุงแก้ไข

4.8 **ขั้นประเมินผล** คือเป็นขั้นการประเมินผลพฤติกรรมหรือผลงานที่นักเรียนปฏิบัติ ว่าเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในบทเรียนนั้นเพียงใด

4.9 **ขั้นส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอนการเรียนรู้** คือ เป็นขั้นการสรุป ทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา โดยครูอาจให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หรือทดสอบหลังเรียน

5. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** หมายถึง ความสามารถของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา (ส 049) เรื่องพุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม ซึ่งพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องพุทธธรรม เพื่อชีวิตและสังคม หลักความเจริญงอกงามของอารยชนที่เกี่ยวกับศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา สาราณียธรรม 6 ที่เกี่ยวกับธรรมซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกันและมงคลชีวิตที่

เกี่ยวกับความชำนาญในวิชาชีพความมีระเบียบวินัย การกล่าววาจาดี และการทำงานที่ไม่คั่งค้าง สับสน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามทฤษฎีของ บลูม (Bloom) จัดประเภทของจุดมุ่งหมาย วัดพฤติกรรมด้าน ความรู้ – ความจำ ความเข้าใจการนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า

6. ความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง การแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมในการประกอบกิจกรรมหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา รู้จักเอาใจใส่ มองเห็นความสำคัญ มีการรับรู้และ มีการตอบสนองต่อการรับรู้ แล้วเกิดการยอมรับในคุณค่าของสิ่งที่ตนได้รับรู้ในที่สุด

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิควิธีการ A.I.C.
3. เอกสารการสอนตามคู่มือครู แนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ

A.I.C

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ
7. สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์

1.1 การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ (Jurisprudential Inquiry Method)

ชาญชัย อินทรประวัติ และพวงเพ็ญ อินทรประวัติ (2532 : 102) ได้ให้ความหมายการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ว่า เป็นรูปแบบการสอนที่ใช้เหตุผลเพื่อแก้ไขปัญหาซึ่ง อากรณ์ ใจเที่ยง (2537 : 102) ได้ให้ความหมายว่าเป็นรูปแบบการตัดสินใจอย่างฉลาด โอลิเวอร์ และเชฟเวอร์ (มาลินี จุฑารพ. 2539 : 101 ; อ้างอิงมาจาก Oliver and Shaver. n.d.) กล่าวว่า เป็นรูปแบบการสอนที่ใช้กรณีศึกษา (Case Study) เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูลและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนฝึกการวางกรอบความเที่ยงธรรมในสังคม

การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ (Jurisprudential Inquiry Method) เป็นการเรียนการสอนที่ครูเสนอสถานการณ์ในประเด็นสำคัญของสังคม นักเรียนประมวลพิจารณาข้อเท็จจริงโดยการทบทวนความคิดเห็นด้วยตนเองและเพื่อนร่วมงานในการอภิปรายแบบเผชิญหน้าอย่างมีเหตุผลโดยตลอด มีครูเป็นผู้ควบคุมสภาพการเรียนการสอน

ในศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล การศึกษาของกรีกได้เจริญรุ่งเรือง มีรูปแบบการสอนแบบเดิมใช้การท่องจำและการเลียนแบบ ต่อมานักปราชญ์ของกรีกคือ โซเครตีส (496 - 399 ก่อน ค.ศ.) ได้นำวิธีสอนของตนมาสอนหนังสือให้แก่เด็ก วิธีการสอนนี้เรียกว่า วิธีสอนแบบโซเครตีสที่ใช้คำถามและการสนทนาระหว่างครูกับศิษย์ ไม่ใช่เป็นการสอนเนื้อหาวิชาโดยตรงแก่เด็ก แต่เป็นการแทรกความรู้โดยครูเป็นผู้ถาม นักเรียนคิดพิจารณาจากความคิดของตนเองที่คิดอย่างละเอียดรอบคอบ การสอนของโซเครตีสอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ เป็นแรงจูงใจเพื่อให้นักเรียนตอบสนองคำถามและเกิดเป็นแนวคิดของนักเรียนขึ้นมา โซเครตีสพยายามให้นักเรียนพัฒนาความคิดของตนเอง โดยโซเครตีสไม่แสดงความคิดใด ๆ เลย เขาเน้นให้นักเรียนสร้างบทสรุปตามข้อเท็จจริงด้วยตนเอง คำถามที่สร้างขึ้นเป็นลักษณะปลายเปิด นักเรียนมีอิสระในการคิด การสอนเน้นมีกับประสบความสำเร็จกับนักเรียนกลุ่มเล็กหรือตัวต่อตัว เท่านั้น คลาร์ก (Clark, 1981 : 207)

1.2 การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์

การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ ซึ่ง โอลิเวอร์ และเชฟเฟอร์ (Oliver and Shaver, 1966/1974) ได้คิดรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักการคิดพิจารณาและวิเคราะห์ เลือกประเด็นสำคัญของระเบียบจริยธรรมทางสังคมด้วยการอภิปรายแบบเผชิญหน้าตามแนวคิดของโซเครตีสที่ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าทางสังคม (Joyce and Weil, 1996 : 110 - 111 ; citing Shaver, 1995)

การกำหนดทิศทางการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนเข้าใจค่านิยมของตนเอง และผู้อื่นจนเกิดการฝึกความคิดเห็นประเด็นปัญหา เพื่อยืนยันในความคิดของตนเองและความคิดร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยการพิจารณาจากข้อเท็จจริง จุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการสอนรูปแบบนี้คือนักเรียนสามารถให้ข้อมูลอ้างอิงสนับสนุนความคิดเห็นของตนเองฝึกทักษะการแสดงผล ตลอดจนรู้จักสรุปความเพื่อตัดสินใจอย่างถูกต้องและยุติธรรม เพื่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (ชานาญ เอี่ยมสาอาจ, 2539 : 15)

การวางแผนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2537 : 164)

1. เตรียมเรื่องที่เป็นปัญหาที่เป็นข้อขัดแย้งในสังคม
2. เตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น

3. เตรียมแนวทางการแก้ปัญหาและค่านิยมสำหรับการแก้ปัญหา
4. เตรียมเหตุผลในการสนับสนุนและคัดค้านแนวทางแก้ปัญหานั้น
5. เตรียมอภิปรายทำนายผลการแก้ปัญหาโดยใช้แนวทางนั้น

รูปแบบการสอนของการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ (Joyce and Weil. 1996 : 119 – 121)

การเสาะหาทัศนคติของนักเรียนโดยการอภิปรายแบบเผชิญหน้าตามแนวคิดของ โสเครติส เป็นหัวใจสำคัญในการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ กิจกรรมการเรียนการสอน ที่สำคัญ เช่น การช่วยนักเรียนสร้างแนวคิดหรือทัศนคติต่อสถานการณ์ที่อภิปรายหรือช่วยนักเรียน ทบทวนความคิดเห็นในการอภิปราย

รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ^๕ขั้นเสนอสถานการณ์
2. ^๕ขั้นระบุประเด็น
3. ^๕ขั้นแสดงความคิดเห็น
4. ^๕ขั้นอภิปรายความคิดเห็น
5. ^๕ขั้นถกเถียงความคิดเห็น
6. ^๕ขั้นตรวจสอบข้อเท็จจริง

1. ^๕ขั้นเสนอสถานการณ์

ครูเสนอสถานการณ์ประเด็นที่ก่อให้เกิดข้อขัดแย้งทางค่านิยมในชีวิตประจำวัน และสังคม นักเรียนทบทวนข้อเท็จจริงในเหตุการณ์นั้น ๆ โดยเน้นว่าใครทำอะไร และทำไม

2. ^๕ขั้นระบุประเด็น

นักเรียนรวบรวมและระบุเลือกปัญหามา 1 ประเด็นโดยสังเคราะห์ตาม ข้อเท็จจริง การสร้างคำถามคาบเกี่ยวถึงการแก้ปัญหาในชุมชนแยกแยะค่านิยมที่เกี่ยวข้องพร้อมกับระบุความขัดแย้งของค่านิยม ในขั้นที่ 1 และ 2 นี้ ครูยังไม่ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น หรือความคิดเห็นใด ๆ

3. ขั้นแสดงความคิดเห็น

นักเรียนแสดงความคิดเห็นและทัศนคติในรูปของค่านิยมทางสังคม จากการตัดสินใจ เช่น นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับรัฐบาลไม่ควรออกกฎหมายกำหนดว่า โรงเรียนในแต่ละท้องถิ่นควรใช้จ่ายงบประมาณเท่าไร เพราะถือว่าเป็นการละเมิดความเป็นเอกเทศในการปกครองส่วนท้องถิ่น

4. ขั้นอภิปรายความคิดเห็น

นักเรียนที่อภิปรายในขั้นที่ 3 ถูกนำมาวิเคราะห์เพิ่มเติม การเน้นการอภิปรายแบบเผชิญหน้าตามแนวคิดของโสเครตีส ครูอาจใช้รูปแบบอภิปรายดังต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนระบุจุดที่ค่านิยมถูกละเมิด
2. ให้นักเรียนระบุค่านิยมที่ขัดแย้ง โดยอาศัยการอุปมา - อุปไมย
3. ให้นักเรียนตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์

จะเกิดขึ้นจากความคิดเห็นร่วมกัน

4. ให้นักเรียนเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลังของค่านิยมที่เกิดขึ้น

5. ขั้นถ่วงถ่วงความคิดเห็น

นักเรียนถ่วงถ่วงความคิดเห็นที่พิจารณาด้วยเหตุผล ตรวจสอบความเป็นไปได้ตัดสินใจอีกครั้งว่าเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยกับแนวทางการแก้ปัญหา นั้น เพราะเหตุใด

6. ขั้นตรวจสอบข้อเท็จจริง

นักเรียนตรวจสอบข้อเท็จจริง เป็นการตัดสินใจครั้งหลัง ซึ่งการตรวจสอบว่าเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดพร้อมเสนอเหตุผล ตามข้อเท็จจริงและความน่าเชื่อถือ

การจัดชั้นเรียน (Social System)

ครูดำเนินการควบคุมกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับนักเรียนเป็นผู้ทำให้กิจกรรมบรรลุตามเป้าหมาย เมื่อนักเรียนมีประสบการณ์แล้ว นักเรียนสามารถดำเนินการกิจกรรมได้ด้วยตนเองโดยไม่มีครูควบคุม บรรยากาศในชั้นเรียนนักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมแบบเผชิญหน้าทางความคิดด้วยการอภิปรายอยู่ตลอดเวลา

ปฏิกิริยาของครูและนักเรียนในชั้นเรียน (Principles of Reaction)

ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปรายและกลั่นกรองความคิดเห็นอย่างเต็มที่ นักเรียนไม่ควรจะเดาคำตอบของตนว่าถูกต้อง หรือไม่ ครูต้องเป็นผู้กระตุ้นและเน้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในหัวข้อการตั้งประเด็นปัญหา การตั้งข้อสงสัยเกิดต่อการอภิปรายจากข้อเท็จจริงเพื่อหาผลลัพธ์ไปสู่ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล อันเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของการสอนแนวนี้

สถานการณ์ที่ใช้สอน (Support System)

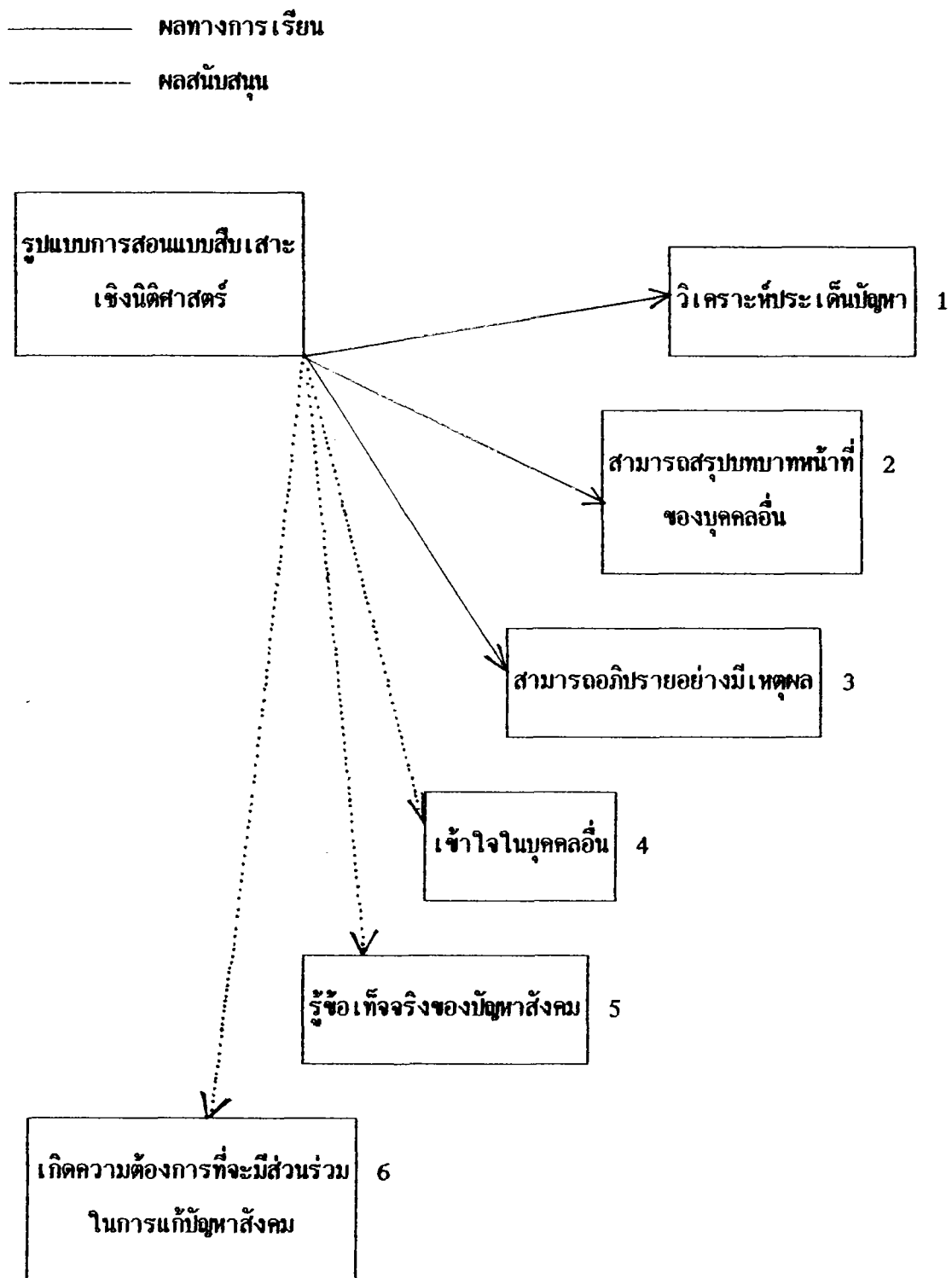
ลักษณะเด่นของการสอนแนวนี้ คือ สถานการณ์ที่นำมาใช้อาจเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือสถานการณ์ที่สร้างขึ้นเอง มีรายละเอียดครบถ้วน ควรระบุถึงเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางศีลธรรมหรือทางกฎหมาย เป็นต้น

การประยุกต์ใช้ (Application)

รูปแบบการสอนนี้ออกแบบเพื่อใช้สอนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ถ้าต้องการใช้สอนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ครูอาจต้องมีการประยุกต์นำมาใช้ ซึ่งการอภิปรายแบบเผชิญหน้ามักคุ้นากลัวในช่วงต้น โดยเฉพาะกับนักเรียนที่พูดไม่เก่ง ครูสามารถจัดกลุ่มนักเรียน (3 - 4 คน) แล้วอภิปรายกับนักเรียนอีกกลุ่มก็ได้ รูปแบบการเรียนการสอนนี้อ่อนุญาตให้พักระหว่างการอภิปรายได้ประเมินผลหรืออภิปรายความคิดเห็นใหม่ได้ บางครั้งครูอาจเริ่มต้นการอภิปรายกับนักเรียนทั้งห้องแล้วค่อยแยกกลุ่ม เพื่ออภิปรายหาความคิดเห็นต่อปัญหา ซึ่งนักเรียนอาจมีผลลัพธ์ที่ไม่เหมือนกันก็ได้ ครูควรใช้เวลาพอสมควรกับการอภิปรายในแต่ละหัวเรื่องครูอาจต้องสอนเทคนิคการวิเคราะห์อภิปรายกับนักเรียนก่อนก็ได้และการทำเช่นนี้ควรเป็นตามขั้นตอนอย่างช้า ๆ การใช้สถานการณ์ในตอนต้นควรเป็นแบบง่ายอาศัยความรู้ภูมิหลังเล็กน้อยบางครั้งควรใช้สถานการณ์จากประสบการณ์ของนักเรียนหรือจากหนังสือเอกสารตีพิมพ์ที่รับไว้ในโรงเรียนได้ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำแนวการสอนวิธีนี้มาประยุกต์ใช้กับชีวิตของตนเองได้

การปรับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment Adaptation)

ครูผู้สอนเป็นผู้นำแนวทางการจัดกิจกรรมในระยะแรก นักเรียนจะค่อย ๆ คล่องตัวและสามารถจัดกิจกรรมได้เอง นักเรียนจะมีความสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาโดยตรงจากการเรียนการสอนแบบนี้ รวมถึงความสามารถในการระบุประเด็นปัญหาด้วยการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลหรือยกตัวอย่างอุปมา-อุปไมย พร้อมทั้งระบุการแก้ปัญหา ซึ่งการอธิบายอย่างสมเหตุสมผลช่วยให้เด็กเรียนเกิดความต้องการมีส่วนร่วมที่จะแก้ปัญหาในสังคม การเรียนการสอนแบบนี้เป็นการกระตุ้นให้เกิดการยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่เน้นการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาสังคมแทนที่จะใช้อารมณ์ และเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกัน

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิผลการเรียนและผลสัมบูรณ์จากการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์
 (Joyce and Weil. 1996 : 125)

ตาราง 1 ขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ (Jurisprudential Inquiry Method)

ขั้นการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์มี 6 ขั้น ดังนี้

ขั้นดำเนินการสอน (นักเรียนแบ่งออกเป็น 5 ทีม ทีมละ 8 คน)

1. ขั้นเสนอสถานการณ์

ครูเสนอสถานการณ์ประเด็นปัญหาโดยใช้ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เป็นข้อขัดแย้งในสังคม (บันทึกในใบงาน)

2. ขั้นระบุประเด็น

นักเรียนแต่ละทีมรวบรวมปัญหาที่ตนได้แนวคิดในขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น ศึกษาหาเหตุและแนวทางการตัดสินใจการแก้ปัญหา (บันทึกในใบงาน)

3. ขั้นแสดงความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละคนในทีมแสดงความคิดเห็น เสนอปัญหาที่ตนสนใจและสนับสนุนความคิดเห็นของตนในขั้นที่ 2 (บันทึกในใบงาน)

4. ขั้นอภิปรายความคิดเห็น

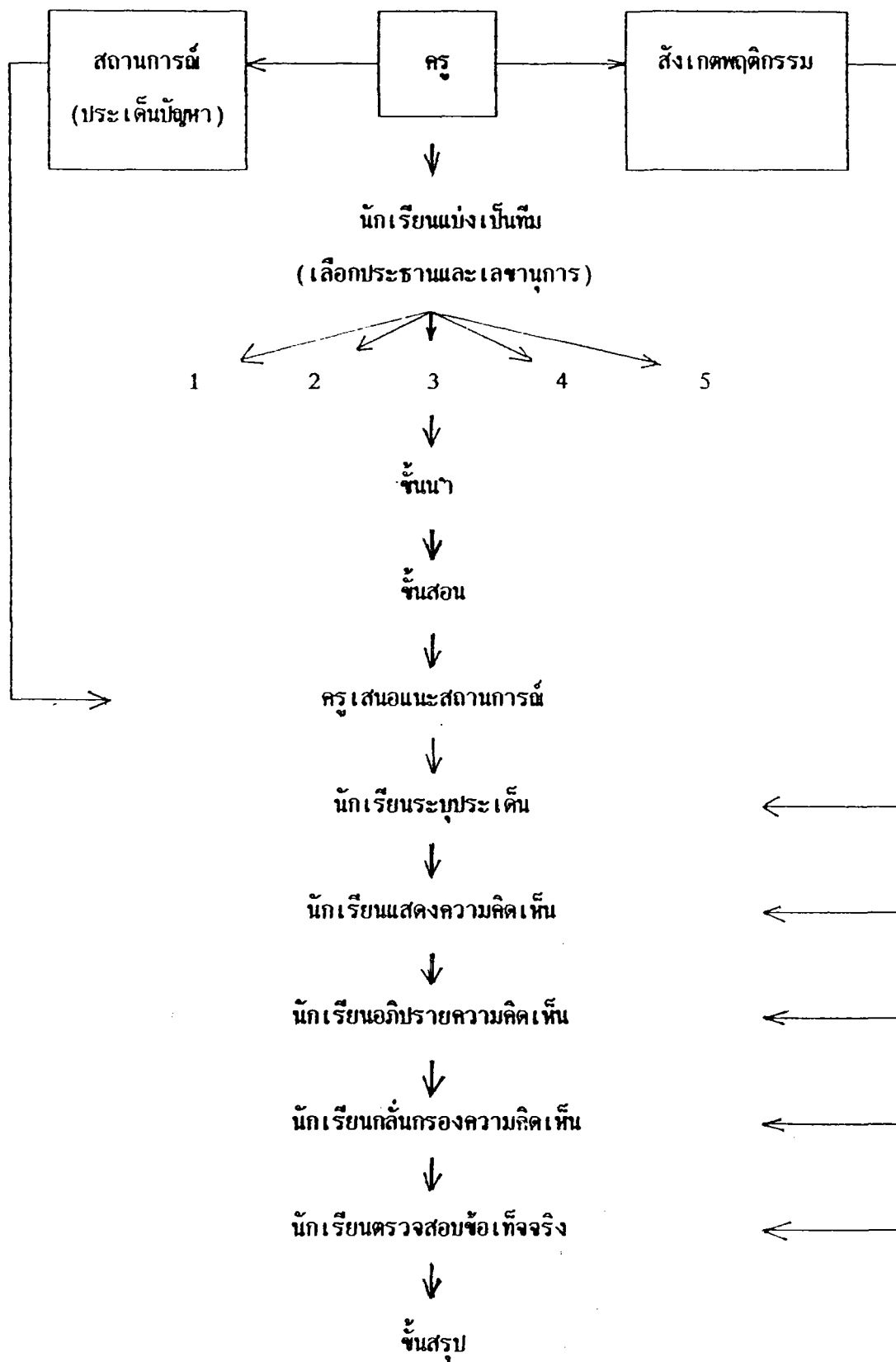
นักเรียนแต่ละทีมอภิปรายความคิดเห็นประเด็นปัญหาจากการตัดสินใจของแต่ละคนในขั้นที่ 3 ตามลำดับความสำคัญ (บันทึกในใบงาน)

5. ขั้นถ่วงถ่วงความคิดเห็น

นักเรียนถ่วงถ่วงความคิดเห็นประเด็นปัญหา ตัดสินใจอีกครั้งว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับทีมในการยืนยันความคิดเห็นตนเอง (บันทึกในใบงาน)

6. ขั้นตรวจสอบตามข้อเท็จจริง

นักเรียนแต่ละทีมตรวจสอบตามข้อเท็จจริงขั้นที่ 5 เป็นการตัดสินใจครั้งสุดท้าย ซึ่งการตรวจสอบว่าเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดพร้อมเสนอเหตุผล (บันทึกในใบงาน)

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิควิธีการ A.I.C.

เทคนิควิธีการ A.I.C. หรือ เทคนิคการรวมพลังสร้างอนาคต เป็นทฤษฎี และวิธีการบริหารที่พัฒนาโดย บิลล์ อี สมิธ (Bill E. Smith) และทูลิด ซาโต้ (Turid Sato) เพื่อแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนที่เกิดขึ้นในสังคม วิธีการดังกล่าวนับเป็นความคิดที่สำคัญต่อกระบวนการวางแผนโครงการและนโยบายที่จะต้องรวมเอาแบบแผนของความสัมพันธภาพแวดล้อมเข้าด้วยกันกับวิธีการ A.I.C. ซึ่งย่อมาจาก Appreciation - Influence - Control มีดังนี้ (พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์, ม.ป.ป. : 5)

.....คิด (วางแผน)

.....ทำ (ดำเนินการ)

.....วัดผล (เรียนรู้) และ

.....ปรับปรุง (นำมาวางแผน และดำเนินการต่อไปอีก)

เทคนิควิธีการ A.I.C. เป็นแนวทางการพัฒนาที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันคิดและเรียนรู้ โดยมีปฏิสัมพันธ์ จากการปฏิบัติเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและบรรลุเป้าหมายที่เห็นชอบร่วมกัน เพื่อเกิดการพัฒนาดตนเอง ชุมชนและสังคม หรือ

เทคนิควิธีการ A.I.C. เป็นระบบการสร้างงานโดยอาศัยประสบการณ์ของคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคิดเห็นแตกต่างกันมาผสมผสานกัน เพื่อให้มองไปในอนาคตที่พึงปรารถนาอันมีคุณค่าหรืออุดมการณ์ร่วมกัน

ดังนั้นเทคนิค A.I.C. เป็นการบริหารจัดการประชุมเพื่อวางแผนงานที่เน้นจุดสำคัญ 4 เรื่อง คือ (ชาติชาย ณ เชียงใหม่, 2538 : ไม่มีเลขหน้า)

1. เน้นการรวมพลังสร้างอนาคตก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยปฏิบัติร่วมกัน (Social Engagement) และใช้วิธีการแห่งการกระทำให้เกิดพลังสร้างอนาคต (Engagement Approach)
2. เน้นความเป็นกระบวนการ (Process)
3. เน้นการคิดในทางบวก (Positive Thinking) เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน จากการกระทำจริง จึงทำให้เกิดระบบเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความดี

4. เน้นเรื่องอนาคต (Future) ที่สามารถวางแผนล่วงหน้าได้ โดยกำหนดเป้าหมายอนาคตได้ ทำให้เห็นคุณค่าในอนาคตร่วมกันจนเกิดพลังสร้างอนาคต

องค์ประกอบความร่วมมือพลังสร้างอนาคต

การรวมพลังสร้างอนาคตมี 3 พลัง ขั้นตอนดังต่อไปนี้ (พลฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์.

ม.ป.ป. : 5 - 8)

1. Appreciation (A) คือ

1.1 ^{ขั้น}ประเมินสภาพปัจจุบัน (A₁)

1.2 ^{ขั้น}กำหนดเป้าหมายในอนาคต (A₂)

2. Influence (I) คือ

2.1 ^{ขั้น}หามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) (I₁)

2.2 ^{ขั้น}อาสาสมัครขอมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) (I₂)

3. Control (C) คือ

3.1 ^{ขั้น}จัดทำแผนปฏิบัติการ (C₁)

3.2 ^{ขั้น}ประเมินแผนปฏิบัติการ (C₂)

Appreciation (A₁) เป็นขั้นการทำงานเข้าใจและรับรู้ ยอมรับความชื่นชมจากการเห็นคุณค่าของกันและกันในการรวมพลังสร้างอนาคต แต่ละคนแสดงความคิดเห็นโดยไม่มีอะไรมาปิดกั้นไม่เอาความรู้สึกส่วนตัวมาโต้แย้ง แม้ว่าความคิดเห็นจะแตกต่างกันก็ไม่เป็นไรให้ยอมรับไว้ก่อน แต่ละคนต้องเคารพให้เกียรติกันและกันด้วยการวาดภาพและสรุปเป็นภาพรวมของสภาพปัจจุบันและอนาคตที่สมบูรณ์

Appreciation (A₂) เป็นขั้นสนับสนุนให้วาดภาพเหมือนช่วงที่ผ่านมา แต่เป็นช่วงที่ยากขึ้นเพราะเรื่องที่กล่าวถึงเป็นเรื่องที่คนหนึ่งคิดไว้แล้วคนอื่นอาจเห็นว่าไม่เหมาะสมจึงเป็นโอกาสให้คิดว่าอะไรที่เป็นไปได้ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องถกเถียงกัน ปล่อยให้แต่ละคนจินตนาการวาดภาพที่ตนอยากให้เป็น เมื่อแต่ละคนเขียนเป้าหมายอนาคตตนแล้วก็มารวมทีมเพื่อสรุปเป็นภาพหรือตัวหนังสือที่ทุกคนพอใจร่วมกัน (A₁ และ A₂ ยังไม่รวมเป็นทีมใหญ่เนื่องจากเป็นขั้นปูพื้นฐาน)

Influence (I1) เป็นช่วงการปฏิสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลระหว่างกันด้วยการจินตนาการล่วงหน้าว่าจะมีใครไปทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อใด จึงจะเกิดเป้าหมายในอนาคตที่เป็นรูปธรรม ซึ่งทำให้เกิดสภาพที่แต่ละคนอยากเห็นไม่ใช่ปัจจัยที่เป็นนามธรรม แต่ละคนนึกถึงการกระทำที่สำคัญที่สุดเป็นตัวหนังสือออกมาสัก 3 เรื่อง เพื่อทำให้เกิดสภาพที่มุ่งหวังร่วมกัน เมื่อคิดได้แล้วแต่ละคนร่วมกับสมาชิกในทีม จัดลำดับความสำคัญของมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต)

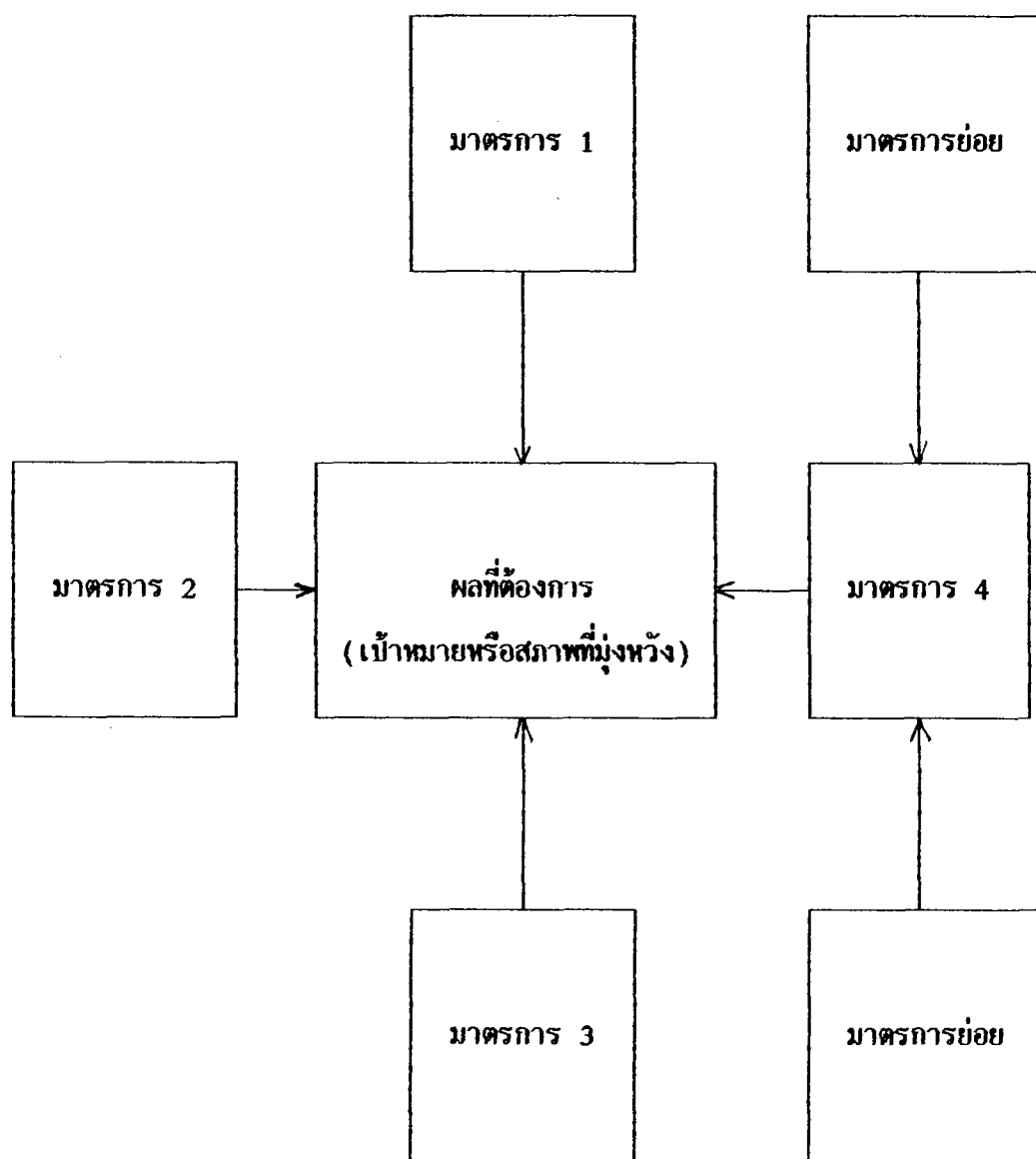
ระบบการจัดชั้นเรียน

ครูเป็นผู้ริเริ่มควบคุมในช่วงต้น บรรยายภาพการเปิดกว้างทางความคิด ควรใช้กับนักเรียนระดับกลางถึงระดับสูง

ปฏิกิริยาของครูและนักเรียนในชั้นเรียน

นักเรียนยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และมีความกระตือรือร้นทางความคิดของตนเอง ในประเด็นปัญหาได้ถูกอภิปรายอย่างครบถ้วน โดยครูกระตุ้นความคิดของนักเรียนผ่านทางคำถามที่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและชัดเจน เน้นการอภิปรายแบบเผชิญหน้า หมั่นถามถึงข้อสมมติฐาน มีการอุปมา-อุปไมย และหลีกเลี่ยงการยึดถือความคิดเห็นส่วนตัว

ช่วงนี้จะมีเวลาให้คิดได้มาก ๆ ให้นักเรียนพยายามคิดสร้างอนาคตเสาะหามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) หรือการกระทำที่สำคัญจริง ๆ สัก 2 - 4 เรื่องเท่านั้น ซึ่งเมื่อนำความคิดของหลาย ๆ คนมารวมกันก็จะได้มาตรการที่สำคัญมากขึ้น ดังแผนภูมิ

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิการเขียนมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต)
(พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์, ม.ป.ป. : 7)

เมื่อคิดมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) ได้แล้วให้แต่ละคนเขียนลงในแผ่นการ์ด แผ่นละมาตรการ แล้วนำไปรวมกับของสมาชิกในทีม มาตรการที่เขียนอาจมีความคล้ายกันหรือต่างกันออกไป มาตรการที่ต่างกัน นำมาเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย ในข้อเสียอย่างไร และมีวิธีป้องกันอย่างไร ถ้าป้องกันได้ก็กลายเป็นข้อดี นั่นคือมาตรการย่อย หรือมาตรการรอง

แล้วให้ทีมซึ่งนำหน้าคิดว่ามาตรการใดสำคัญมากที่สุดประมาณ 4 – 5 มาตรการจากแต่ละกลุ่ม ถ้ายังไม่สามารถตกลงกันได้ก็ให้ลงมติโดยการใช้เหตุผลของแต่ละคนด้วยการจัดลำดับความสำคัญ เมื่อได้มาตรการสำคัญของทีมย่อยให้สรุปเป็นมาตรการที่สำคัญของทีมรวมหามาตรการที่ทำให้เกิดผลที่ต้องการในข้อใหญ่ ๆ อาจมีข้อย่อย ๆ ด้วยก็ได้ แล้วเรียงลำดับความสำคัญ

Influence (I₂) เป็นขั้นหามาตรการจาก (I₁)ว่าจะเกิดผลอย่างไร ผู้ใดอาจได้รับพิชชอบมาตรการไหน โดยลงชื่อไว้ในมาตรการนั้น ๆ เมื่อได้สมาชิกจำนวนหนึ่งกันมาตรการไปหาแผนดำเนินการแต่ละทีมควรมีผู้ดำเนินการอย่างน้อย 1 คน

Control (C₁) เป็นขั้นการจัดทำแผนปฏิบัติการเป็นการโดยนัยมาตรการความคิดเห็นจากทีมของตนด้วยความสมัครใจจัดทำแผนดำเนินการแต่ละมาตรการควรระบุว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง วัตถุประสงค์อย่างใดหรือใครเป็นผู้รับผิดชอบ ทำเมื่อใด ฯลฯ ถ้ามีเวลาก็ทำแผนปฏิบัติการอย่างละเอียด เมื่อเขียนแผนปฏิบัติการเสร็จแล้วตัวแทนทีมอภิปรายตามแผนดำเนินการอาจวิจารณ์หรือมีข้อสังเกตตามสมควร โดยกิจกรรมอาจเป็นทั้งกิจกรรมหลักและกิจกรรมย่อยหลาย ๆ กิจกรรม สำหรับงบประมาณอาจมีทั้งรายรับและรายจ่าย เมื่อทำเสร็จแล้วให้แต่ละทีมงานส่งตัวแทนมาอภิปรายตามแผนดำเนินการให้ทีมรวมได้รับทราบซึ่งทีมรวมอาจวิจารณ์หรือมีข้อสังเกตตามสมควร ว่าทีมรวมเห็นชอบด้วยหรือไม่ หากไม่มีข้อขัดแย้งถือเป็นเรื่องที่จะนำไปปฏิบัติจริงต่อไป

Control (C₂) เป็นขั้นการประเมินตั้งแต่ต้นหรือประเมินผลทั้งหมด ในที่ประชุมสามารถเพิ่มเติมข้อคิดเห็น ข้อสังเกต ฯลฯ

ดังนั้นขั้นตอนกระบวนการ A.I.C. คือ การสร้างทีมงาน ผู้ประสานงานมีความเข้าใจเทคนิควิธีการ A.I.C. และกำหนดเป้าหมายระบบการทำงานที่ทุกคนต้องมีการประชุมหรืออภิปรายวางแผนร่วมกัน เพื่อดำเนินการปฏิบัติจริงตามแผนงานที่ได้ประชุมหรืออภิปราย แล้วนำมาพิจารณาปรับปรุงงานหรือภารกิจให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

สรุปขั้นตอนเทคนิควิธีการ A.I.C. กล่าวได้ว่า

- Appreciation เป็นขั้นการทำความเข้าใจให้เกิดความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน คือกำหนดเป้าหมายมุ่งไปสู่อนาคต

- Influence เป็นขั้นกฎแห่งความสำเร็จ คือ การหามาตรการ (แนวการสู่เป้าหมายในอนาคต)

- Control เป็นขั้นที่กำหนดและประเมินแผนปฏิบัติการสู่เป้าหมายในอนาคต คือ การจัดทำแผนปฏิบัติการหรือการกำหนดแผนดำเนินการ

ดังนั้นขั้นตอนเทคนิควิธีการ A.I.C. ที่สำคัญคือ

- กำหนดเป้าหมายในอนาคต (A₂)
- มาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) (I₁) และ
- การจัดทำแผนปฏิบัติการ (C₁)

2.2 การสร้างทีม

การทำงานเป็นทีม หมายถึงการทำงานที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของสมาชิก
นักเรียนได้รับการเสริมแรงและแรงจูงใจให้ทำงานในลักษณะ "เพื่อนช่วยเพื่อน" จนประสบ
ความสำเร็จและเกิดความภูมิใจร่วมกัน (อุทัย บุญประเสริฐ. 2540 : 2)

การให้นักเรียนทำงานเป็นทีมต้องมีกติกาตกลงร่วมกันดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ .
2540 : 9)

กติกาที่ทีมควรตกลงร่วมกัน

1. ให้เกียรติกันและกัน
2. ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. ไม่เห็นแก่ตัว
4. ไม่พูดหรือส่งเสียงดัง
5. ตั้งใจทำงานทีมจนสำเร็จ
6. พูดให้กำลังใจ ยกย่อง ชมเชยเพื่อนตามโอกาสที่เหมาะสม
7. ไม่รบกวนเพื่อนขณะทำงาน
8. พุดจากันด้วยดี สุภาพ ไม่วิจารณ์ตัวบุคคลให้เกิดความขัดแย้ง
9. เต็มใจที่จะช่วยเหลือเพื่อน และไม่เอาเปรียบให้เพื่อนช่วยทำงานให้สำเร็จ
10. อยู่กับทีมตลอดเวลาจนทำงานเสร็จ

การทำงานเป็นทีม

1. สมาชิกต้องมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน
2. สมาชิกมีการสื่อสารความทั่วกัน
3. สมาชิกมีผู้นำกลุ่มที่ดี
4. สมาชิกมีการกระจายงานทั่วถึงตามความถนัด
5. สมาชิกร่วมกันแก้ปัญหา

6. สมาชิกมีความจริงใจต่อกัน
7. สมาชิกยอมรับซึ่งกันและกัน
8. สมาชิกร่วมมือกันทำงานจนสำเร็จ

บทบาทหน้าที่ที่สำคัญของการทำงานเป็นทีม

1. ผู้ประสานงานในการทำงานเป็นทีม
2. ผู้รักษาและควบคุมเวลาในการทำงาน
3. ผู้บันทึกสรุปมติของทีม
4. ผู้คอยกระตุ้นและติดตามงาน
5. ผู้สนับสนุนให้กำลังใจสมาชิก
6. ผู้บอข้อมูลให้แก่เพื่อนสมาชิก
7. ผู้อธิบายความคิดให้เพื่อนเข้าใจตรงกัน
8. ผู้ประเมินประเมินความขัดแย้ง (อุทัย บุญประเสริฐ. 2540 : 2)

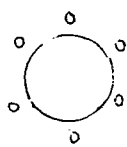
การจัดนักเรียนเข้าทีม

การทำงานเป็นทีมที่ใช้เทคนิคความสามารถของนักเรียน กิจกรรมที่นั้นต้องพัฒนาพฤติกรรมการทำงาน

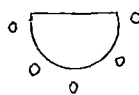
โดยครูกระจายนักเรียนเรียนเก่ง เรียนปานกลางและเรียนอ่อนให้อยู่ในทุกทีม อาจใช้ผลการเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่งทีมในตอนเริ่มต้นก่อนก็ได้

การจัดห้องเรียน

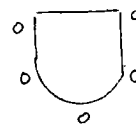
การจัดห้องเรียนมีส่วนช่วยสร้างบรรยากาศและเอื้ออำนวยให้นักเรียนทำงานกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ประดูห้องเรียน อาจติดคำประพันธ์เตือนใจเรื่องการทำงานเป็นทีม การติดโมบายบนเพดานมุมหน้าห้องหรือหลังห้องหรืออาจจัดผลงานของนักเรียนทำเป็นมุมหนังสือสำหรับค้นคว้าหาข้อมูลการทำงานเป็นทีม การจัดสภาพห้องเรียนไม่มีหลักตายตัว ครูควรดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของห้องเรียนและนักเรียน การจัดโต๊ะเรียนกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 - 8 คนให้ทุกคนในทีมหันหน้าเข้าหากันเพื่อช่วยกันทำงานอย่างเต็มที่การจัดโต๊ะเป็นวงกลม ครึ่งวงกลม และรูปตัวยู

แบบวงกลม

แบบครึ่งวงกลม

แบบตัวยู

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิภาพแสดงการจัดห้องเรียนแบบเรียนเป็นทีม

แต่ละทีมควรทำงานพอที่ครูสามารถเดินดูรอบ ๆ ได้ทั่วถึง นอกจากนี้ครูควรคำนึงถึงสภาพห้องให้ถูกสัญลักษณ์ เช่น ความสะอาด มีอากาศถ่ายเทได้ดี มีแสงสว่างเพียงพอ มีที่เก็บอุปกรณ์การเรียนการสอนในที่ที่เหมาะสม ฯลฯ

การให้คะแนนและการประเมินผล

การประเมินผลจากเครื่องมือและพฤติกรรมที่ครูให้นักเรียนปฏิบัติ เช่น สังเกตพฤติกรรมในการทำงานของนักเรียน หรือประเมินบทบาทหน้าที่ของนักเรียนแต่ละคนในทีมที่ได้รับมอบหมายบทบาทนั้น ๆ เช่น คอยตักเตือนไม่ให้เพื่อนส่งเสียงดังหรือกระตุ้นให้เพื่อนมีส่วนร่วมในงาน ฯลฯ (กรมวิชาการ. 2540 : 17 - 53)

ปัจจัยจิตสำนึกในการทำงานเป็นทีม

- ความรักงาน ความรู้สึกรักงานเป็นส่วนสำคัญของชีวิต
- ความสนุกสนานในการทำงาน
- ความภาคภูมิใจในความชำนาญพิเศษ
- ความรู้สึกชื่นชมแห่งความสำเร็จและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
- ความชื่นชมและเห็นคุณค่าในงานที่ได้ทำ (ผลงานและขั้นตอนการทำงาน)

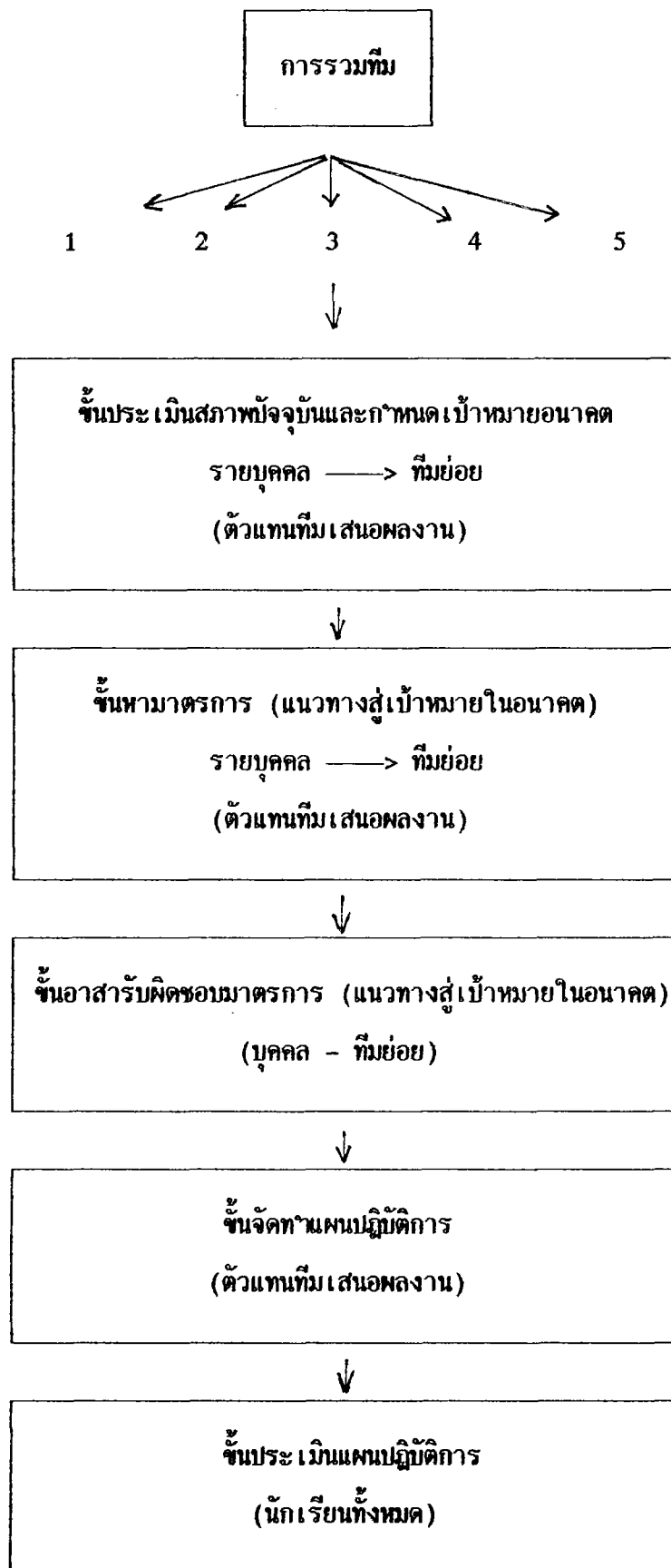
การทำงานเป็นทีมเป็นการทำงานที่เน้นให้ทุกคนมีอำนาจการตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลให้ปรับปรุงงานและสร้างขวัญ กำลังใจและทัศนคติที่ดีด้วย (อุทัย บุญประเสริฐ.

2540 : 2)

จากแนวความคิดดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า การทำงานเป็นทีมเกิดจากความร่วมมือของสมาชิก ด้วยการเคารพกติกาของทีมและทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุความสำเร็จสู่จุดหมายอันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ตาราง 2 ขั้นตอนเทคนิควิธีการ A.I.C. (Appreciation - Influence - Control)

เทคนิควิธีการ A.I.C. หรือ เทคนิครวมพลังสร้างอนาคต มี 3 พลังดังต่อไปนี้	
1.	Appreciation เป็นขั้นที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการรวมพลังสร้างอนาคต
1.1	ขั้นประเมินสภาพปัจจุบัน
1.2	ขั้นกำหนดเป้าหมายอนาคต
2.	Influence เป็นขั้นที่ใช้ความคิด การวิเคราะห์พิจารณาประมวลข้อเท็จจริง
2.1	ขั้นหามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต)
2.2	ขั้นอาศัยรับผิดชอบมาตร (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต)
3.	Control เป็นขั้นการกำหนดและประเมินแผนปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดพลังสร้าง
แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต	
3.1	ขั้นจัดทำแผนปฏิบัติการ
3.2	ขั้นประเมินแผนปฏิบัติการ

ภาพประกอบ 5 แผนภูมิแสดงเทคนิควิธีการ A.I.C. หรือเทคนิควิธีการรวมพลังสร้างอนาคต

ตาราง 3 ขั้นตอนวิธีสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.

(Jurisprudential Inquiry Method with A.I.C.)

ขั้นตอนการสอน (นักเรียนแบ่งออกเป็น 5 ทีม ทีมละ 8 คน)

ขั้นนำ

ครูกระตุ้นความสนใจนักเรียนในการนำเข้าสู่บทเรียน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น
วีดิทัศน์ การสนทนา หัวข้อข่าวจากหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

ขั้นตอนการสอน

1. ขั้นเสนอสถานการณ์

ครูเสนอสถานการณ์ประเด็นปัญหาโดยใช้ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เป็นข้อขัดแย้งในชีวิตประจำวันและสังคม นักเรียนแต่ละคนประเมินสภาพปัจจุบัน และกำหนดเป้าหมายอนาคต (บันทึกในใบงาน)

2. ขั้นระบุประเด็น

นักเรียนแต่ละทีมรวบรวมปัญหา ที่ตนได้แนวคิดในขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น ศึกษาสาเหตุและแนวทางการตัดสินใจ การแก้ปัญหาที่มุ่งสู่การพัฒนา นักเรียนประเมินสภาพปัจจุบัน แล้วกำหนดเป้าหมายอนาคต (บันทึกในใบงาน)

3. ขั้นแสดงความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นเสนอปัญหาที่ตนสนใจและสนับสนุนความคิดเห็นของตนในขั้นที่ 2 พร้อมกับหามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) และลำดับความสำคัญของมาตรการ (บันทึกในใบงาน)

4. ขั้นอภิปรายแสดงความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละทีมอภิปรายแสดงความคิดเห็นประเด็นปัญหาจากการตัดสินใจของแต่ละคนในขั้นที่ 3 ตามลำดับความสำคัญของมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) และอาจปรับเปลี่ยนมาตรการนั้น (บันทึกในใบงาน)

ตาราง 3 (ต่อ)

5. ชั้นกลั่นกรองความคิดเห็น

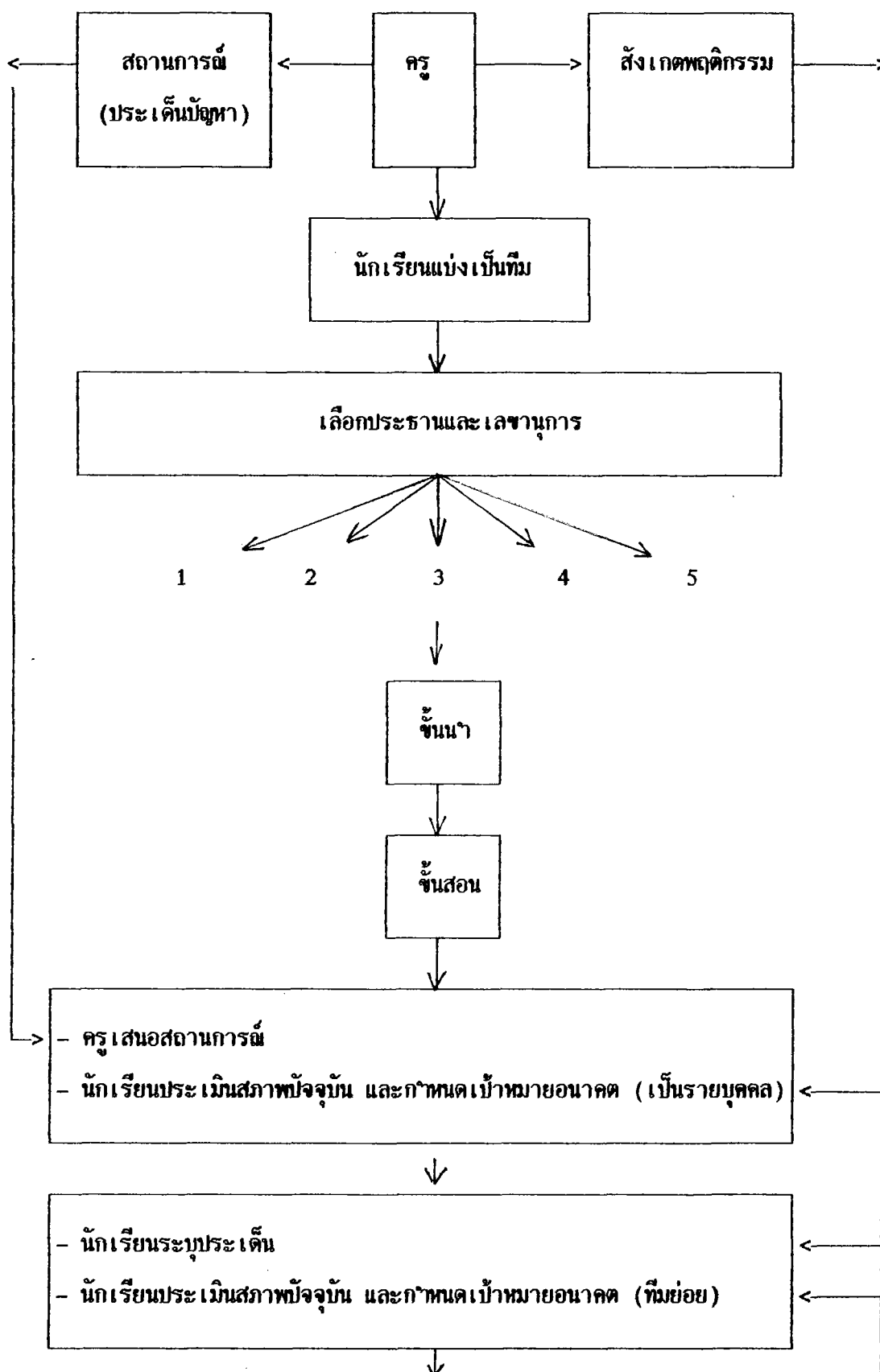
นักเรียนแต่ละคนกลั่นกรองความคิดเห็นประเด็นปัญหา ตัดสนใจอีกครั้งว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีเพื่อยืนยันความคิดตน (บันทึกในใบงาน) และจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน (เขียนลงในแบบฟอร์มจัดทำแผนปฏิบัติการ)

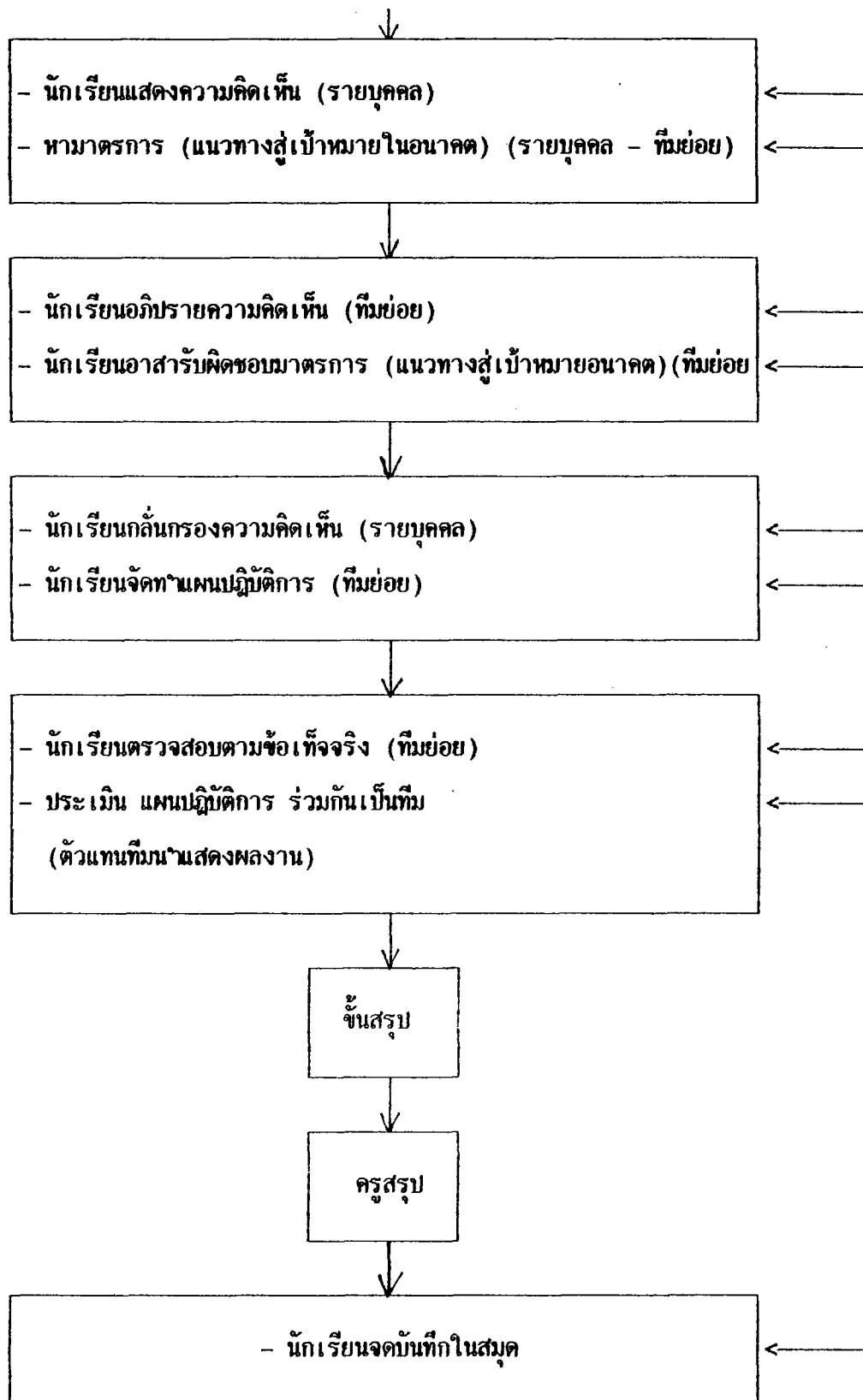
6. ชั้นตรวจสอบตามข้อเท็จจริง

นักเรียนแต่ละทีมตรวจสอบตามข้อเท็จจริงขั้นที่ 5 เป็นการตัดสนใจครั้งหลัง ซึ่งการตรวจสอบว่าเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด พร้อมเสนอเหตุผล ประเมิน แผนปฏิบัติการร่วมกันทั้งชั้นเรียน (บันทึกในใบงาน)

ขั้นสรุป

- ครูสรุปประเด็นปัญหา และแนวทางการพัฒนาสู่เป้าหมายในอนาคต
- นักเรียนจดบันทึกในสมุด

ภาพประกอบ 6 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิค
วิธีการ A.I.C.

3. เอกสารการสอนตามคู่มือครู แนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์

3.1 ทฤษฎีการสอนของกานเย่

ทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเย่ ได้จำแนกชนิดการเรียนรู้ตามสภาพการเรียนรู้ 8 ขั้นตอน คือ กานเย่ (Gagné, 1970 : 132 - 133) โดยจัดแบ่งการเรียนรู้เป็น 8 ประเภทดังนี้

1. การเรียนรู้จากสัญญาณ (Signal Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนการให้สัญญาณการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้โดยมีปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้าที่เป็นเงื่อนไข ผู้เรียนมีการตอบสนองรับสัญญาณหรือเงื่อนไขที่ให้โดยการกระทำที่ซ้ำ ๆ กัน
2. การเรียนรู้จากความสัมพันธ์ของสิ่งเร้าและการตอบสนอง (Stimulus Response Learning) เป็นสภาวะการเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างดีเกี่ยวกับการตอบสนองที่เฉพาะเจาะจง เช่น การฝึกหัดออกเสียงเกี่ยวกับการเรียนภาษา เมื่อเด็กเริ่มพูดว่า "พ่อ" แม้ก็จะตอบสนองว่า "พ่อ" เป็นต้น
3. การเรียนรู้แบบลูกโซ่ (Chaining) เป็นการเรียนรู้ต้องมีการกระทำที่ต่อเนื่องกันไปในสถานการณ์ที่เราให้ผู้เรียนตอบสนอง โดยผู้เรียนรู้จุดหมายของการเรียน เช่น ผู้เรียนทำการทดลองปฏิบัติการวิทยาศาสตร์หรือฝึกหัดการผสมคำจากตัวอักษร เป็นต้น
4. การเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงด้วยภาษาอ้อยคำ (Verbal Association) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ถ้าอ้อยคำที่ใช้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับผู้เรียน เช่น เรียนเสียงและประโยคได้
5. การเรียนรู้แบบจำแนกความแตกต่าง (Discrimination Learning) เป็นการเรียนรู้ต้องมีความเข้าใจอย่างกว้างขวางลึกซึ้งตามลำดับขั้นต่าง ๆ ที่เรียนรูจนสามารถแยกแยะความซับซ้อนได้
6. การเรียนรู้แนวคิด (Concept Learning) เป็นการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่เราจัดสภาพการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการตอบสนอง เกิดแนวคิดหลักการแตกต่างจากสิ่งที่ปรากฏอยู่อย่างธรรมชาติสามัญ เช่น สามารถจัดประเภทของสิ่งเร้าได้ สามารถสรุปหลักการ วัตถุประสงค์จากสิ่งแวดล้อมและสิ่งต่าง ๆ ได้
7. การเรียนรู้กฎเกณฑ์หรือหลักการ (Principle Learning) เป็นการเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการเบื้องต้นเป็นพื้นฐานที่เข้าใจ อันเป็นทางนำไปสู่ขบวนการคิดใหม่ ๆ เกิดการคิด สามารถนำกฎเกณฑ์ หลักการไปใช้คิดอย่างสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาได้

8. การเรียนรู้การแก้ปัญหา เน้นผู้เรียนตอบสนองโดยอาศัยทักษะเพื่อสร้างและกำหนดแนวคิด (Problem Solving) เป็นการเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการเบื้องต้นเป็นพื้นฐานที่เข้าใจอันเป็นทางนำไปสู่ขบวนการคิดใหม่ ๆ เกิดการคิด สามารถทบทวนเกณฑ์หรือหลักการไปใช้คิดอย่างสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาได้

ทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเย่ เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดโดยกำหนดพฤติกรรม การแสดงออกให้รับกับสถานการณ์ภายในและภายนอกอันเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์และกระบวนการเรียนการสอน (Gagne, 1970) ทฤษฎีของกานเย่ นี้ได้ประยุกต์ใช้ในการจัดลำดับการเรียนรู้ซึ่งซับซ้อน วิเคราะห์หลักสูตร รวมทั้งการช่วยในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอนและการวัดผล ในทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเย่ สามารถสรุปถึงขั้นตอนทั้ง 8 ขั้นเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมการสอนของครูในการสอนให้นักเรียนคิดเป็น อันเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในขั้นต่อไป

จากทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเย่ ได้นำมาจัดเป็นรูปแบบการสอนและเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการ เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาขึ้นกับวิธีการสอนของครูที่ยึดจุดประสงค์เป็นหลัก ซึ่ง มัลลิการ์ พงษ์ปริตร (2527 : 140 - 143) และมาลินี จุฬารพ (2539 : 108) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนที่ยึดจุดประสงค์เป็นสำคัญ รวม 9 ขั้นดังต่อไปนี้

1. ขั้นสร้างความสนใจ คือ เป็นขั้นการทำให้นักเรียนเกิดความสนใจบทเรียน เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ ใช้วิธีสนทนา ชักถามหรือใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน
2. ขั้นแจ้งจุดประสงค์ คือเป็นขั้นการให้นักเรียนรับรู้จุดประสงค์ของการเรียนการสอนในแต่ละเรื่องและเมื่อรับรู้แล้ว จะสามารถทำอะไรได้บ้าง
3. ขั้นทบทวนความรู้เดิม คือเป็นขั้นที่ครูอาจใช้วิธีสนทนาชักถามเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานของนักเรียนว่ามีมากหรือน้อยก่อนที่จะให้ความรู้ใหม่ต่อไป
4. ขั้นเสนอบทเรียนใหม่ คือเป็นขั้นการเริ่มกิจกรรมของบทเรียนใหม่โดยใช้วิธีการต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์ประกอบการสอน
5. ขั้นให้แนวการเรียนรู้ คือเป็นขั้นที่ครูเสนอแนะแนวทางให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น แนะนำหนังสือ หรือทำกิจกรรมกลุ่ม
6. ขั้นแสดงพฤติกรรม คือเป็นขั้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง หรือแสดงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่ครูตั้งไว้

7. **ขั้นแจ้งผลปฏิบัติ** คือเป็นขั้นการแจ้งให้นักเรียนรู้ผลของการกระทำกิจกรรมทันที เพื่อชมเชยหรือปรับปรุงแก้ไข

8. **ขั้นประเมินผล** คือเป็นขั้นการประเมินผลพฤติกรรมหรือผลงานที่นักเรียนปฏิบัติว่าเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในบทเรียนนั้นเพียงใด

9. **ขั้นส่งเสริมความมั่นใจและการถ่ายโอนการเรียนรู้** คือ เป็นขั้นการสรุปบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา โดยครูอาจให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หรือทดสอบหลังเรียน

จากรูปแบบการสอนของกานเย่ นำมาใช้ในการเรียนการสอนปัจจุบัน พัฒนาการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 9 ขั้น ครูสามารถนำมาใช้โดยปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. เปรียบเทียบกับการสอนตามคู่มือครู ดังนี้

ตาราง 4 ขั้นตอนเปรียบเทียบการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์โดยใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู

การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ โดยใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.	การสอนตามคู่มือครู
1 ขั้นเสนอสถานการณ์ - ครูเสนอสถานการณ์ที่เป็นข้อขัดแย้งในชีวิตประจำวันและสังคม - นักเรียนแต่ละคนประเมินสภาพปัจจุบันและกำหนดเป้าหมายอนาคต	1 ขั้นสร้างความสนใจ คือ เป็นขั้นการทำให้นักเรียนเกิดความสนใจบทเรียน เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ ใช้วิธีสนทนาซักถามหรือใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน

ตาราง 4 (ต่อ)

การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ โดยใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.	การสอนตามคู่มือครู
2 ขั้นระบุประเด็น - นักเรียนรวบรวมปัญหา - นักเรียนระบุประเด็นปัญหา - นักเรียนประเมินสภาพปัจจุบันและกำหนดเป้าหมายอนาคตร่วมกัน 3 ขั้นแสดงความคิดเห็น - นักเรียนแสดงความคิดเห็นประเด็นปัญหาตนเอง - หามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) ของตนเองและร่วมกัน 4 ขั้นอภิปรายความคิดเห็น - นักเรียนอภิปรายความคิดเห็นประเด็นปัญหาจากการตัดสินใจ - นักเรียนอาสารับผิดชอบมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) ร่วมกัน 5 ขั้นกลั่นกรองความคิดเห็น - นักเรียนกลั่นกรองความคิดเห็นประเด็นปัญหาตนเอง - นักเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการ	2 ขั้นแจ้งจุดประสงค์ คือ เป็นขั้นการให้นักเรียนรับรู้จุดประสงค์ของการเรียนการสอนในแต่ละเรื่องและเมื่อรับรู้แล้ว จะสามารถทำอะไรได้บ้าง 3 ขั้นทบทวนความรู้เดิม คือ เป็นขั้นที่ครูอาจใช้วิธีสนทนาซักถามเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานของนักเรียนว่ามีมากหรือน้อยก่อนที่จะให้ความรู้ใหม่ต่อไป 4 ขั้นเสนอบทเรียนใหม่ คือ เป็นขั้นการเริ่มกิจกรรมของบทเรียนใหม่โดยใช้วิธีการต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์ประกอบการสอน 5 ขั้นให้แนวการเรียนรู้ คือ เป็นขั้นที่ครูเสนอแนะแนวทางให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น แนะนำหนังสือ หรือทำกิจกรรมกลุ่ม

ตาราง 4 (ต่อ)

การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิเวศศาสตร์ โดยใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.	การสอนตามคู่มือครู
6 ขั้นตรวจสอบตามข้อเท็จจริง - นักเรียนตรวจสอบตามข้อเท็จจริงด้วยตนเอง - ประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกัน	6 ขั้นแสดงพฤติกรรม คือ เป็นขั้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง หรือแสดงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่ครูตั้งไว้ 7 ขั้นแจ้งผลปฏิบัติ คือ เป็นขั้นการแจ้งให้นักเรียนรู้ผลของการกระทำกิจกรรมทันที เพื่อชมเชยหรือปรับปรุงแก้ไข 8 ขั้นประเมินผล คือ เป็นขั้นการประเมินผลพฤติกรรมหรือผลงานที่นักเรียนปฏิบัติว่าเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในบทเรียนนั้นเพียงใด 9 ขั้นส่งเสริมความมั่นใจและถ่ายโอนการเรียนรู้ คือ เป็นขั้นการสรุปบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา โดยครูอาจให้นักเรียนทบทวนฝึกหัด หรือทดสอบหลังเรียน

3.2 สมรรถภาพของการเรียนรู้

ประเภทของการเรียนรู้ทั้ง 8 ชนิดดังกล่าว กานเย ได้ศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมเกี่ยวกับความสามารถทั้งหลายของคน สิ่งที่มีมนุษย์สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ และนำความสามารถทั้งหลายที่มีมนุษย์พึงมีมาบูรณาการและจำแนกประเภทของความสามารถใหม่ เรียกว่า สมรรถภาพของมนุษย์ (Human Capabilities) ในการเรียนรู้ ซึ่งมีอยู่ 5 สมรรถภาพดังนี้ คือ (สารณี รัตนบุรี. 2523 : 23)

1. ทักษะเชาว์ปัญญา (Intellectual Skill)
2. ข้อเท็จจริง (Verbal Information)
3. ยุทธศาสตร์ในการคิด (Cognitive Strategies)
4. ทักษะการเคลื่อนไหว (Motor Skills)
5. เจตคติ (Attitude)

รายละเอียดของแต่ละสมรรถภาพตามแนวของ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2527 : 24 - 90) มีดังนี้

1. ทักษะเชาว์ปัญญา (Intellectual Skill) หมายถึง ความสามารถในการใช้สมอง ใช้ความคิดในด้านต่าง ๆ นับตั้งแต่การเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งเป็นทักษะง่าย ๆ ไปสู่ทักษะที่ยากและสลับซับซ้อน การที่นักเรียนจะพัฒนาความสามารถทางเชาว์ปัญญาได้ก็จะเกิดการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล การเรียนรู้ทางด้านเชาว์ปัญญา แบ่งออกได้ดังนี้

1.1 การเรียนรู้จากการเห็นจำแนก (Discrimination Learning) ได้แก่ ความสามารถในการจำแนก หรือเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น รูปทรง สี ขนาด ฯลฯ เป็นต้น

1.2 การเรียนรู้รวมโน้มนำ (Concept Learning) จัดเป็นเรื่องสำคัญมากที่ผู้สอนจะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดมโนคติและสามารถสรุปได้ด้วยตนเอง การที่ผู้เรียนจะเกิดมโนคติได้นั้นมี 2 ประการคือ

1.2.1 มโนคติรูปธรรม (Concrete Concept) คือ ความสามารถในการจัดพวกสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นพวกเดียวกันได้หรือระบุได้ว่าสิ่งใดจัดอยู่ในพวกใดประเภทใด โดยดูลักษณะที่มองเห็นได้ เช่น เมื่อผู้เรียนเรียนเรื่องรูปวงกลมไปแล้ว ผู้เรียนสามารถยกตัวอย่างสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นวงกลมได้บางครั้งเนื้อหาวิชาบางอย่างเป็นนามธรรมมากเกินไป ครูก็ควรใช้รูปธรรมมาประกอบในการสอนด้วย

1.2.2 มโนทัศน์นิยาม (Defined Concept) เป็นความสามารถในการให้คำจำกัดความของสิ่งต่าง ๆ ได้ สามารถอธิบายองค์ประกอบต่าง ๆ ของคานิยามนั้น ๆ ได้ด้วย เช่น ผู้เรียนสามารถให้คานิยามของรูปสามเหลี่ยมได้โดยบอกได้ด้วยว่า องค์ประกอบของสามเหลี่ยมมีอะไรบ้าง และสัมพันธ์กันอย่างไร มโนทัศน์ชนิดนี้อาจเรียนรู้จากมโนติรูปธรรมก่อนก็ได้ แต่บางเรื่องก็ไม่สามารถจะแสดงออกมาโดยรูปธรรมได้ เช่น คำว่าญาติพี่น้อง ลูก ลูกสาว ลูกเขย น้ำ อา เป็นต้น คำเหล่านี้ถูกกำหนดขึ้นก่อน และคนจะเกิดการเรียนรู้เมื่อทราบความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคลจึงจะเกิดความเข้าใจขึ้น

1.3 การเรียนรู้กฎ (Rule Learning) คือ ความสามารถในการเข้าใจกฎหลักการหรือเข้าใจถึงเหตุผล ความเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ได้ โดยการแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างว่าเข้าใจ เช่น จำนวนสองจำนวนที่เท่ากับจำนวนเดียวกัน จำนวนสองจำนวนนั้นย่อมเท่ากัน ผู้เรียนต้องแสดงได้ว่า a เท่ากับ b และ c เท่ากับ d แล้วทำให้เกิด a เท่ากับ c หรือผู้เรียนสามารถสาธิตการใช้กฎการหาพื้นที่รูปสามเหลี่ยมได้โดยการแสดงเป็นตัวเลขออกมาให้เห็น เรื่องการสอนกฎนี้ครูจะพยายามหากวิธีในการสอน และจะต้องคำนึงถึงลำดับขั้นในการเรียนรู้ (Learning Hierarchies) จนกระทั่งผู้เรียนสามารถเกิดมโนติที่จะกำหนดในรูปของนิยาม

1.4 การแก้ปัญหา (Problem Solving) คือ ความสามารถที่จะนำหลักการหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เรียนรู้มาแล้วไปใช้แก้ปัญหา ซึ่งผู้เรียนจะต้องเข้าใจลำดับขั้นตอนของการแก้ปัญหานั้น ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นไปในลักษณะคำพูด รูปร่าง หรือสิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งที่เรียนรู้มาแล้วเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะและพยายามให้ผู้เรียนมองเห็นรูปแบบของการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

2. ข้อเท็จจริง (Verbal Information) หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ มีความรู้ความจำ บอกความหมายของภาษาหรือกล่าวเป็นถ้อยคำได้ และสามารถระลึกได้เมื่อต้องการนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ การเรียนรู้ข้อเท็จจริงแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 การเรียนรู้ คน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ คำศัพท์ต่าง ๆ เป็นต้น

2.2 การเรียนรู้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ (Facts) ที่เป็นประโยคหรือข้อความ เช่น ความสูงของภูเขา ความยาวของแม่น้ำ เป็นต้น

2.3 การเรียนรู้เรื่องราวหรือข้อความทั้งหมดคือ สามารถเรียนรู้สาระสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ แล้วสรุปเป็นข้อความที่ต่อเนื่องกันได้ เช่น เมื่ออ่านหนังสือบทใดบทหนึ่งแล้วก็สามารถเข้าใจสาระสำคัญและสามารถอธิบายหรือขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกเมื่อได้รับการพัฒนาสมรรถภาพการเรียนรู้ข้อเท็จจริงแล้วคือ นักเรียนสามารถบอกเล่าหรือจำเกี่ยวกับคำ ข้อความและเรื่องราวต่าง ๆ ตามที่ได้รับถ่ายทอดมาได้และสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้เป็นประโยชน์เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้หรือการแก้ปัญหาครั้งต่อ ๆ ไปด้วย

3. ยุทธศาสตร์ในการคิด (Cognitive Strategies) หมายถึง กระบวนการภายในของมนุษย์ ซึ่งควบคุมการเรียนรู้ควบคุมการผลิต ตลอดจนทำหน้าที่เลือกในสมรรถภาพด้านอื่น ๆ ของมนุษย์สะสมไว้ในตัว เช่น ทักษะเชาวน์ปัญญา ข้อเท็จจริง ฯลฯ ออกมาแก้ปัญหาใหม่ซึ่งบุคคลนั้นยังไม่ได้พบมาก่อน (หรือถ้าเป็นปัญหาเก่าก็ต้องคิดแก้ด้วยวิธีใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยใช้มาก่อนจึงเป็นการใช้สมรรถภาพ "ยุทธศาสตร์ในการคิด" การแก้ปัญหาใหม่จึงต้อง "ริเริ่ม" และเมื่อแก้ปัญหาได้ก็เกิดการเรียนรู้ใหม่ขึ้นด้วย

ลำดับขั้นของการเรียนรู้ยุทธศาสตร์ในการคิด มีดังนี้

3.1 การตั้งใจและเลือกรับรู้ (Attending and Selective) เป็นขั้นที่มนุษย์ต้องใช้ยุทธศาสตร์ในการควบคุมตนเองให้ตั้งใจจดจ่อกับสิ่งที่ตนศึกษาอยู่ เช่น การฟังคำบรรยายก็ต้องจดจ่อจับประเด็นที่สำคัญ

3.2 การใส่รหัสข้อมูลเพื่อเก็บไว้ในความจำระยะยาว (Coding for Long Term Stronage) เป็นขั้นที่แปลความข้อมูลที่ได้รับเลือกรับรู้เพื่อเก็บไว้ใช้ต่อไป

3.3 การเรียกข้อมูลเก่ากลับคืน (Retrieveal) ขั้นนี้เป็นขั้นที่มีความสัมพันธ์กับขั้นที่สองมาก คือ การใส่รหัสข้อมูลเพื่อให้จำได้นานขึ้น เมื่อถึงเวลาต้องการใช้ข้อมูลเหล่านั้นสำหรับการแก้ปัญหาก็จะต้องระลึกได้ เรียกคืนมาใช้ได้

3.4 การแก้ปัญหา (Problem Solving) คือ การที่มนุษย์ใช้ยุทธศาสตร์ในการคิดเลือกเอาความรู้ต่าง ๆ ที่สะสมไว้ออกมาใช้ในการแก้ปัญหาและการแก้ปัญหาในระดับนี้เป็นปัญหาใหม่ ๆ ที่บุคคลนั้นยังไม่เคยประสบมาก่อนและเมื่อแก้ปัญหาได้ ก็เกิดการเรียนรู้ใหม่สะสมไว้ต่อไป

4. ทักษะการเคลื่อนไหว (Motor Skill)

การเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหว (Motor Skill) มักจะประกอบด้วย 2 ส่วน

4.1 ทักษะการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ เช่น การตอกตะปูต้องขยับกล้ามเนื้อท่อน้ำ จับตะปูได้ จับค้อนได้ยกข้อเหวี่ยงลงบนตะปู

4.2 ขบวนการในการเคลื่อนไหว ต้องรู้ขั้นตอน คือ เอาตะปูด้านแหลมจิ้มลงไปบนไม้ จับไว้ให้ตั้งตรง แล้วจึงยกค้อนขึ้น (ไม่ต้องสูงนัก) ค่อย ๆ ตอกตะปูลงไปเบา ๆ พอตะปูฝังลงไปแล้วนิดหน่อยจึงเหวี่ยงลงไปแรง ๆ ได้

ส่วนที่เป็นขบวนการ กานเย่ คือ เป็นเรื่องของเขาวรรณปัญญาที่เรียกว่า "กฎ" เพราะเป็นตัวกำหนดลำดับขั้นของการกระทำ

ส่วนที่เป็นทักษะนั้นประกอบด้วยทักษะย่อยและทักษะรวม เช่น การว่ายน้ำ มีทักษะย่อยหลายอย่าง การเคลื่อนไหวแขน การกลืนหายใจในน้ำ การก้มหัว เหยียดตัว การลอยตัว การใช้เท้ากระทุ้งน้ำ การทาลาตัวให้ตรง ส่วนทักษะรวมก็คือ การว่ายน้ำโดยท่าหลาย ๆ อย่างให้ถูกขั้นตอนในขณะว่ายน้ำ

ดังนั้น การเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหว จึงมี 3 ระยะ

1. ระยะเขาวรรณปัญญา เป็นการทำความเข้าใจว่า ขั้นตอนในการปฏิบัติต้องทำอะไร อย่างไร ท่าอะไรก่อน - หลัง ระยะแรกนี้ส่วนที่ต้องรู้ "กระบวนการ"
2. ระยะกลาง เป็นระยะที่ทักษะย่อยต่าง ๆ ยังไม่แม่นยำ และรวดเร็วพอ การประสานงานของทักษะย่อยเป็นทักษะรวมก็ยังไม่ "ราบรื่น" หรือ "เรียบร้อย" นักเรียนยังตะกุกตะกักอยู่
3. ระยะอัตโนมัติ เป็นระยะที่ทักษะย่อยประสานกันอย่างราบรื่น คล่องแคล่วและรวดเร็วเรียบร้อย

5. เจตคติ (Attitude)

การเรียนรู้เจตคตินี้เมื่อประกอบ 3 อย่างคือ

5.1 ส่วนที่เป็นเรื่องของเขาวรรณปัญญา คือ ต้องมีความรู้ในสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้น เช่น เจตคติต่อความซื่อสัตย์ ต้องรู้ว่าความซื่อสัตย์คืออะไร การกระทำอย่างไรจึงจะเรียกว่า ซื่อสัตย์ เมื่อทำแล้วจะเกิดอะไรขึ้น

5.2 ส่วนที่เป็นความรู้สึก เมื่อมีความรู้สึกว่าเป็นอะไรแล้วก็มีความรู้สึกชอบไม่ชอบ หรือเฉย ๆ

5.3 ส่วนที่เป็นพฤติกรรม ซึ่งเกิดภายหลังจากมีความรู้สึกแล้ว ถ้าชอบก็จะประพฤติ ถ้าไม่ชอบก็จะไม่ทำสิ่งนั้น

3.3 หลักการและเหตุผลในการจัดรูปแบบการเรียนการสอน

อาคม จันทสุนทร (2527 : 6 – 7) กล่าวถึง หลักการและเหตุผลในการจัดรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวของ กานเย ไว้ดังนี้

1. ต้องเริ่มต้นด้วยการหาความต้องการจำเป็นของการเรียนการสอนนั้นในกลุ่มผู้รับผิดชอบกำหนดเป้าหมายใหญ่ ๆ ของการเรียนการสอน พร้อมกับดูว่ามีทรัพยากรสิ่งสนับสนุนที่ใช้ในการเรียนการสอนอะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด มีข้อจำกัดอย่างไร

2. นำเป้าหมายใหญ่ ๆ ในการเรียนการสอนมากำหนดโครงสร้างหลักสูตรโดยยึดเป้าหมายใหญ่ในข้อ 1 โดยมีเป้าหมายของแต่ละรายวิชา

3. จุดประสงค์แต่ละรายวิชานั้น สามารถระบุถึงสมรรถภาพในการเรียนรู้แต่ละสมรรถภาพได้ นั่นคือ สามารถบอกผลการเรียนการสอนหรือการเรียนรู้ออกมาในรูปของพฤติกรรมที่สังเกตได้ (Human Performance) ซึ่งสามารถระบุสมรรถภาพให้เห็นได้ชัดเจนขึ้น

4. ระบุถึงสมรรถภาพต่าง ๆ ให้ชัดเจนของมนุษย์ในสมรรถภาพต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามสภาพของสมรรถภาพต่าง ๆ ทั้งสภาพภายในและสภาพภายนอกได้ถูกต้อง การใช้แต่หลักการเรียนรู้ทั่ว ๆ ไปจะใช้ได้แต่ในวงกว้างเท่านั้น การรู้และใช้หลักการเรียนรู้เฉพาะแต่ละสมรรถภาพจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. เมื่อรู้สภาพหรือเงื่อนไขของการเรียนรู้แต่ละสมรรถภาพช่วยให้มีการวางแผนกำหนดลำดับขั้นตอนของการเรียนการสอนได้ดีขึ้น กล่าวคือ ทำให้สามารถจัดทำลำดับขั้นการเรียนรู้ในแต่ละเรื่องได้ว่า ถ้าเรียนเรื่องใดต้องมีความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้เรื่องนั้นมาก่อนและสามารถที่จะทำเป็นภาพของขั้นตอนหรือการจัดลำดับสิ่งที่จะเรียนของเรื่องนั้น ๆ ให้เห็นอย่างชัดเจนได้

6. ขั้นตอนต่อมาของการวางแผนการเรียนการสอนก็คือ ต้องทำเป็นหน่วยย่อย ๆ ที่มีขอบเขตแคบลง แต่มีรายละเอียดมากขึ้นแล้วจัดทำรายละเอียดของจุดประสงค์จากจุดประสงค์รายวิชาที่เป็นเป้าหมายที่เห็นได้ในเชิงการกระทำหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

7. เมื่อแต่ละรายวิชาทำเป็นหน่วยย่อยหรือเป็นบทเรียนแต่ละบทเรียน ซึ่งมีจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมที่ชัดเจนแล้ว เราก็ต้องจัดสภาพภายนอกคือ จัดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์นั้น ทั้งนี้รวมทั้งการปฏิบัติของครูและการจัดสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ซึ่งต้องหาทางเลือกที่ดีที่จะให้ได้ผลตามจุดประสงค์นั้น

8. ขั้นตอนสำหรับที่ทำให้การเรียนการสอนสมบูรณ์ คือ การประเมินผลซึ่งจะต้องประเมินตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ การประเมินผลในแต่ละบทเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมควรจะใช้การทดแทนแบบอิงเกณฑ์หรือการทดสอบโดยยึดจุดประสงค์เป็นหลัก

9. เพื่อให้เป็นภาพการวางแผนการสอนได้ทั้งระบบก็ต้องพิจารณาถึงระบบการเรียนการสอน (Instructions Delivery System) ซึ่งครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดระบบการถ่ายทอดนี้ สำหรับการถ่ายทอดน่าจะพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนได้ดีก็คือ การเรียนการสอนที่เน้นความสามารถของแต่ละคน (Individualize Instruction) และเพื่อให้ระบบการเรียนการสอนสมบูรณ์ก็ต้องพิจารณาถึงการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดงาน เพื่อดูประสิทธิภาพการจัดรูปแบบการเรียนการสอนด้วย

3.4 สภาพการเรียนการสอนสังคมศึกษา

เอ็ดวิน (Edwin. 1976 : 28 - 58) ได้ให้วิธีการสอนสังคมศึกษาแนวใหม่ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การสอนสังคมศึกษา ครูอาจใช้วิธีแก้ปัญหาซึ่งเป็นวิธีการที่เน้นให้นักเรียนรู้จักคิดโดยผ่านกระบวนการสืบสวน วิธีการนี้ทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์รู้จักใช้เหตุผลอย่างมีวิจารณญาณมากกว่าการสอนที่เน้นให้นักเรียนท่องจำ ดังนั้นการสอนสังคมศึกษาจึงควรเน้นเรื่องความคิดอันเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตของนักเรียนในอนาคต
2. การสอนแบบบรรยายนั้นยังคงมีความจำเป็นที่ใช้ในการสอนสังคมศึกษาอยู่บ้าง แต่ครูไม่ควรใช้บรรยายอยู่ตลอดเวลา ควรหาวิธีสอนแบบอื่นมาใช้ด้วย
3. การสอนแบบอภิปราย เรื่องที่นำมาสอนไม่จำเป็นจะต้องเป็นความรู้ที่ถูกต้องในลักษณะข้อเท็จจริงเสมอไป เพราะว่าข้อเท็จจริงเหล่านั้นนักเรียนสามารถหาอ่านได้ด้วยตนเอง ครูอาจใช้คำถามตอบปากเปล่าเพื่อตรวจสอบดูว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลที่สำคัญบางเรื่องเพียงใด ในขณะที่มีการอภิปราย ครูอาจมีการบรรยายสั้นซึ่งทำให้นักเรียนได้รับความรู้ใหม่อยู่เสมอ

4. การสอนโดยวิธีแก้ปัญหา เป็นวิธีที่ใช้กันมากในการสอนสังคมศึกษาแนวใหม่ ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ นักเรียนอาจเริ่มต้นโดยการถามปัญหาหรือคำถามที่เขาสงสัยและมีความหมายอย่างแท้จริงในชีวิตของเขาด้วยแรงกระตุ้นอยากจะเรียนรู้ ทำให้เขาเกิดความเข้าใจดีขึ้นจนจำได้นานและสามารถถ่ายทอดสิ่งที่เขาได้เรียนไปแล้วนั้นได้ง่ายในสถานที่แห่งใหม่ รู้วิธีการคิดและการแก้ปัญหาซึ่งสามารถสรุปเป็นทฤษฎีได้

3.5 เป้าหมายของกระบวนการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน จุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เพิ่มพูนและขยายประสบการณ์ การเรียนรู้ของผู้เรียนเกี่ยวข้องกับการคิด แม้ว่าการคิดจะมีหลายรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติซึ่งเป้าหมายแตกต่างกันอย่างมีขั้นตอนและลำดับความต่อเนื่องที่เรียกว่า กระบวนการ (Process)

สงบ ลักษณะ (2534 : 7) และบันลือ พฤษะวัน (2534 : 87) ได้กล่าวถึงความหมายกระบวนการว่าเป็นแนวทางหรือลักษณะของการดำเนินการที่มีขั้นตอนและลำดับเป็นแนวปฏิบัติอย่างมีความต่อเนื่องจนกว่างานนั้นจะสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ สงบ ลักษณะ (2534 : 7) ได้กล่าวถึงขั้นตอนว่าเป็นขั้นตอนที่ผู้เสนอไว้ได้มีการทดลองใช้แล้ว และแสดงว่าเป็นขั้นตอนที่ช่วยให้การดำเนินการที่มีประสิทธิภาพอันนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์และเป้าหมายได้ โดยใช้เวลาและใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด

ทักษะกระบวนการ 9 ขั้นเป็นจุดสำคัญของหลักสูตร ครุภัณฑ์ทักษะกระบวนการดังกล่าวใช้ในการเรียนการสอนเพื่อฝึกฝนและสร้างนิสัยให้กับนักเรียน ซึ่งมีขั้นตอนของทักษะ 9 ขั้นดังต่อไปนี้ (สงบ ลักษณะ. 2534 : 10)

ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น

1. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
2. คิดวิเคราะห์วิจารณ์
3. สร้างทางเลือกหลากหลาย
4. ประเมินและเลือกทางใช้ปฏิบัติ
5. กำหนดและลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติ
6. ปฏิบัติตามแผนด้วยความซื่อสัตย์
7. ประเมินระหว่างปฏิบัติ

8. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

9. ประเมินผลรวม เพื่อให้เกิดความภูมิใจ

ทักษะกระบวนการเป็นกระบวนการหลักหรือแม่บทที่เกิดจากการประมวลหาตัวร่วม และถือเป็นทักษะกระบวนการที่มีข้อสรุปที่ครบวงจรซึ่งอาจเน้นเป็นพิเศษบางวิชาและกระบวนการที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหรือลงมือกระทำสามารถนำมาเปรียบเทียบให้เห็นได้ว่าอยู่ขั้นตอนใดบ้างของทักษะ กระบวนการมีทั้งความรู้ ความคิด เจตคติซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญงอกงามทั้ง 3 ด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย (ความรู้ - ความคิด - จริยธรรม คุณธรรมและ ค่านิยม/ความคล่องแคล่วทางกาย)

ดังนั้นทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ 9 ขั้น มีแนวปฏิบัติตามลำดับขั้นการสอนซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนได้ฝึกฝนและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคม

เจอร์ซิลด์ (Jersild. 1960 : 401) ได้กล่าวถึงพัฒนาการด้านศีลธรรม จริยธรรมและความคิดทางศาสนาว่า เด็กควรได้รับอิทธิพลจากกฎเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ ทางศีลธรรมมาตั้งแต่เยาว์วัย การสอนศีลธรรมจริยธรรมกับเด็กตั้งแต่เล็กมีผลลึกซึ้งต่อความคิด การปฏิบัติและเจตคติของเด็กอีกด้วย ส่วนในด้านแนวโน้มและแนวทางของการพัฒนาทางด้าน ศีลธรรมพบว่า ส่วนประกอบสำคัญที่มีบทบาท คือ การตัดสินใจทางศีลธรรมจริยธรรมได้แก่ อายุ กล่าวคือ เมื่อเด็กมีอายุสูงขึ้นจะมีความสัมพันธ์ทางด้านความคิดการตัดสินใจและการใช้เหตุผล ทางศีลธรรมจริยธรรมมากกว่าเด็กที่มีอายุน้อยไม่ว่าจะเป็นเรื่องความซื่อสัตย์ (Honesty) ความมีเมตตากรุณา (Generosity) นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจทางศีลธรรม จริยธรรม ได้แก่ เชาวน์ปัญญา สภาพทางสังคมและอารมณ์ของเด็ก

3.6 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จุดมุ่งหมายการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Clark. 1986 : 56 - 58 ; Bloom and others. n.d.) ได้จัดประเภทของจุดมุ่งหมายไว้ในหนังสือ (Taxonomy of Education Objectives) จัดประเภทพฤติกรรมดังนี้

1. ความรู้ ความจำ (Knowledge) รวมถึงการจดจำข้อมูลเฉพาะอย่างได้
2. ความเข้าใจ (Comprehension) บุคคลเข้าใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่เพียงแต่จดจำได้เท่านั้น แต่ต้องสามารถกล่าวทบทวนได้ให้คำจำกัดความได้หรืออธิบายได้ด้วย

3. การประยุกต์ใช้ (Application) บุคคลที่มีความสามารถในขั้นนี้ต้องมีความสามารถในขั้น 1 และ 2 มาแล้ว เขาต้องแสดงความสามารถในการนำข้อมูลที่เป็นนามธรรมมาใช้ในสถานการณ์ที่เป็นรูปธรรม การประยุกต์เอาความรู้ไปใช้ในปัญหาใหม่ได้

4. การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง การแยกเอาข้อมูลความรู้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ และแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของส่วนย่อย ๆ เหล่านั้นได้

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง กระบวนการนำเอาส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มีได้จัดรวบรวมเข้าด้วยกันในรูปใหม่เป็นการจัดเตรียมผสมผสาน สร้างความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

6. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความสามารถในขั้นนี้จะต้องมีความสามารถในขั้น 1 ถึง 5 มาก่อน

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ

4.1 ความหมายความสนใจ

ความสนใจคือคุณลักษณะที่นำไปสู่สถานการณ์ที่สำคัญต่าง ๆ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความสนใจดังนี้

ดีวี่ (Dewey. 1959 : 66) กล่าวว่า ใจคือ ความชอบหรือความพอใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แนวคิดใดแนวคิดหนึ่งหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ซึ่ง กู๊ด (Good. 1973 : 311) กล่าวว่า ความสนใจคือความรู้สึกชอบของคนเราแสดงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกนี้อาจมีชั่วขณะหนึ่งหรืออาจจะมีถาวรทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความอยากรู้อยากเห็นของบุคคลนั้น โดยมีอิทธิพลจากประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งธอร์นไคค์ (Thorndike. 1969 : 118) และวาร์นเนอร์ สายโอบเอื้อ และสุมีย์ ชีระการ (2522 : 129) กล่าวว่า ความสนใจหมายถึง ความรู้สึกในทางที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะทำให้แนวโน้มของพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ดี ซึ่ง สตรอง (สุชา จันทรเฒ. 2515 : 99 ; อ้างอิงมาจาก Strong. 1943) กล่าวถึงความสนใจหมายถึงความรู้สึกพอใจในกิจกรรมนั้นและประสาทรทิพย์ธารา (2520 : 105) ให้ความหมายความสนใจว่า หมายถึงความโน้มเอียงที่จะแสดงบทบาทหรือการเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่งหรืออาจกล่าวได้ว่า ความสนใจคือสภาพจิตใจของคนที่ผูกพันหรือจดจ่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

จากความหมายความสนใจดังกล่าวสรุปได้ว่า ความสนใจหมายถึงความ
โน้มเอียงหรือความชอบที่จะแสดงบทบาทความรู้สึกรู้สึกพอใจ ในการเลือกกระทำกิจกรรม
นั้น ๆ

4.2 ชนิดความสนใจ

ความสนใจแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด ดังนี้ (ประสาร ทิพย์ธารา. 2520 :
113)

1) ความสนใจภายใน เกิดขึ้นกับบุคคลตามธรรมชาติ คือความรู้สึกรู้สึกพอใจ
สนใจอยากคิดอยากทำโดยไม่รู้ตัว ความสนใจชนิดนี้ก่อให้เกิดนิสัยที่ดี หากทำงานได้ดี
ควรส่งเสริมให้เด็กเกิดความสนใจชนิดนี้มากที่สุด นักการศึกษากล่าวว่าความสนใจชนิดนี้เป็น
ความสนใจที่แท้จริงและเป็นชนวนทำให้บุคคลกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้นานอย่างมั่นใจ

2) ความสนใจภายนอก เกิดขึ้นภายหลังความสนใจภายใน โดยเกิดขึ้น
จากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ความกลัวสอสอบ หรือกลัวได้รับโทษ ฯลฯ ทำให้เกิดความสนใจทำ
งานมากขึ้น ความสนใจภายนอกนี้ไม่มั่นคงถาวรเท่าความสนใจภายใน แต่ก็ยังนับว่าดีกว่า
ที่จะไม่มีความสนใจเสียเลย ครูควรช่วยให้เด็กที่มีความสนใจภายนอกได้พัฒนาไปสู่ความสนใจ
ภายในด้วย

สรุปได้ว่าความสนใจเป็นต้นเหตุที่ทำให้นักเรียนเกิดความพอใจและอยากรู้
อยากเห็นเมื่อเกิดความพอใจก็จะพยายามค้นคว้าหาความรู้พร้อมที่จะแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ได้
เพื่อบรรลุถึงความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นชนิดของความสนใจโดยเฉพาะความสนใจภายในจะ
เป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนเกิดนิสัยในการเรียนรู้และการทำงานที่ดี

4.3 สาเหตุการเกิดความสนใจ

ความสนใจของบุคคลย่อมแตกต่างกันไป บางคนมีความสนใจในแต่ละเรื่อง
เพียงชั่วขณะ บางคนอาจจะสนใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นเวลานานจนกระทั่งกลายเป็นความสนใจ
ที่แท้จริงไปได้ จิตรา วสุวานิช (ม.ป.ป. : 22 - 23) กล่าวถึงความสนใจอาจเกิดได้
จากเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ

1) ความสนใจอันมีมาแต่กำเนิด เช่น ความสามารถพิเศษทางด้านขีดเขียน
รูปภาพเด็กบางคนมีแววให้เห็นตั้งแต่เด็กเล็ก เช่น ชอบวาดรูปต่าง ๆ เมื่อมาเปรียบเทียบกับ
เด็กในระดับเดียวกันพบว่า สามารถทำได้ดีกว่าสวยงามกว่าและประณีตกว่ามาก เด็กจะ
สนใจในสิ่งที่มีความสวยงามมีจินตนาการที่กว้างไกลและลึกซึ้งเกินกว่าในระดับเดียวกัน

2) ความสนใจเกิดจากการได้รับผลสำเร็จ ในบางครั้งเมื่อนักเรียนคนใดทำการบ้านบางอย่างในชั้นเรียนแล้วประสบความสำเร็จอย่างดียิ่งจะได้รับคำชมเชย เด็กจะเกิดความภูมิใจเกิดความสนใจในการทำงานนั้นได้ดียิ่งขึ้นเพราะ เด็กมีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานสิ่งนั้นให้ได้ผลจนเป็นที่ยอมรับ

3) ความสนใจเกิดจากความต้องการทางร่างกายและจิตใจ ทั้งสองด้านนี้ย่อมทำให้คนเราพยายามที่จะทำงานให้สำเร็จ เช่น ต้องการมีตำแหน่งหน้าที่การทำงาน คนก็จะแสวงหาวิธีการเพื่อนำตนเองไปสู่ความต้องการนั้น

จากสาเหตุดังกล่าว เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สิ่งสำคัญที่ครูควรคำนึงถึงความสนใจของนักเรียนคือ

1. ครูพึงระลึกเสมอว่า เด็กทุกคนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และความสามารถทางด้านสติปัญญา

2. ครูควรพยายามให้พบว่าอะไร คือ เหตุผลหรือสาเหตุของความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. ครูจะต้องรู้จักดัดแปลงบทเรียนและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของแต่ละคน โดยการสังเกตดูความพร้อมในด้านการเรียน ความสนใจและพฤติกรรมอีกด้วย จึงจะสามารถจัดบทเรียน วิธีการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมอย่างแท้จริง

4. ครูต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางด้านรูปร่างซึ่งมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนแต่ละคน นักเรียนชายที่มีรูปร่างใหญ่โตแข็งแรงมักได้รับเลือกเป็นผู้นำของกลุ่ม เพราะเพื่อมีความเกรงกลัวและยกย่อง โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นชายถ้าคนใดมีพัฒนาการทางด้านร่างกายเป็นไปได้ช้ากว่าเพื่อนระดับเดียวกันจะมีความรู้สึกเป็นบวมด้อย แสดงออกโดยการทดแทนหาปมเด่นในทางอื่น (Law of Compensation) เช่น พยายามเรียนให้เก่งกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ หรือเล่นกีฬาให้เก่งที่สุดจนกลายเป็นขวัญใจของเพื่อน ๆ เป็นต้น

5. ในด้านการจัดห้องเรียน ความผิดปกติของร่างกาย เช่น เรื่องนักเรียนที่มีสายตาสั้นหรือยาว ครูต้องจัดที่นั่งพิเศษให้ภายในชั้นเรียน นักเรียนที่มีรูปร่างเล็กหรือใหญ่ผิดปกติก็ต้องคำนึงถึงการจัดโต๊ะและเก้าอี้ให้เหมาะสม การจัดที่นั่งในชั้นเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนมองเห็นกระดาน เห็นตัวครูและได้ยินเสียงครูอย่างชัดเจน

6. ในกรณีพิเศษที่มีนักเรียนพิการ ร่างกายผิดปกติ เช่น หูหนวก ตาบอด หรือเป็นใบ้ ครูต้องช่วยเหลือพิเศษแก่นักเรียนเหล่านั้น โดยการนำไปเข้าเรียนในโรงเรียน ซึ่งจัดให้แก่เด็กพิการโดยเฉพาะ

การศึกษาขั้นตอนความสนใจดังกล่าวพบว่า ความสนใจจากความต้องการที่มีความถนัดในสิ่งนั้นและ เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงของนักเรียนพยายามทำในสิ่งแปลกใหม่

4.4 การสร้างความสนใจให้กับนักเรียน

เนื่องจากความสนใจของบุคคลแตกต่างกันออกไปแล้วแต่วัยแล้วแต่ความถนัด และความต้องการของบุคคล นอกจากนี้สภาพของสิ่งแวดล้อมภายนอกก็มีผลต่อความสนใจของบุคคลแตกต่างกันไป ดังนั้น การสร้างความสนใจ โดยเฉพาะ เรื่องการเรียนรู้สิ่งต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้ วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุณีย์ ธีรดากร (2522 : 130 - 131) ได้กล่าวไว้ว่า

1. ศึกษาความต้องการของนักเรียนโดยส่วนใหญ่เพื่อการจัดบทเรียน สภาพห้องเรียน สื่อการเรียนต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของเขา
2. ก่อนสอนเรื่องใดควรสำรวจความสามารถพื้นฐานตลอดจนความถนัดของนักเรียนเป็นอันดับแรกจะได้จัดสิ่งเร้าให้ตรงกับที่เขาต้องการ
3. จัดสภาพห้องเรียนที่น่าสนใจ ตั้งคำถามและท้าทายความสามารถของนักเรียนในขณะเดียวกันก็กระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวกับสภาพบางอย่างที่เป็นปัญหาที่แปลกไปจากเดิม เป็นต้น
4. ให้นักเรียนประสบความสำเร็จในงานที่ทำบ้าง เพื่อเป็นกำลังใจให้เขาทำงานระดับสูงต่อไป โดยเลือกงานที่เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของนักเรียน จะช่วยให้เขาสนใจงานที่มอบหมายให้ทำ
5. ชี้ทางหรือรายงานผลความก้าวหน้าของนักเรียนให้ทราบเป็นระยะ ๆ ให้เขาได้ทราบว่า เขาก้าวมาถึงไหนแล้วอีกไม่กี่ขั้นก็จะถึงจุดหมายปลายทางที่ต้องการแล้ว จะทำให้เขาตั้งใจทำเพื่อผลสำเร็จของตัวเอง
6. ฝึกให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตัวเขาบ้าง จากการศึกษานอกสถานที่ จากการสังเกตหรือจากการสัมภาษณ์ สอบถามจากแหล่งวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนการทดลองค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองด้วยวิธีการแบบสืบสวนสอบสวนหรือให้นักเรียนฝึกเป็นผู้นำและผู้ตามได้ใน

โรงเรียนหรือนอกห้องเรียน โดยให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการฝึกวินัยด้วย ตัวนักเรียนเอง ตัวอย่างเช่น นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการตั้งแต่เริ่มเข้าห้องเรียน การทำความสะอาดห้องเรียน การจัดกลุ่มการเรียนการสอน ตลอดจนการจัดกิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียนโดยมีครูมีหน้าที่จัดประสบการณ์ให้นักเรียนและเป็นที่ปรึกษาของนักเรียนเท่านั้น

สรุปข้อความจากการสร้างความสนใจให้กับนักเรียนพบว่า ความสนใจของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันออกไป คือ การสำรวจความต้องการของผู้เรียน การจัดสภาพชั้นเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ตนเองฝึกให้เรียนรู้ด้วยตนเอง

4.5 การควบคุมและส่งเสริมความสนใจ

ครูมีบทบาทสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสนใจในการเรียน มีวิธีการดังนี้ ประสารทิพย์ธารา (2520 : 11) และจิตรา วสุวานิช (ม.ป.ป. : 47 - 48) กล่าวว่า การชักถามช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจยิ่งขึ้น การแนะนำให้นักเรียนอ่านหนังสือเป็นวิธีที่ได้ผลมากที่สุด ไม่ควรใช้การบังคับควรใช้การเล่าเรื่องให้ฟังอย่างย่อ ๆ หรืออ่านข้อความสั้น ๆ ที่น่าสนใจ ทำให้อยากติดตามต่อไป ครูจะแนะนำหนังสือให้อ่านและคอยชักถามเพิ่มเติมจนเป็นที่แน่ใจว่านักเรียนคนใดทำตามที่ตนปรารถนา การสอนของครูต้องสอนให้เห็นจริงหรือของจำลองให้นักเรียนดู และคอยแนะนำพร้อม ๆ ไปด้วยการเรียนการสอน การพาไปศึกษานอกสถานที่และการจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมทำให้นักเรียนเกิดความสนใจยิ่งขึ้น

4.6 การนำความสนใจมาใช้ในการเรียนการสอน

การเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่บรรลุจุดหมาย หากนักเรียนเกิดความพอใจหรือสนใจที่จะเรียนในวิชานั้น ๆ จะทำให้เด็กเกิดความตั้งใจเรียน โพลเวลล์ (Powell. 1963 : 330) ที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้นครูผู้สอนควรจัดสิ่งเร้าให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน กิจกรรมที่จัดควรเป็นสิ่งที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมถึงการสร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสุขสนทนต่อการเรียน มีอารมณ์ขันทำให้มีความสนใจการเรียนดีขึ้น และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้นักเรียน ควรมีลักษณะแตกต่างกันหลาย ๆ แบบ เช่น ประสบการณ์ที่ต้องใช้ทักษะ หรือต้องใช้ความคิดการหาเหตุผลอันเป็นการท้าทายให้นักเรียนสนใจบทเรียนยิ่งขึ้น ประสารทิพย์ธารา (2520 : 109 - 110) ได้กล่าวถึงความสนใจกับการเรียนการสอนที่มีการเสริมแรงให้กับนักเรียนบทเรียนให้กระจ่าง โดยใช้ถ้อยคำง่าย ๆ เป็นรูปธรรมให้มากที่สุด

ดังนั้นการนำความสนใจมาใช้ในการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนักเรียนจะเกิดความรู้สึก ความพอใจ ในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างบรรลุเป้าหมาย

4.7 การวัดความสนใจ

วิธีการวัดความสนใจสามารถวัดได้หลายวิธี อาทิเช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ หรือการใช้แบบสอบถามวัดความสนใจในกิจกรรมนั้น ๆ โพลเวลล์ (Powell. 1963 : 238)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิเวศศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิเวศศาสตร์

ชานาญ เอี่ยมสัวาง (2539 : 99 - 100) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเชิงนิเวศศาสตร์กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเชิงนิเวศศาสตร์กับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ

6.1 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ

ยุพดี เส้นขาว (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสนใจในวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความสนใจในวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงอยู่ในระดับปานกลาง

ชัยศักดิ์ สิลาจรัสกุล (2533 : บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ต่ำ โดยการสอนตามหลักการเรียนรู้แจ้งกับการสอนตามคู่มือครู สสวท. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามหลักการเรียนรู้แจ้งกับการสอนตามคู่มือครู สสวท. มีความสนใจในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุชาติ หล่อนกลาง (2536 : 92) ได้เปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะการฟัง - การพูดและความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีธรรมชาติโดยใช้การรู้ตนกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนตามแนวทฤษฎีธรรมชาติโดยใช้การรู้ตนมีความสนใจสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องศึกษาความสนใจในวิชาที่เรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนมีความรู้สึกรักชอบ พอใจที่จะประกอบกิจกรรมในวิชานั้น ๆ

6.2 งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ

ลินเชย์ (Lindsay. 1974 : 7069-A) ได้ศึกษาผลการสอนโดยวิธีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student - Centered) วิธีตามโปรแกรมเคมีสดดี (Chem Study) และวิธีครูเป็นศูนย์กลางต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี ความสนใจทางวิทยาศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนที่เรียนวิชาเคมีในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 76 คน ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยวิธีที่นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจทางวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ถูกสอนโดยวิธีตามโปรแกรมเคมีสดดี (Chem Study) และวิธีครูเป็นศูนย์กลางและเพศของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเมื่อความสนใจทางวิทยาศาสตร์หรือความคิดสร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงไป

ชิงเลย์ (Shingley. 1993 : 4720 - A) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับ 8 จำนวน 5,162 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามโดยแยกศึกษาเป็นภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถของนักเรียน วิธีการสอนของครู จิตวิทยาการสอน สิ่งแวดล้อมมีผลต่อความสนใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์

ผลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า นักเรียนมีความสนใจต่อการเรียนการสอน เพราะมีความรู้ ความสามารถ ความพอใจที่จะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยความกระตือรือร้น ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเช่นกัน

6.3 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

ศิริพร สิริวิวัฒน์ (2527 : 62 - 101) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อศึกษาระดับความเชื่อของนักเรียนชายและหญิงและระดับชั้นโดยสุ่มตัวอย่างประชากรจากนักเรียน 2 โรงเรียน จำนวน 333 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคร่งรักษาศีล 5 ในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะข้อ 1 และ 4 นักเรียนส่วนมากจะทักทายด้วยการไหว้และบริจาคสิ่งของในงานเทศกาล นักเรียนหญิงจะสนใจการสวดมนต์ไหว้พระมากกว่านักเรียนชาย นักเรียนส่วนใหญ่สนใจการฟัง การอ่าน การสนทนาธรรมน้อยมากมีความเชื่อในพระพุทธศาสนาโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความเชื่อสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

สุดา ชินะวานิช (2529 : 109 - 111) ได้วิจัยเรื่อง "ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานครจากครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 54 คน นักเรียน 486 คน โดยแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ชอบสอนวิชาพระพุทธศาสนา ศึกษาพระพุทธศาสนาด้วยตนเองและไปร่วมกิจกรรมที่วัด ครูและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาควรมีความรู้และมีประสบการณ์เป็นอย่างดี เนื้อหาวิชาเหมาะสมกับผู้เรียน ครูส่วนใหญ่สอนโดยวิธีการบรรยาย ใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนน้อย ไม่ทราบแหล่งบริการเกี่ยวกับหนังสือและอุปกรณ์ นักเรียนมีความคิดเห็นว่าพระพุทธศาสนามีคุณค่า เป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจช่วยให้บุคคลมีคุณภาพ ส่วนใหญ่จะปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาหรือเข้าเป็นสมาชิกเกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนา

จากผลการวิจัยพบว่า การเรียนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยการส่งเสริมความรู้และปฏิบัติกิจกรรมตามหลักธรรมในฐานะเป็นพุทธศาสนิกชน ส่งผลต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู มีความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการค้นคว้าตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนในการทดลอง
3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง
4. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ
5. วิธีดำเนินการทดลอง
6. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 3 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 186 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โดยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สุ่มโดยการจับสลากจากนักเรียนชายแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ จากจำนวน 3 ห้องเรียนมา 2 ห้องเรียน
2. นำชื่อนักเรียนทั้ง 2 ห้องเรียนมาคละกันแล้วสุ่มอย่างง่าย เพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 40 คน

3. จับฉลากอีกครั้งเพื่อเลือกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดย
 กลุ่มทดลอง 40 คน เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ ที่ใช้เทคนิค
 วิธีการ A.I.C.
 กลุ่มควบคุม 40 คน เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู แนวการสอนของ
 หน่วยงานพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

แบบแผนในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัย
 ดำเนินการทดลองตามแผนการวิจัยแบบ Randomized Control - Group - Pretest -
 Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 249)

ตาราง 5 แสดงแบบแผนการทดลองของการวิจัย

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER	T ₁	X ₁	T ₂
CR	T ₁	X ₂	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

- เมื่อ E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)
 C แทน กลุ่มควบคุม (Control Group)
 T₁ แทน การทดสอบก่อนทำการทดลอง (Pretest)
 T₂ แทน การทดสอบหลังทำการทดลอง (Posttest)
 X₁ แทน การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.
 X₂ แทน การสอนโดยใช้การสอนตามคู่มือครู แนวการสอนของหน่วยงานพิเศษ
 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 R แทน การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Sampling)

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ เรื่อง "พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม" หลักความเจริญงอกงามของอารยชนที่เกี่ยวกับศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา สาราณียธรรม 6 ที่เกี่ยวกับธรรมซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกัน และมงคลชีวิต ที่เกี่ยวกับความชำนาญในวิชาชีพ ความมีระเบียบวินัย การกล่าววาจาดี และการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้

1. แผนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิเวศศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C
2. แผนการสอนตามคู่มือครู แนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา
4. แบบทดสอบวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. แผนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิเวศศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.
 - 1.1 ศึกษาหลักสูตร ความมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไปของเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา (ส 049) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการสอน
 - 1.2 ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาวิชา เรื่อง พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม จากหนังสือเรียน หนังสืออ้างอิงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 1.3 จากคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชา วิเคราะห์เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อสร้างแผนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิเวศศาสตร์ ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. จำนวน 16 คาบ ประกอบด้วย

1.3.1 ความคิดรวบยอด

1.3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1.3.3 เนื้อหา

1.3.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

1.3.5 สื่อการเรียนการสอน

1.3.6 การวัดและประเมินผล

1.4 นำแผนการสอนที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบแก้ไข เรื่องความถูกต้องของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน เวลา ภาษาที่ใช้โดยนำมาแก้ไขปรับปรุงแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง

2. แผนการสอนตามคู่มือครู แนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตร ความมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไปของ วิชาพระพุทธศาสนา (ส 049) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการสอน

2.2 ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาวิชา จากแบบเรียนหนังสืออ้างอิงที่เกี่ยวข้อง เรื่องพุทธธรรมเพื่อชีวิต หลักความเจริญงอกงามของอารยชนที่เกี่ยวกับศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา สาราณียธรรม 6 ที่เกี่ยวกับธรรมซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกัน และ มงคลชีวิตที่เกี่ยวกับความซำนาญในวิชาชีพ ความมีระเบียบวินัย การกล่าววาจาดีและการทำ งานที่ไม่คั่งค้างสับสน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

2.3 คาอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชา วิเคราะห์ เป็นจุดประสงค์ ปลายทาง และจุดประสงค์ขั้นทาง แล้วสร้างแผนการสอนตามคู่มือครูซึ่งประกอบด้วย

2.3.1 จุดประสงค์ปลายทาง

2.3.2 จุดประสงค์ขั้นทาง

2.3.3 เนื้อหาวิชา

2.3.4 กิจกรรมการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 9 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสร้างความสนใจ
2. ขั้นแจ้งจุดประสงค์
3. ขั้นทบทวนความรู้เดิม
4. ขั้นเสนอบทเรียนใหม่

5. ^๕ขั้นให้แนวการเรียนรู้
6. ^๖ขั้นแสดงพฤติกรรม
7. ^๗ขั้นแจ้งผลการปฏิบัติ
8. ^๘ขั้นประเมินผล
9. ^๙ขั้นส่งเสริมความแม่นยำ และการถ่ายโอนการเรียนรู้

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ดำเนินการขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบ จากหนังสือเทคนิคการวัดและประเมินผล การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2523 : 1 - 40) หนังสือเทคนิคการวัดผลของ ขวาล แพร่ดกุล (2522 : 1 - 407) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2 ผู้วิจัยร่วมกับอาจารย์ผู้ทำการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร รวมจำนวน 5 ท่าน ทำการวิเคราะห์หลักสูตรสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรจากเนื้อหาและพฤติกรรม การวัดผลตามหลักของ บลูม (Bloom. 1956 : 49 - 50) สำหรับเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ การวัดพฤติกรรมในแต่ละเนื้อหาวิชาเป็นจำนวนอย่างน้อยเพียงใด

3.3 จากตารางวิเคราะห์หลักสูตรนำพฤติกรรมหลักและเนื้อหามาเขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้

3.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 100 ข้อ โดยมีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์มาจากรายการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อให้แบบทดสอบมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

3.5 การตรวจหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา กระทำตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.5.1 การหาความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยนำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน

5 ท่าน ตรวจสอบหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง โดยนำไปเปรียบเทียบกับตารางวิเคราะห์หลักสูตรว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับนี้วัดได้ครอบคลุมพฤติกรรมต่าง ๆ ตามตารางวิเคราะห์หลักสูตรและลักษณะการใช้คำถาม ตัวเลือกความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความถูกต้องทางด้านภาษา รวมทั้งพิจารณาความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบวัดจุดประสงค์การเรียนรู้และคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

ตัวอย่าง แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาว่าแบบทดสอบแต่ละข้อต่อไปนี้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้จริงหรือไม่ ให้ท่านพิจารณาให้คะแนนดังนี้

- +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดได้ตามจุดประสงค์
- 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดได้ตามจุดประสงค์
- 1 ถ้าแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดไม่ตรงตามจุดประสงค์

ตาราง 6 ตัวอย่างข้อสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

ลำดับที่	ข้อสอบ
(1)	ศรัทธาตามหลักพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับมัสสกะดาสัทธา หมายถึงข้อใด 1. เชื่อการกระทำมีผลจริง 2. เชื่อกรรมนั้นมีผลแน่นอน 3. เชื่อการกระทำนั้นไม่สูญหาย 4. เชื่อว่าทุกคนมีกรรมเป็นของตน 5. เชื่อความบริสุทธิ์ของพระพุทธเจ้า เป็นธรรมอันประเสริฐ
(2)	คำกล่าวที่ว่า "บาปเป็นสิ่งเหมาะสม คนทำบาปเองย่อมเส้าหมองเอง" มีความหมายอย่างไร 1. ทาดีย่อมส่งผลในชาติหน้า 2. ผลของการกระทำเป็นสิ่งที่ดี 3. ความสุขย่อมเกิดแก่ผู้กระทำ 4. กระทำอย่างไรย่อมได้รับผลเท่านั้น 5. ผู้กระทำย่อมเลือกสิ่งที่เป็นดีชอบด้วยตนเอง
(3)	การกระทำใดที่ได้ชื่อว่าศรัทธาของพระพุทธเจ้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน 1. สัมผัสเช่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2. ประกอบปฏิบัติสมาธิบำเพ็ญตนในป่า 3. พินิจพิจารณาดีเพื่อผลบุญที่ได้แก่ตนเอง 4. จารึกหลักอริยสัจสี่มาใช้ในชีวิตประจำวัน 5. เพื่อบริจาคทานขอให้คนสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้

3.5.2 นำนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นไปทดลองกับนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร จำนวนนักเรียน 100 คน ที่เคยเรียนบทเรียนนั้นมาแล้ว เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.5.3 นำกระดาษคำตอบที่ได้มาตรวจให้คะแนน โดยข้อที่ถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิด ข้อที่ไม่ได้ตอบและข้อที่ตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ได้ 0 คะแนน เมื่อตรวจรวมคะแนนเรียบร้อยแล้วนำมาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1) หาความยากง่าย (p) หาค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 27% ของจุฑา เดห์ ฟาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539 : 196) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่าย (p) ระหว่าง .20 - .80 ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป คัดเลือกไว้ 50 ข้อ ได้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .40 - .78 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .20 - .84

2) นำนแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วไปทดสอบกับนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี หมู่บ้านเศรษฐกิจ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวนนักเรียน 100 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้สูตร KR - 20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539 : 196) ได้ค่าความเชื่อมั่น .71

4. แบบสอบถามวัดความสนใจ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

4.1 ศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสนใจศึกษาการสร้างแบบสอบถามแบบ ลิเคิร์ต สเกล (Likert's Scale) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามวัดความสนใจต่อวิชาพระพุทธศาสนา

4.2 นำนแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยปรับปรุงดัดแปลงมาจากแบบสอบถามวัดความสนใจในวิชาพระพุทธศาสนาของ ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2530 : 259 - 261) แล้วนำมาหาคุณภาพของแบบสอบถามใหม่อีกครั้งหนึ่งเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ จำนวน 40 ข้อ นำนแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาข้อความของแบบสอบถามวัดความสนใจต่อ

การเรียนวิชาพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องระหว่างแบบสอบถามและนิยามศัพท์เฉพาะ เลือกแบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถ้าน้อยกว่า 0.5 ตัดทิ้ง

4.3 การหาคุณภาพของแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

4.3.1 นำแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

จำนวน 40 ข้อ ไปทดลองกับนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร จำนวนนักเรียน 100 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำผลที่ได้มาตรวจให้คะแนน

4.3.2 นำผลจากการตรวจให้คะแนนแบบสอบถามมาหาค่าอำนาจจำแนกแยกเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 25% (t - distribution) แล้วคัดเลือกค่าอำนาจจำแนกเท่ากับหรือมากกว่า 1.75 ขึ้นไป นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 25 ข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 3.09 - 9.26

4.3.3 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกจำนวน 25 ข้อ นำไปสอบถามนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี หมู่บ้านเศรษฐกิจ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวนนักเรียน 100 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .98

4.3.4 ลักษณะคำถามของแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเป็นพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงให้เห็นว่า มีความรู้สึกชอบ พอใจ เอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างไรแบบสอบถามนี้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามแล้วขีดเครื่องหมาย / ในช่องว่างที่สอดคล้องกับความรู้สึกตนเองมากที่สุด

โดยมีเกณฑ์การตรวจให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

ตาราง 7 ตัวอย่างแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ข้าพเจ้าฝึกสมาธิเพื่อให้จิตใจมั่นคง					
00	ข้าพเจ้าชอบสันทนาธรรมะ					
000	ข้าพเจ้าไปทัศนศึกษาวัดต่าง ๆ					

วิธีดำเนินการทดลอง

วิธีดำเนินการทดลอง ดำเนินการเป็นขั้น ๆ ดังนี้

1. การทดสอบก่อนทำการทดลอง (Pretest) ทั้งกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (ส 049) เรื่อง พุทธธรรม เพื่อชีวิตและสังคม หลักความเจริญงอกงามของอารยชนที่เกี่ยวกับศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และ ปัญญา สาราณียธรรม 6 ที่เกี่ยวกับธรรมซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกัน และ มงคลชีวิตที่เกี่ยวกับความขำนาญในวิชาชีพ ความมีระเบียบวินัย การกล่าววาจาดี และการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ปรับปรุงจัดแต่งมาจากแบบสอบถามของ ศักดิ์ศรี ปาณะกุล

2. ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนทั้งสองกลุ่มคือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยใช้เนื้อหาเดียวกัน ระยะเวลาในการสอนเท่ากันคือ ใช้เวลากลุ่มละ 16 คาบ ส่วนวิธีสอนใช้แตกต่างกันคือ กลุ่มทดลองโดยใช้วิธีการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิเทศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กลุ่มควบคุมโดยใช้การสอนตามคู่มือครู แนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

3. การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นชุดเดิมกับการทดสอบก่อนเรียน

4. ตรวจสอบผลงานแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t - test แบบ Difference Score
2. เปรียบเทียบความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t - test แบบ Difference Score

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนจำนวนจากสูตรของ Ferguson
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	ΣX	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

1.2 หาค่าความแปรปรวนของคะแนน คำนวณจากสูตรของ Edwards
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 76 - 77)

$$s^2 = \frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N - 1)}$$

เมื่อ	s^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

2. สถิติเพื่อตรวจสอบสภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้
และคำนวณโดยใช้สูตร (สมบูรณ์ ชิตพงศ์. ม.ป.ป. : 3)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยวิธีเทคนิค 27% ของ จุง เตห์ ฟาน (ล้วน สายยศ
และอังคณา สายยศ. 2539 : 196)

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา คำนวณจากสูตร KR - 20 ของ Kuder - Richardson (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 198)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right]$$

- เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
 n แทน จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบ
 s_t^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนแบบทดสอบทั้งฉบับ
 p แทน สัดส่วนของคนที่ทำถูกในแต่ละข้อ
 q แทน สัดส่วนของคนที่ทำผิดในแต่ละข้อหรือ $1 - p$

2.4 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยวิธีการแจกแจงของที (t-distribution) คำนวณจากสูตรของ Edwards (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 215 - 216)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{s_H^2}{n_H} + \frac{s_L^2}{n_L}}}$$

- เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม
 $\bar{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
 $\bar{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
 s_H^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
 s_L^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
 n_H แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง
 n_L แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำ

2.5 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชา
พระพุทธศาสนา คำนวณโดยใช้สูตร การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient)
คำนวณจากสูตรของ Cronbach (ลิวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 :
200 - 202)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
 s_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
 s_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการทดลองสมมติฐาน

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนพระพุทธศาสนาและแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาระหว่าง
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม คำนวณโดยใช้ t - test ชนิด Difference Score คำนวณ
จากสูตร Scott (1967 : 264)

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{s_{MD_1 - MD_2}}$$

$$s_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{s_{D_1}^2}{N_1} + \frac{s_{D_2}^2}{N_2}}$$

$$df = N_1 + N_2 - 2$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนระหว่างการทดสอบก่อนการเรียน กับหลังการเรียน
	MD ₁	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลัง การเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง
	MD ₂	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลัง การเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มควบคุม
	S _D ²	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบ หลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
	D ₁	แทน	ผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียน ของกลุ่มทดลอง
	D ₂	แทน	ผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียน ของกลุ่มควบคุม
$S_{MD_1 - MD_2}$		แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่าง การทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม
	N ₁	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
	N ₂	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อสะดวกในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
$\bar{X}_{T_1}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการทดลอง
$\bar{X}_{T_2}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการทดลอง
D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนระหว่างการทดสอบก่อนการเรียน กับหลังการเรียน
MD	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างของคะแนน
MD_1	แทน	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการทดลอง กับก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง
MD_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการทดลอง หลังการทดลองของกลุ่มควบคุม
$\bar{MD}_1 - MD_2$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างการทดสอบ
SD^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบ ก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ
$*$	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่จุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. จากความมุ่งหมายข้อที่ 1 ที่ว่า เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู โดยมีสมมติฐานว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าสถิติทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมและทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test ในรูปของผลต่างของคะแนน (Difference Score) ปรากฏดังในตาราง 8

ตาราง 8 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	MD	$S_{MD_1 - MD_2}$	t
นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.	40	16.08	32.35	16.28	1.03	2.73*
นักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู	40	16.28	29.55	13.28		

$$^*t (\infty .05, df 78) = 2.00 \text{ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ } .05$$

จากตาราง 8 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. จากความมุ่งหมายข้อที่ 2 ที่ว่า เพื่อเปรียบเทียบความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู โดยมีสมมติฐานว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู มีความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน จากการรวบรวมข้อมูลที่ใช้แบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนากับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าสถิติทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมและทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score) ปรากฏผลดังในตาราง 9

ตาราง 9 เปรียบเทียบความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	MD	$\bar{MD}_1 - \bar{MD}_2$	t
นักเรียนที่เรียนโดยการสอน แบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.	40	52.83	69.38	16.55		
					1.62	3.80*
นักเรียนที่เรียนโดยการสอน ตามคู่มือครู	40	53.45	63.58	10.15		

$$^*t_{(\infty.05, df 78)} = 2.00 \text{ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ } .05$$

จากตาราง 9 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู มีความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนและผลการศึกษาดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู
2. เพื่อเปรียบเทียบความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู มีความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 3 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 186 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โดยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.2.1 สุ่มโดยการจับสลากนักเรียนชายแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ จากจำนวน 3 ห้องเรียนมา 2 ห้องเรียน

1.2.2. นำข้อนักเรียนทั้ง 2 ห้องเรียนมาคละกันแล้วสุ่มอย่างง่าย เพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 40 คน

1.2.3 จับสลากอีกครั้งเพื่อเลือกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน เรียนโดยการสอนสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กลุ่มควบคุม จำนวน 40 คน เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู แนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. ใช้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเนื้อหาเรื่องพุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม

2.2 แผนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอนตามคู่มือครู แนวการสอนศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ใช้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเนื้อหาเรื่องพุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม

2.3 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ได้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .40 - .78 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .20 - .84 และค่าความเชื่อมั่น .71

2.4 แบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยปรับปรุงดัดแปลงมาจากแบบสอบถามวัดความสนใจในวิชาพระพุทธศาสนาของศักดิ์ศรี ปาณะกุล แล้วนำมาหาคุณภาพของแบบสอบถามใหม่อีกครั้งหนึ่ง เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนก (t) ระหว่าง 3.09 - 9.26 และค่าความเชื่อมั่น .98

3. การดำเนินการทดลอง

3.1 การทดสอบก่อนทำการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (ส 049) เรื่องพุทธธรรมเพื่อชีวิต และสังคัม และแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

3.2 ดำเนินการทดลองโดยนักเรียนกลุ่มทดลอง เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. และนักเรียนกลุ่มควบคุมเรียนโดยการสอนตามคู่มือครู ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนทั้งสองกลุ่ม ใช้เวลาในการสอนเท่ากัน คือ 16 คาบ คาบละ 50 นาที

3.3 การทดสอบหลังทำการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาและแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแบบทดสอบและแบบสอบถามชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจากผลต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองสอนกับหลังทดลองสอน แล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t -test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

2. เปรียบเทียบความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจากผลต่างของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามก่อนการทดลองกับหลังการทดลองสอน และทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t -test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู แนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู มีความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาค้นคว้าอภิปรายได้ดังนี้

1. ในการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู ผลจากการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 ผลการวิจัยครั้งนี้แม้ว่าจะไม่มีงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องรองรับโดยตรง แต่เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของชานาญ เอี่ยมสำอาง (2539 : 99) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 027) เรื่องโลกในยุคปัจจุบัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเชิงนิติศาสตร์ กับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 น่าจะมีผลมาจาก

1.1 การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีลักษณะ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมอภิปรายแบบเผชิญหน้าอยู่ตลอดเวลาตามแนวคิดของโจยซ์ (Joyce and Weil. 1996 : 109 - 127) เพื่อหาคำตอบด้วยตนเองและร่วมกันในทีม โดยนำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาวิเคราะห์ หาเหตุผลจากการใช้สถานการณ์ประเด็นปัญหาสังคม ประมวลจากข้อเท็จจริง เพื่อสรุปในการตัดสินใจมีการแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นอย่างยุติธรรมด้วยการหาข้อยุติจากการลงมติที่ใช้เหตุผลมากกว่าการลงคะแนนเสียงข้างมาก ส่วนครูเป็นผู้ควบคุมดำเนินกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน เมื่อนักเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองและช่วยเหลือกันภายในทีมได้แล้ว กิจกรรมอาจไม่จำเป็นต้องมีครูเป็นผู้ควบคุม ฉะนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นช่วยกันหาคำตอบในบทเรียนซึ่งบางครั้งครูอาจช่วยตั้งข้อสังเกตในการอภิปรายเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสามารถคาดการณ์คำตอบได้ นับเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดนักเรียนเกิดความคิดและเข้าใจอย่างมีเหตุผล จึงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ผลดี

1.2 การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. มีสภาพการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนค้นหาคำตอบข้อเท็จจริงในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อาทิเช่น สถานการณ์ที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวเนื่องกับความขัดแย้งทางศาสนาหรือกฎหมายในเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนมีโอกาสวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันภายในทีมโดยอาศัยประสบการณ์เดิมและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่ระหว่างเพื่อนร่วมงานจะนำความรู้ที่ได้มาสรุปและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งการสอนที่ฝึกให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหา สอดคล้องกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ที่มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและศรัทธาในหลักธรรมคำสอนจนสามารถนำไปปฏิบัติได้ตามสังฆธรรมทางพระพุทธศาสนา

2. ในการศึกษาเปรียบเทียบความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับ การสอนตามคู่มือครู ผลจากการวิจัยพบว่า ความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2 ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุชาติ หล่อกลาง (2536 : 92) ได้เปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะการฟัง -

การพูดและความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีธรรมชาติโดยใช้การรู้ตนกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนตามแนวทฤษฎีธรรมชาติโดยใช้การรู้ตนมีความสนใจสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของอร่าม บุญมาไชย (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้และไม่ใช่กิจกรรมเพื่อการสื่อสารประกอบบทเรียน ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมมีความสนใจสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารประกอบบทเรียน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเพ็ญศรี ปิยะธรรม (2529 : 74 - 75) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ความสนใจและความคงทนในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดการใช้ภาษาที่เป็นเกมและการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดการใช้ภาษาในแบบเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกหัดการใช้ภาษาที่เป็นเกมมีความสนใจสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกหัดการใช้ภาษาในแบบเรียน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปราณี ปัญจาละ (2528 : 78) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนกับการเรียนโดยครูเป็นศูนย์กลางผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนมีความสนใจสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยครูเป็นศูนย์กลางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การที่นักเรียนเรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครูมีความสนใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 น่าจะเป็นผลมาจาก

2.1 การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. เป็นการสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นทีมย่อย (Team Learning) ซึ่ง ไวเซ็นด์ (Weisend. 1972 : 44) ได้กล่าวว่า การเรียนเป็นทีมจะทำให้สมาชิกในทีมช่วยเหลือกันในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน สร้างแรงเสริมและแรงจูงใจให้ปฏิบัติตามกติกาของสังคมเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ และเกิดความภาคภูมิใจ (อุทัย บุญประเสริฐ. 2540 : 2) โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายร่วมกันและการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งการเรียนเป็นทีมทำให้ทุกคนมีส่วนร่วม

สร้างสรรค์สังคมต่อการพัฒนาที่ไม่พึงปรารถนาและมีการทำงานเพื่อควบคุมให้เกิดการกระทำ อันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในอนาคตร่วมกัน (สุรัชย์ เทียนขาว, 2540 : 75 - 76) นอกจากนี้การทำงานเป็นทีมยังช่วยให้เด็กเรียนกลุ่มทดลองได้มีโอกาสฝึกกระบวนการระดมความคิด (Brain Storming) จากความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีความคิดเห็นหลากหลาย มาผสมผสานเพื่อให้มองไปในอนาคตที่พึงปรารถนาในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งของสังคมที่เป็นคุณค่า หรืออุดมการณ์ในการวางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน (ชาติชาย ณ เชียงใหม่, 2538 : ไม่มีเลขหน้า) จึงเป็นการส่งเสริมความคิดในเวลาอันจำกัดที่ไม่มุ่งเน้นปริมาณไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมศักดิ์ สมเสนาะ (2527 : 3) เป็นการช่วยลด ปัญหาความขัดแย้งในการทำงานและได้ผลงานที่มีคุณภาพ

2.2 การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิเวศศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. นักเรียน มีโอกาสพัฒนาสติปัญญา สังคมและอารมณ์ การที่นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองจาก เอกสารประกอบการเรียนและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น และกล้าแสดงออกในการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสนุกสนานด้วยความตั้งใจ ทำให้เข้าใจในเนื้อหา จนเกิดภาพพจน์ในวิชานั้น ซึ่งสอดคล้องกับ ธอร์นไคด์ และฮาเกน (Thorndike and Hagan, 1961 : 24) ได้กล่าวถึงความสนใจว่าเป็นกิจกรรมหรือประสบการณ์จากบุคคลหนึ่งไปยังอีก บุคคลหนึ่ง ซึ่งหมายถึงนักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีเจตคติที่ผลักดันให้ แสดงพฤติกรรมในการสร้างสรรค์อย่างมีคุณค่า เกิดความศรัทธาในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคมด้วยความรู้สึที่เกิดจากความตั้งใจ ซึ่งสอดคล้องกับโพลล์ (Powell, 1967 : 330) ที่กล่าวว่า เมื่อนักเรียนมีความตั้งใจจะสามารถเรียนรู้เนื้อหา ในบทเรียนได้ดีและส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชานั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับสมบุรณ์ จิตพงศ์ (2519 : 114) ที่กล่าวว่า ความสนใจเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึที่พอใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ย่อมมีใจจดจ่อมีสมาธิ และใช้เวลาในการรับรู้ด้วยการตอบสนองอย่างตั้งใจจนยอมรับในคุณค่า นำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง

2.3 การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิเวศศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. ผู้วิจัย พบว่า นักเรียนเกิดการรับรู้ในขั้นตอนนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการนำเสนอประกอบการเรียนการสอน พร้อมกับการสนทนากับนักเรียนถึงประเด็นปัญหาในชีวิตประจำวันประกอบกับนักเรียนมีอิสระใน การคิดและลงมือปฏิบัติงานด้วยความชื่นชมโดยไม่มีอะไรปิดกั้น ไม่เอาความรู้สึกส่วนตัวมาโต้แย้ง

แต่ละคนต่างเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน โดยเกิดจินตนาการที่ตนอยากจะทำให้สังคมมีการพัฒนาสู่เป้าหมายในอนาคตร่วมกัน นอกจากนี้การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนควรคำนึงถึงความเป็นระเบียบ แสงสว่าง ความสะอาด และอากาศถ่ายเทดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยอนด์ (Yound. 1969 : A5482 - A5483) ได้กล่าวถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนจะช่วยให้นักเรียนเกิดความสุขสบายใจ มีความมั่นใจในการเรียน ช่วยลดความวิตกกังวลและความเบื่อหน่ายในการเรียนและมีความภาคภูมิใจในตนเองจนเป็นที่ยอมรับของสังคม นอกจากนี้ยังได้นำหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ในเรื่องการเสริมแรงทางบวกให้นักเรียนมีกำลังใจในการรับรู้จนเกิดการยอมรับในคุณค่าของหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาด้วยความเอาใจใส่ในกิจกรรมจากการฝึกปฏิบัติมีการพัฒนาสติปัญญาให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคต์ ได้กล่าวถึงกฎแห่งการฝึกหัดให้เกิดทักษะหรือกระทว๋อย ย่อมทำให้มีความคล่องตัวและสามารถทำงานได้ผลดี (อารี พันธ์มณี. 2538 : 123)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 นักเรียนในกลุ่มทดลองไม่คุ้นเคยกับการที่จะต้องทำความเข้าใจกับคำชี้แจงเกี่ยวกับใบกำหนดงานในคาบแรก ผู้วิจัยต้องอธิบายคำชี้แจงให้นักเรียนกลุ่มทดลองเข้าใจก่อนทำการทดลองสอนจริง

1.2 เนื่องจากผู้วิจัยนำวิธีการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์มาประยุกต์เข้ากับเทคนิควิธีการ A.I.C. ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาการเรียนการสอนมากกว่าปกติ ผู้วิจัยจึงแก้ปัญหาด้วยการควบคุมเวลาในการทำกิจกรรมตามกำหนด ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถปรับตนเองให้เข้าสู่สภาพการเรียนรู้ได้อย่างปกติ

1.3 บรรยากาศการเรียนการสอนของกลุ่มทดลอง ผลจากการวิจัยพบว่าจากผลงานที่นักเรียนปฏิบัติจนเกิดวิสัยทัศน์กว้าง นักเรียนมีความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ชื่นชมและเกิดความภาคภูมิใจในผลงานตนเอง ครูควรให้การเสริมแรงและกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกในทางที่ถูกต้องเพื่อให้นักเรียนเกิดความสุขสบายใจ มีความมั่นใจในการเรียนช่วยลดความวิตกกังวลและความเบื่อหน่ายในการเรียน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบปัญหาเกี่ยวกับสภาพห้องเรียนที่ใช้ในการ

จัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ โต๊ะ เก้าอี้ มีจำนวนมากเกินกว่าจำนวนนักเรียนที่ใช้ทดลอง ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการทำงานเป็นทีมได้ ผู้วิจัยจึงประยุกต์ห้องเรียนให้ใกล้เคียงกับการจัดโต๊ะเก้าอี้ ในรูปแบบการทำงานเป็นทีมให้มากที่สุด

1.4 นักเรียนในกลุ่มทดลอง ได้รับการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิเวศศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. มีการปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการโต้แย้งหาข้อยุติด้วยการลงมติอย่างมีเหตุผลมากกว่าการลงคะแนนเสียง

1.5 ปัญหาที่พบอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม นักเรียนมักไม่ชอบแสดงออกโดยเฉพาะความเป็นผู้นำ ผู้วิจัยจึงส่งเสริมให้นักเรียนมีบทบาทและหน้าที่ร่วมกัน โดยภายในทีมจะสลับเปลี่ยนกันทำหน้าที่ ประธาน เลขานุการ ผู้ดำเนินการอภิปราย เป็นต้น

1.6 เพื่อให้การเรียนการสอนสร้างความสนใจนักเรียน ครูควรนำสื่อที่หลากหลายมาใช้ประกอบการเรียน เช่น วัสดุทัศน สไลด์ แผ่นภาพโปสเตอร์ รูปภาพ แอวนบันทึกเสียง ข่าว หรือ ข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะครั้งต่อไป

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และต่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 การสอนครั้งต่อไปควรเปรียบเทียบการสอน 3 วิธี กับนักเรียน 3 กลุ่ม ดังนี้คือ

2.1.1 การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิเวศศาสตร์กับกลุ่มทดลองที่ 1

2.1.2 การสอนแบบสืบเสาะเชิงนิเวศศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับกลุ่มทดลองที่ 2

2.1.3 การสอนตามคู่มือครู แนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กับกลุ่มควบคุม

2.2 นำวิธีการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิเวศศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. ไปทดลองสอนเปรียบเทียบกับวิธีสอนแบบอื่น ๆ เพื่อศึกษาวิธีใดที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนสูงกว่ากัน

2.3 การศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความเป็นผู้นำ ความมีวินัยในตนเอง พฤติกรรมประชาธิปไตย การคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น

2.4 นำวิธีการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับวิชาสังคมศึกษาในเรื่องปัญหาสังคม เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ทรัพยากรธรรมชาติของไทย หรือในระดับชั้นเรียนแตกต่างออกไป แม้ว่าวิธีสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์จะเหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก็ตาม หากครูผู้สอนประยุกต์ด้วยการนำเทคนิควิธีการ A.I.C. เข้ามาช่วยในการสอนจะทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น

2.5 ในเรื่องของระยะเวลาการเรียนรู้การสอนด้วยกิจกรรม มีความเหมาะสมคือต้องใช้เวลา 2 คาบ คาบละ 50 นาที ติดต่อกัน ดังนั้นหากครูนำวิธีสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิค A.I.C. มาใช้ในการสอน จึงควรควบคุมเวลาการสอนให้เป็นไปตามกำหนดของคาบเรียนนั้นด้วย

2.6 การสอนในครั้งต่อไปควรนำไปทดลองสอนกับนักเรียนโรงเรียนหญิงล้วน หรือโรงเรียนสหศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ศึกษาตัวแปรตามกับวิธีสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนว่าแตกต่างกันหรือไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่แปด (2540 - 2544). สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.
- คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่แปด (2540 - 2544). สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.
- จิตรา วสุวานิช. จิตวิทยาการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.
- จักรกฤษณ์ สารามูใจ. "การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ : การระดมพลังสมอง," คุรุทัศน์. 6(12) : 35 - 38 ; ธันวาคม 2524.
- ชวาล แพ้ตกุล. เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2522.
- ชาญชัย ยมดิษฐ์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้าตามคํารายงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.
- ชาญชัย อินทรประวัติ และพวงเพ็ญ อินทรประวัติ. รูปแบบการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. โครงการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา อันดับที่ 55, 2532.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. เอกสาร A.I.C. กับกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนา. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กุมภาพันธ์ 2538.
- _____. เอกสารหลักการและกระบวนการ A.I.C. "รวมพลังสร้างอนาคต". สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรกฎาคม 2539.
- ชานาญ เอี่ยมสาอาก. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเชิงนิติศาสตร์ กับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.

- เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์. ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน
วิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.
- นุชิต ศรีอาจ. การใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช
2524 ในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา.
- บรรเทา กิตติศักดิ์. "ปฏิสัมพันธ์เรื่องจะพัฒนาบุคคลให้มีคุณธรรมและจริยธรรมได้อย่างไร,"
แนวทางการพัฒนาค่านิยมและคุณธรรมของเยาวชนในปัจจุบัน. สมาคมครูสังคมศึกษา
 แห่งประเทศไทย, 2533.
- บันลือ พงษ์ตะวัน. ยุทธศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2534.
- ประนอม เดชชัย. เสริมทักษะการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา. เชียงใหม่ :
 ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.
- ประยุทธ์ ปยุตโต. พุทธธรรมกับปรัชญาการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์. คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
- ประสาร ทิพย์ธารา. เอกสารประกอบการศึกษาวิชาจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ :
 ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2520.
- ปราณี บัณฑิต. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอน กับการเรียนโดยครูเป็น
ศูนย์กลาง. ปรินิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. เอกสารการวางแผนกลยุทธ์เป็นทีมและเทคนิค A.I.C.
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.
- เพ็ญศรี ปิยะธม. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ความสนใจ และความคงทนในการเรียนรู้
ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดการใช้
ภาษาที่เป็นเกมและการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดการใช้ภาษาในแบบเรียน. ปรินิพนธ์
 ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
 อัดสำเนา.

- มาลินี จุฑารพ. จิตวิทยาการเรียนการสอน. สถาบันราชภัฏ สวนสุนันทา ภาควิชาจิตวิทยา และการแนะแนว, 2539.
- มัลลิการ์ พงษ์ปริตร. การสอนเพื่อตอบสนองสมรรถภาพมนุษย์. กรุงเทพฯ : หน่วยงานพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2527.
- ยุพดี แสนขาว. ความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจในวิทยาศาสตร์กับความเข้าใจเกี่ยวกับ ลักษณะของครูวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ด.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.
- รจนา ชัยมีเขียว. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสนใจต่อวิธีสอนการพูดของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยการอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ และการสอน ตามคู่มือครู. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2538.
- _____. เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2539.
- วนิดา ศิริมาลา. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยชุดการสอนมินิคอร์สกับเรียนโดยการสอน ตามคู่มือครูภาษาไทย กรมวิชาการ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุณีย์ ชีรดากร. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว วิทยาลัยครูพระนคร, 2522.
- ศิริพร ศิริวิวัฒน์. ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขต แทรกซึมของผู้อพยพร้ายคอมมิวนิสต์ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527. อัดสำเนา.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. การประเมินผลการใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2534.

- ศึกษาธิการ, กระทรวง. การวิจัยสังเคราะห์กระบวนการหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช 2521 และมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับสมบูรณ์).
 กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2532.
- _____. คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ,
 2535.
- _____. เพิ่มเติมรายวิชาพระพุทธศาสนาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง 2533) และปรับปรุงรายวิชาพระพุทธศาสนาในหลักสูตร พุทธศักราช
2524 (ฉบับปรับปรุง 2533). กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, ม.ป.ป.
- _____. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).
 กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2535.
- ศึกษานิเทศก์, หน่วย กรมสามัญศึกษา. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นกระบวนการ
วิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 และตามหลักสูตรมัธยมศึกษา
ตอนปลาย พุทธศักราช 2534 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ :
 กระทรวงศึกษาธิการ, 2533.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. การใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแก่เรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปรินญานินท์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- สงบบ ลักษณะ. ข้อคิดเบื้องต้นในการสอนและการสอนที่เน้นกระบวนการ.
 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2534.
- สมบูรณ์ ชิตพงศ์. การประเมินผลหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของ
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. ปรินญานินท์ กศ.ด.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อัดสำเนา.
- สมบูรณ์ ชิตพงศ์. เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา.
 สำนักทดสอบทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.

- สมศักดิ์ สมเสนาะ. การเปรียบเทียบผลของการฝึกระดมพลังสมองและการฝึกคิดเป็นรายบุคคลที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนปทุมวิทยาคม จังหวัดอุบลราชธานี. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- สารณี รัตนบุรี. เอกสารประกอบการฝึกอบรมศึกษานิเทศก์รุ่น 20, 21. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา โรงพิมพ์กรมการศึกษา, 2523.
- สาโรช บัวศรี. "จริยธรรมศึกษา," สาโรชบัวศรีรำลึก. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- สุชา จันทรเอม. จิตวิทยาการศึกษา. รวมสำเนา กรุงเทพฯ : 2515.
- สุชาติ หล่อกลาง. การเปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะการฟัง - การพูด และความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีธรรมชาติโดยใช้การเริ่มต้นกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.
- สุดา ชินะวานิช. ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529. อัดสำเนา.
- สุรัชย์ เทียนขาว. การประเมินความต้องการการศึกษานอกระบบของแรงงานภาคเกษตรโดยใช้เทคนิคการประเมินสภาวะชนบทแบบมีส่วนร่วม. ปรินญานินพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. อัดสำเนา.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, กรม. ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2538. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2538.
- อร่าม บุญมาไชย. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้และไม่ใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารประกอบบทเรียน ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

- อาคม จันทสุนทร. การสอนเพื่อตอบสนองสมรรถภาพมนุษย์. กรุงเทพฯ : หน่วยงานพิเศษ
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2527.
- อาภรณ์-ใจเที่ยง. หลักการสอน. โอเดียนสโตร์, ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะวิชา
ครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ นครปฐม, 2537.
- อารี รังสีนันท. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและ
จิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2526.
- อุทัย บุญประเสริฐ. การประชุมแบบระดมความคิด. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- Bloom, Benjamin S. Taxonomy of Educational Objectives
Handbook I : Cognitive Domain. 17th ed. New York : David
Mackay, 1956.
- Clark, Leonard H. Secondary and Middle School Teaching Methods.
New York : Macmillan Publishing Co., Inc., 1986.
- Dewey, John. Dictionary of Education. New York : Philosophical
Library, 1959.
- Edwin Fenton. The New Social Studies. New York : Holt, Rinehart
and Winston, 1976.
- Gagne, Robert M. The Condition of Learning. 2nd ed. New York :
Holt Rinehart and Winston Inc., 1970.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. 3rd ed. New York :
McGraw Hill Book Inc., 1973.
- Jersild, Arthur T. Child Psychology. Prentice - Hall, Inc., 1960.
- Joyce, Bruce R. and Weil. Model of Teaching. 5th ed. Boston :
Allyn and Bacon, 1996.
- Kim, Eugene C. and Richard D. Kellough. A Resource Guide for
Secondary School Teaching Planning for Competence. New York :
Macmillan Publishing Co., Inc., 1974.
- Lindsay, Carioyn Whitehead. "A Study of the Effects of Three Methods
of Teaching High School Chemistry Upon Achievement in
Chemistry," Critical Thinking Abilities, and Scientific
Interest," Dissertation Abstracts International. 34 :
7068 - A ; May, 1974.

- Powell, Warvin. The Psychology of Adolescence. New York : Bobbs Merrill, 1963.
- Scott, William A. Introduction to Psychological Research. New Jersey : Prentice Hall, Inc., 1964.
- Shingley, R.L. "The Attitude Concept and Science Teaching," Science Education. 67 : 4720 - A ; July, 1982.
- Thorndike, Robert L. and Hagen Elizabeth. Measurement and Evaluation in Psychology and Education. 3rd ed. New York : John Willey & Son, 1961.
- Weisend, Babara Jean. "Team Learning in Basic Business," Business Education Forum. 16(4) : 44 - 45 ; January, 1974.
- William, Harry Yound. "Teaching About Religion In Secondary School In Social Studies," Dissertation Abstracts International. 29(10) : A5482 - A5483 ; April, 1969.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษาและตรวจสอบแนะนำแก้ไขเครื่องมือทำปริญญานิพนธ์

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษาและตรวจสอบแผนงานแก้ไขเครื่องมือทำปริญญานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.เนตร อักษรสวัสดิ์
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พทุทธ์ ศิริบรรณพิทักษ์
คณบดีคณะครุศาสตร์ ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ เบาใจ
ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร พานทอง
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัส น้อยแสงศรี
ผู้ช่วยฝ่ายนิเทศก์วิจัย
โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
7. ดร.สุรัชย์ เทียนขาว
หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษ สำนักงานหน่วยศึกษานิเทศก์เขต 6
อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

8. อาจารย์ทบ เถนีย์
อดีตหัวหน้าฝ่ายวิชาการมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก จังหวัดกรุงเทพมหานคร
9. อาจารย์ทศพร เกตุณอม
ภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
10. อาจารย์อนุสรณ์ สุชาดาเนห์
โรงเรียนเทพศิลา เขตบางกะปิ
จังหวัดกรุงเทพมหานคร
11. อาจารย์สุทธิรา พิสุทธิกุล
โรงเรียนพะเยาพิทยาคม อำเภอเมือง
จังหวัดพะเยา
12. อาจารย์ประอรรัตน์ วัจนรัตน์
โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางขุนเทียน
จังหวัดกรุงเทพมหานคร
13. อาจารย์จิระวรรณ พึ่งกริม
โรงเรียนสตรีวิทยา เขตพระนคร
จังหวัดกรุงเทพมหานคร
14. อาจารย์ภาวนา เทียนขาว
โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย อำเภอเมือง
จังหวัดลพบุรี

15. อาจารย์อรรถย์ โพธิ์อะ
โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก
จังหวัดกรุงเทพมหานคร
16. อาจารย์ศิริ ภัทธีร์
โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก
จังหวัดกรุงเทพมหานคร
17. อาจารย์กาญจนา บุญรอด
โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก
จังหวัดกรุงเทพมหานคร
18. อาจารย์อดิคม จิรันธร
โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก
จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ข

1. แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 50 ข้อ
2. แสดงค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 25 ข้อ
3. แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
4. แสดงคะแนนความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 10 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 50 ข้อ

ข้อที่	p	r	ข้อที่	p	r
1	.58	.49	23	.41	.31
2	.78	.21	24	.60	.46
3	.42	.20	25	.59	.31
4	.59	.56	26	.57	.27
5	.63	.40	27	.58	.42
6	.58	.34	28	.48	.37
7	.60	.39	29	.60	.39
8	.48	.44	30	.50	.26
9	.60	.53	31	.41	.80
10	.44	.30	32	.58	.42
11	.52	.52	33	.40	.53
12	.60	.39	34	.44	.30
13	.44	.46	35	.42	.34
14	.60	.46	36	.56	.38
15	.58	.42	37	.60	.30
16	.42	.20	38	.59	.56
17	.54	.62	39	.58	.43
18	.60	.46	40	.59	.31
19	.59	.73	41	.44	.46
20	.56	.46	42	.42	.84
21	.44	.46	43	.56	.38
22	.50	.61	44	.50	.68

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อที่	p	r	ข้อที่	p	r
45	.60	.39	48	.57	.59
46	.59	.56	49	.52	.58
47	.53	.79	50	.60	.39

ตาราง 11 แสดงค่าอำนาจจํานน (t) ของแบบสอบถามความสนใจต่อการเรียน
วิชาพระพุทธศาสนา จํานวน 25 ข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจํานน (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจํานน (t)
1	3.48	14	8.19
2	4.00	15	7.76
3	6.17	16	5.45
4	3.68	17	5.60
5	3.52	18	8.46
6	3.30	19	4.00
7	4.31	20	6.40
8	5.07	21	6.96
9	4.14	22	6.77
10	5.80	23	9.26
11	4.16	24	7.81
12	8.00	25	6.67
13	3.09		

ตาราง 12 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอบ	หลังสอบ	ผลต่าง	ก่อนสอบ	หลังสอบ	ผลต่าง
1	17	30	13	11	27	16
2	16	32	16	10	28	18
3	17	27	10	10	27	17
4	16	29	13	15	24	9
5	16	31	15	13	31	18
6	14	29	15	14	28	14
7	20	35	15	15	26	11
8	20	34	14	27	32	5
9	20	33	13	12	25	13
10	14	32	18	26	28	2
11	19	32	13	17	29	12
12	18	35	17	27	28	1
13	11	28	17	29	33	4
14	18	31	13	16	31	15
15	13	33	20	11	26	15
16	11	34	23	12	33	21
17	21	36	15	14	32	18
18	17	32	15	13	33	20
19	15	30	15	16	28	12
20	12	33	21	15	31	16
21	13	38	25	11	31	20

ตาราง 12 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอบ	หลังสอบ	ผลต่าง	ก่อนสอบ	หลังสอบ	ผลต่าง
22	22	34	12	14	30	16
23	13	34	21	26	32	6
24	20	30	10	20	30	10
25	19	35	16	14	29	15
26	20	36	16	19	30	11
27	15	33	18	13	29	16
28	11	36	25	14	24	10
29	11	34	23	10	29	19
30	14	30	16	16	34	18
31	14	33	19	25	26	1
32	19	36	17	20	29	9
33	21	34	13	20	36	16
34	11	29	18	14	28	14
35	12	32	20	13	30	17
36	22	33	11	17	30	13
37	15	28	13	21	32	11
38	13	34	21	14	36	22
39	15	31	16	12	24	12
40	18	28	10	15	32	17

ตาราง 13 แสดงคะแนนความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอบ	หลังสอบ	ผลต่าง	ก่อนสอบ	หลังสอบ	ผลต่าง
1	61	82	21	59	68	9
2	44	53	9	53	73	20
3	51	70	19	56	60	4
4	66	88	22	76	80	4
5	73	74	1	56	66	10
6	46	59	13	51	55	4
7	49	62	13	55	78	23
8	48	61	13	37	49	12
9	51	64	13	39	70	31
10	61	66	5	44	73	29
11	66	80	14	57	61	4
12	44	60	16	34	48	14
13	60	66	6	38	43	5
14	53	65	12	45	62	17
15	42	67	25	45	55	10
16	41	55	14	57	58	1
17	56	67	11	61	70	9
18	36	58	22	41	69	28
19	48	60	12	49	58	9
20	28	60	32	52	51	-1
21	44	78	34	70	73	3

ตาราง 13 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอบ	หลังสอบ	ผลต่าง	ก่อนสอบ	หลังสอบ	ผลต่าง
22	62	71	9	50	60	10
23	47	76	29	47	57	10
24	48	79	31	39	55	16
25	33	70	37	37	59	22
26	51	75	24	54	80	26
27	55	79	24	81	86	5
28	55	82	27	56	65	9
29	55	70	15	50	59	9
30	46	64	18	70	78	8
31	51	73	22	57	63	6
32	53	66	13	56	59	3
33	55	62	7	60	67	7
34	81	103	22	64	74	10
35	58	58	0	47	51	4
36	73	87	14	50	67	17
37	58	69	11	70	72	2
38	58	62	4	49	54	5
39	66	88	22	57	65	8
40	32	38	6	51	52	1

ภาคผนวก ค

แผนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา (ส 049) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอน
แบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C

แผนการสอนที่ 1

แผนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.

วิชา	พระพุทธศาสนา (ส049)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	หลักความเจริญงอกงามของอารยชน (ศรัทธา)	เวลา 2 คาบเรียน

ความคิดรวบยอด

ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา ทำให้การพิจารณาสิ่งต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีเหตุผล อันนำไปสู่ความเป็นบุคคลผู้เจริญแล้ว

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมาย "ศรัทธา" ได้
2. จำแนกประเภทศรัทธาได้
3. อภิปรายประเภทศรัทธาต่อการดำเนินชีวิตได้
4. อภิปรายความสำคัญศรัทธาที่ถูกต้องต่อการพัฒนาตนเองและสังคมได้

ขอบข่ายเนื้อหา

1. ความหมายของศรัทธา
2. ประเภทของศรัทธา
3. ความสำคัญของศรัทธาที่ถูกต้องต่อการพัฒนาตนเองและสังคม
4. ผลจากการนำศรัทธามาใช้ในการดำเนินชีวิต

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 ทีม ทีมละ 8 คน นักเรียนเลือกประธาน เลขานุการ นักเรียนที่เหลือเป็นสมาชิก
2. แต่ละทีมส่งตัวแทนรับใบงานและเอกสารแล้วนำไปแจกให้สมาชิกเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยบัตรกำหนดงาน รูปภาพและเอกสารประกอบการเรียน
3. ครูชี้แจงวิธีการทำงานในใบงานว่ามีทั้งใบงานที่เป็นรายบุคคลและใบงานที่ทำร่วมกันเป็นทีม
4. ครูดำเนินการจัดกิจกรรมต่อไป ดังนี้
ขั้นนำ

ครูให้นักเรียนชมวิดีโอทัศน์เกี่ยวกับข่าวอาชญากรรมและกิจกรรมของชาวพุทธในวันสำคัญทางศาสนา ครูสนทนากับนักเรียนถึงสภาพบุคคลในสังคมไทยที่ประพฤติดนในทางที่ดีและทางไม่ดี เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นดำเนินการสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์

ครูเสนอภาพสถานการณ์เพื่อเปรียบเทียบการกระทำที่ดีและไม่ดีทางสังคมให้นักเรียนดู นักเรียนแต่ละคนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมประเมินสภาพปัจจุบันของบุคคลผู้มีศรัทธาและบุคคลผู้ขาดศรัทธา กำหนดเป้าหมายอนาคตบุคคลผู้มีศรัทธาบันทึกลงในใบงานที่ 1

ขั้นที่ 2 ขั้นระบุประเด็น

นักเรียนแต่ละทีมรวบรวมปัญหาจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น ศึกษาสาเหตุและแนวทางการตัดสินใจแก้ปัญหาบุคคลผู้ขาดศรัทธา โดยศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 ประเมินสภาพปัจจุบันของบุคคลผู้มีศรัทธาและบุคคลผู้ขาดศรัทธา กำหนดเป้าหมายอนาคตบุคคลผู้มีศรัทธา บันทึกลงในใบงานที่ 2

ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละคนเสนอปัญหาบุคคลผู้ขาดศรัทธาที่มีผลต่อตนเองและสังคม โดยสนับสนุนความคิดเห็นของตนจากขั้นที่ 2 พร้อมหามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) ให้บุคคลมีความศรัทธาและลำดับความสำคัญของมาตรการร่วมกันในทีม บันทึกลงในใบงานที่ 3

ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปรายความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละทีมอภิปรายปัญหาบุคคลชาติศรัทธาที่มีผลต่อตนเองและสังคม ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 3 - 6 เพื่อหาสาเหตุในการตัดสินใจมุ่งสู่การพัฒนาให้บุคคลมีศรัทธาในตนเองและสังคม แล้วอาสาสรุปผลขอมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) บันทึกลงในใบงานที่ 4

ขั้นที่ 5 ขั้นกลั่นกรองความคิดเห็น

นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งในความคิดเห็นของตน บันทึกลงในใบงานที่ 5 แล้วจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาให้บุคคลมีความศรัทธาลงในแบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้

ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบข้อเท็จจริง

นักเรียนแต่ละทีมตัดสินใจ เพื่อยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงแนวคิดเดิม บันทึกลงในใบงานที่ 6 ประสานสรุปมติในทีมและประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกันทั้งชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูสรุป การแก้ปัญหาสู่การพัฒนาของนักเรียนแต่ละทีม
2. นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

ขั้นประเมินผล

1. ครูสังเกตพฤติกรรมนักเรียนระหว่างทำกิจกรรม
2. การอภิปรายในทีมย่อย หลังจากนักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1 - 6

3. ตรวจสอบแบบฝึกปฏิบัติในใบงาน หมายเลข 1 - 6
4. ตรวจสอบการจัดทำแผนปฏิบัติการ

สื่อการเรียนการสอน

1. วีดิทัศน์เรื่อง อาชญากรรม และกิจกรรมชาวพุทธ
2. เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง ศรัทธา หมายเลข 1 - 6
3. แบบฝึกปฏิบัติในใบงาน หมายเลข 1 - 6
4. แบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการ

บัตรกำหนดงาน

เรื่อง หลักความเจริญงอกงามของอารยชน (ศรัทธา)

ให้นักเรียนศึกษาเอกสารต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมทั้งประเมินสภาพปัจจุบันของบุคคลผู้มีศรัทธาและบุคคลผู้ขาดศรัทธา กำหนดเป้าหมายอนาคตของบุคคลผู้มีศรัทธา บันทึกลงในใบงานที่ 1 (รายบุคคล)

2. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 เพื่อรวบรวมปัญหาบุคคลผู้ขาดศรัทธาจากตอนที่ 1 มาร่วมกันอภิปรายที่มีย่อยดังนี้

2.1 ระบุปัญหาที่นักเรียนสนใจจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น

2.2 ศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหาบุคคลผู้ขาดศรัทธา

2.3 นักเรียนประเมินสภาพปัจจุบันของบุคคลผู้มีศรัทธาและบุคคลผู้ขาดศรัทธา กำหนดเป้าหมายอนาคตของบุคคลผู้มีศรัทธาที่มีต่อตนเองและสังคม บันทึกลงในใบงานที่ 2 (ที่มีย่อย)

3. ตอบคำถามตามลำดับดังนี้

3.1 ปัญหาที่บุคคลผู้ขาดศรัทธาคืออะไร

3.2 เป้าหมายที่ต้องการในอนาคตบุคคลผู้มีศรัทธาคืออะไร

3.3 หามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) ให้บุคคลเป็นผู้มีศรัทธา

(รายบุคคล)

3.4 เขียนมาตรการลงในช่องสี่เหลี่ยมที่กำหนดให้ บันทึกลงในใบงานที่ 3

3.5 ลำดับความสำคัญมาตรการจากข้อ 3.4 (ที่มีย่อย) บันทึกลงในใบงานที่ 3

4. นักเรียนดำเนินการดังนี้

4.1 อภิปรายปัญหาที่สำคัญของบุคคลผู้ขาดศรัทธาจากการตัดสินใจแต่ละคนใน

ขั้นที่ 3

4.2 ศึกษาเอกสารหมายเลข 3 - 6 หาสาเหตุในการตัดสินใจที่มุ่งสู่การพัฒนา

เรื่อง "ศรัทธา"

4.3 นักเรียนอาสารับผิดชอบมาตรการ ให้เขียนมาตรการและชื่อผู้รับผิดชอบ (ทีมย่อย) บันทึกลงในใบงานที่ 4

5. นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เพราะเหตุใดจากขั้นที่ 4 (รายบุคคล) บันทึกลงในใบงานที่ 5 และนักเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาของบุคคลผู้ขาดศรัทธา (ทีมย่อย) เขียนลงในแบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้

6. นักเรียนตัดสินใจร่วมกันในทีมอีกครั้ง ตอบคำถามตามที่กำหนดไว้ บันทึกลงในใบงานที่ 6 นักเรียนแต่ละทีมส่งตัวแทนนำเสนอผลการสรุปพร้อมประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกัน
ทั้งชั้นเรียน

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1

เรื่องที่ 1

หลักความจริงของงานของอารยชน (ศรัทธา)

เอกสารประกอบการเรียนการสอน

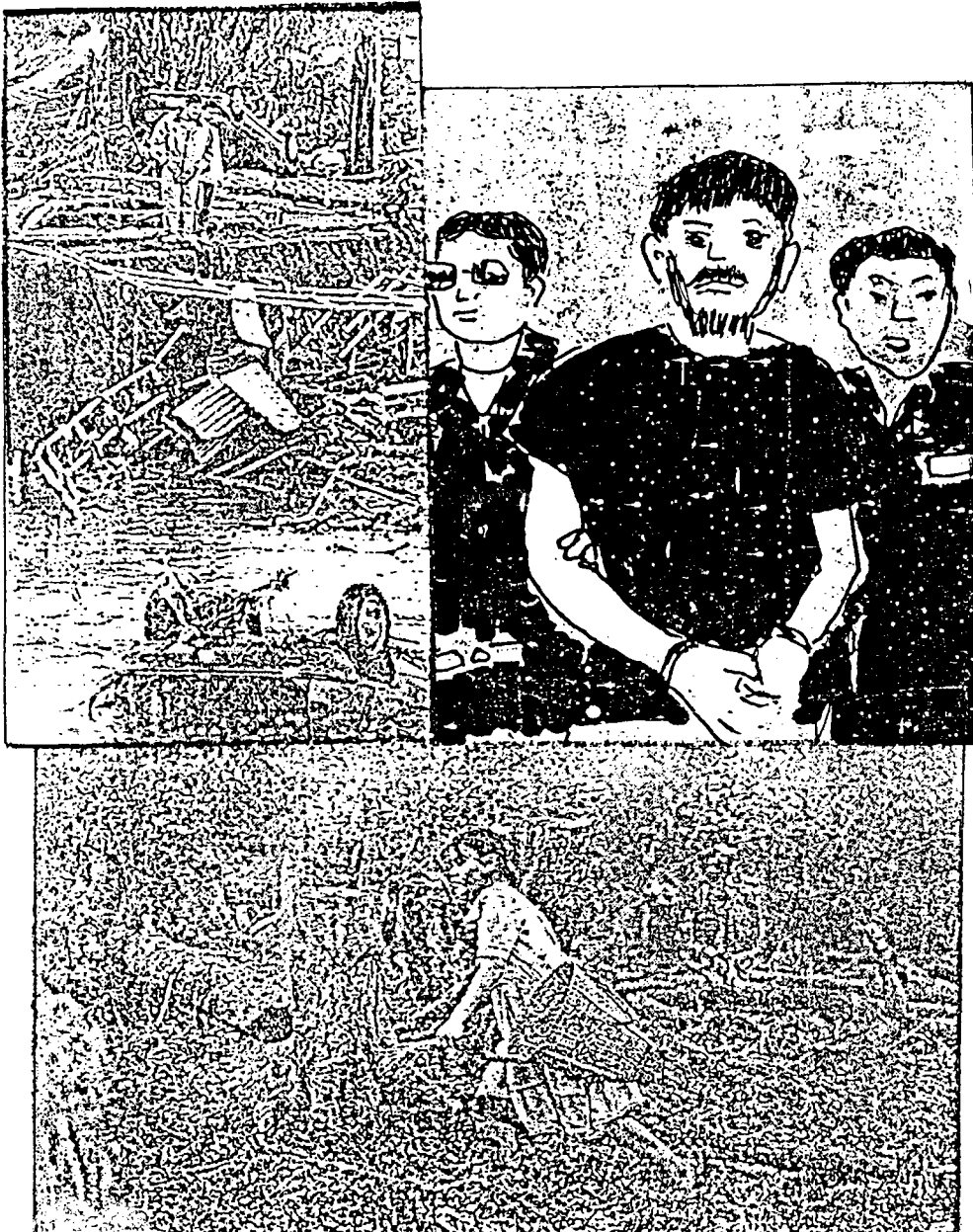
หมายเลข 2

หลักความเจริญงอกงามของอารยชน (ศรัทธา)

การปลูกฝังความเชื่อในการสร้างสมความดีด้วยความมีเหตุผล เรียกว่า "ศรัทธา"
แปลว่า เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ

ความเชื่ออย่างสมเหตุสมผลที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในเบื้องต้นมี 4 ประการคือ

1. กัมมสัทธา เชื่อกรรมหรือการกระทำมีผลจริง บุญบาปมีจริง กระทำดีหรือกระทำชั่วแล้วเป็นอันกระทำ การกระทำนั้นไม่สูญหายจะให้ผลต่อไป
2. วิปากสัทธา เชื่อผลของกรรม คือ เชื่อว่ากรรมต้องให้ผลแน่นอน ผู้ทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว
3. กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อว่าทุกคนมีกรรมเป็นของตน คนทำกรรมใดย่อมได้รับกรรมนั้น จะรับแทนกันไม่ได้ เช่น คน ๆ หนึ่งทำทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว ตนเองจะรับเฉพาะผลดี ให้คนอื่นรับผลชั่วแทนไม่ได้
4. ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระตถาคต คือ เชื่อว่าพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้จริง ความตรัสรู้นั้นถูกต้อง พระธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ปฏิบัติแล้วได้ผลจริง สิ่งที่ดีที่ชั่วที่ปฏิบัติแล้วได้ผลชั่วจริง

ยาหิสี วัปเต พิชํ
 ตาหิสี ฌมเต ผลํ
 กลุยาณํ ภาวํ กลุยาณํ
 ปาปภาวํ จะ ปาปํ

สคาถวรรค สยคณิกาย

เพาะพืชโดย้อมได้ไม่พันธุ์ที่ปลูก
 พินิจลูกก็เมล็ดตามเม็ดฝัง
 ใครทำดีได้ดีมีพลัง
 ทำชั่วได้ชั่วดังฝังพืชพันธุ์

ถิรจิตต์

การกระทำที่เกิดจากความศรัทธา

ความหมายของคำว่า "กรรม" คือ การกระทำมีอยู่ 2 อย่าง คือ กรรมดีเรียกว่า กุศลกรรม กรรมชั่วเรียกว่า อกุศลกรรม มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ ย่อมหนีกรรมแห่งกรรม คือ การทำความดีและการทำชั่วไปไม่ได้ เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงสอนไว้ว่า ถ้าคนเราปรารถนาความสุขเกลียดความทุกข์ก็ควรทำความดีเพราะการทำความชั่วนั้น ย่อมจะทำให้ตนเองและสังคมเดือดร้อนจนเกิดความไม่สงบสุข

กรรมมี 2 ประเภท คือ กุศลกรรม และอกุศลกรรม

1. กุศลกรรม คือ การทำความดี เช่น ทำดี พูดดี คิดดี บางคนสงสัยว่า ทำดีได้ดีหรือไม่ ตามที่ปรากฏให้เห็นอยู่ ทำไมบางคนทำดี ดูเหมือนไม่ได้ดี ยังเป็นผู้เคราะห์ร้ายยากจนขาดผู้สนับสนุนส่งเสริม บางคนทำชั่วทำไมจึงร่ำรวยหรือกลับได้รับสนับสนุนส่งเสริมอยู่นี้เรียกว่า เป็นปัญหาทำให้คนลังเลใจหรือเกิดความท้อแท้ใจ หันไปใช้วิธีอื่นซึ่งไม่ใช่วิธีที่ดีอย่างเคยทำมาก่อน แต่ความจริงแล้วการทำความดีย่อมได้ผลดีจริง พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ว่า "ทำดีได้ดี" นี่เป็นความจริงที่ไม่มีอะไรสามารถถ่วงได้และเมื่อติดตามสังเกตโดยละเอียดแล้วจะเห็นได้ว่า การทำความดีนั้นให้ผลดีก่อนลงมือทำด้วยซ้ำไป ขณะที่ก็ได้ผลเรื่อยไป เมื่อทำเสร็จแล้วก็ปรากฏไม่รู้หาย เช่น คิดว่าพรุ่งนี้จะทำบุญตักบาตรใจก็เป็นบุญกุศล ความคิดชนิดนี้ไม่ทำให้ผู้คิดต้องหวาดหวั่นหรือระแวงภัยอะไร รุ่งเช้าขณะที่ตักบาตรอยู่ก็มีความปลื้มใจ ครึ่งเวลาผ่านไปจิตก็ยังปีติอยู่

2. อกุศลกรรม คือ การทำชั่ว เช่น ทำชั่ว คิดชั่ว สำหรับคนทำความชั่วนั้นเพียงคิดว่า จะทำชั่วเท่านั้น ต้องสะดุ้งหวาดหวั่นเสียแล้ว เช่น คนจะปล้นมาเขาก็ย่อมสะดุ้งถึงภัย จิตใจเริ่มปรวนแปรเสีย

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 6

การตั้งมั่นในกรรมดี ไม่หลงไหลมัวเมาในกรรมชั่ว ยึดมั่นในการระลึกถึงอนุสติ

10 ประการ ย่อมเป็นผู้มีใจสงบสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขดังต่อไปนี้

1. พุทธานุสติ การระลึกถึงพระพุทธเจ้า และพิจารณาถึงพระคุณของพระองค์
2. ธรรมานุสติ การระลึกถึงพระธรรม และพิจารณาคุณของพระธรรม
3. สังฆานุสติ การระลึกถึงพระสงฆ์ และพิจารณาคุณของพระสงฆ์
4. สีลานุสติ การระลึกถึงศีล และพิจารณาศีลของตนที่ได้ประพฤติบริสุทธิ์ ไม่

ต่างพร้อย

5. จาคานุสติ การระลึกถึงทางที่ตนได้บริจาคแล้วและพิจารณาเห็นคุณธรรม

คือ ความเผื่อแผ่เสียสละที่มีในตน

6. เทวदानุสติ การระลึกถึงเทวดาที่ตนเคยได้รู้ได้ยินมาและพิจารณาเห็น

คุณธรรมซึ่งทำให้เป็นเทวดาตามที่มีอยู่ในตน

7. มรณัสสติ การระลึกถึงความตายอันจะมาถึงตนเป็นธรรมดา พิจารณาให้

เกิดความไม่ประมาท

8. กายคตาสติ การระลึกถึงเกี่ยวกับร่างกายให้เห็นว่าอาการทั้ง 32 ของ

ร่างกายไม่สะอาด ไม่งาม น่าเกลียด เป็นทางรู้เท่าทันสภาวะของร่างกายนี้ มิให้หลงไหลมัวเมา

9. อานาปานสติ สติกำหนดลมหายใจเข้าออก

10. อุปสมานุสติ การระลึกถึงธรรมเป็นที่สงบ คือ นิพพานและพิจารณาคุณของ

นิพพานอันเป็นที่หายร้อน ดับกิเลสและไร้ทุกข์

แผนการสอนที่ 2

แผนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.

วิชา	พระพุทธศาสนา (ส049)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	หลักความเจริญงอกงามของอารยชน (ศีล)	เวลา 2 คาบเรียน

ความคิดรวบยอด

การประพฤติตนให้ถูกต้องทางกาย วาจา ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ผู้ปฏิบัติ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความสำคัญของ "ศีล" ได้
2. จำแนกประเภทศีล 5 ได้
3. แสดงเหตุผลประกอบการตัดสินใจถึงผลที่ได้รับจากการเป็นบุคคลผู้มีศีล 5 ได้
4. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีศีลได้
5. สรุปผลดี บุคคลผู้ประพฤติตนเป็นผู้มีศีล ที่ช่วยพัฒนาตนเองและสังคมได้

ขอบข่ายเนื้อหา

1. ความหมายของ "ศีล"
2. ความสำคัญของ "ศีล"
3. ประเภทของศีล
4. การปฏิบัติตนเป็นผู้มีศีล
5. ผลดีการปฏิบัติตนเป็นผู้มีศีล

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 ทีม ทีมละ 8 คน นักเรียนเลือกประธาน เลขานุการ นักเรียนที่เหลือเป็นสมาชิก
2. แต่ละทีมส่งตัวแทนรับใบงานและเอกสารแล้วนำไปแจกให้สมาชิกเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยบัตรกำหนดงาน รูปภาพและเอกสารประกอบการเรียน
3. ครูชี้แจงวิธีการทำงานในใบงานว่ามีทั้งใบงานที่เป็นรายบุคคล และใบงานที่ทำร่วมกันเป็นทีม

4. ครูดำเนินการจัดกิจกรรมต่อไป ดังนี้

ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนถึงข่าวหรือเหตุการณ์ จากหนังสือพิมพ์รายวันที่เกี่ยวกับผู้ประพฤติตนผิดศีล 5 นักเรียนแสดงความคิดเห็น เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นดำเนินการสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์

ครูเสนอภาพสถานการณ์เพื่อเปรียบเทียบการกระทำบุคคลผู้มีศีลและบุคคลผู้ขาดศีล ครุ่นการณ์การอธิบายสู่เรื่องศีล นักเรียนแต่ละคนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมประเมินสภาพปัจจุบันของบุคคลผู้มีศีลและบุคคลผู้ขาดศีล โดยกำหนดเป้าหมายอนาคตบุคคลผู้มีศีลมีผลต่อตนเอง และสังคม บันทึกลงในใบงานที่ 1

ขั้นที่ 2 ขั้นระบุประเด็น

นักเรียนแต่ละทีมรวบรวมปัญหาจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น โดยศึกษาสาเหตุและแนวทางการตัดสินใจการแก้ปัญหาบุคคลผู้ขาดศีลสู่การเป็นบุคคลผู้มีศีล โดยศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 เพื่อรวบรวมปัญหาบุคคลผู้ขาดศีล ประเมินสภาพปัจจุบันของบุคคลผู้มีศีลและบุคคลผู้ขาดศีล กำหนดเป้าหมายอนาคตบุคคลผู้มีศีลมีผลต่อตนเองและสังคม บันทึกลงในใบงานที่ 2

ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละคนเสนอปัญหาบุคคลผู้ขาดศีลและสนับสนุนความคิดเห็นของตนจากขั้นที่ 2 พร้อมหามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) ให้บุคคลผู้มีศีลและลำดับความสำคัญของมาตรการร่วมกันในทีม บันทึกลงในใบงานที่ 3

ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปรายความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละทีมอภิปรายปัญหาบุคคลผู้ขาดศีล โดยศึกษาเอกสารประกอบการเรียน หมายเลข 3 - 6 เพื่อหาสาเหตุในการตัดสินใจมุ่งสู่การพัฒนาเรื่องศีล แล้วอาสารับผิดชอบ มาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) บันทึกลงในใบงานที่ 4

ขั้นที่ 5 ขั้นถ่วงรอกความคิดเห็น

นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งจากความคิดเห็นของตน บันทึกลงในใบงานที่ 5 แล้วจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาบุคคลผู้ขาดศีลลงในแบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้

ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบข้อเท็จจริง

นักเรียนแต่ละทีมตัดสินใจ เพื่อยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงแนวคิดเดิม บันทึกลงในใบงานที่ 6 ประสานสรุปมติในทีมและประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกันทั้งชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูสรุป การแก้ปัญหาสู่การพัฒนาของนักเรียนแต่ละทีม
2. นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

ขั้นประเมินผล

1. ครูสังเกตพฤติกรรมนักเรียนระหว่างทำกิจกรรม
2. การอภิปรายในทีมย่อย หลังจากนักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1 - 6

3. ตรวจสอบแบบฝึกปฏิบัติในใบงาน หมายเลข 1 - 6
4. ตรวจสอบการจัดทำแผนปฏิบัติการ

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือพิมพ์รายวัน
2. เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง ศีล หมายเลข 1 - 3
3. แบบฝึกปฏิบัติการในใบงาน หมายเลข 1 - 6
4. แบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการ

บัตรกำหนดงาน

เรื่อง หลักความเจริญงอกงามของอารยชน (ศีล)

ให้นักเรียนศึกษาเอกสารต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมทั้งประเมินสภาพปัจจุบัน บุคคลผู้มีศีลและบุคคลผู้ขาดศีล กำหนดเป้าหมายอนาคตบุคคลผู้มีศีลที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต บันทึกลงในใบงานที่ 1 (รายบุคคล)

2. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 เพื่อรวบรวมปัญหาบุคคลผู้ขาดศีล ดังนี้

2.1 ระบุปัญหาที่นักเรียนสนใจจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น

2.2 ศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหาบุคคลผู้ขาดศีล

2.3 นักเรียนประเมินสภาพปัจจุบันของบุคคลผู้มีศีลและบุคคลผู้ขาดศีล กำหนดเป้าหมายอนาคตบุคคลผู้มีศีลที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต บันทึกลงในใบงานที่ 2 (ทึ่มย่อ)

3. นักเรียนตอบคำถามตามลำดับดังนี้

3.1 ปัญหาบุคคลผู้ขาดศีลเพราะอะไร

3.2 เป้าหมายที่ต้องการในอนาคตให้บุคคลในสังคมปฏิบัติตนเป็นผู้มีศีลได้

อย่างไร

3.3 หามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) เพื่อให้บุคคลปฏิบัติตนเป็นผู้มีศีลที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต (รายบุคคล)

3.4 เขียนมาตรการ บันทึกในใบงานที่ 3

3.5 ลำดับความสำคัญมาตรการจากข้อ 3.4 (ทึ่มย่อ) บันทึกลงในใบงานที่ 3

4. นักเรียนดำเนินการดังนี้

4.1 อภิปรายปัญหาบุคคลในสังคมเป็นผู้ขาดศีลจากการตัดสินใจแต่ละคนใน

ขั้นที่ 3

4.2 ศึกษาเอกสารหมายเลข 3 หาสาเหตุในการตัดสินใจที่มุ่งสู่การพัฒนา

เรื่อง "ศีล"

4.3 นักเรียนอาสาสมัครพิชชอบมาตรการ ให้เขียนมาตรการและชื่อผู้รับผิดชอบ (ทีมย่อย) บันทึกลงในใบงานที่ 4

5. นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เพราะเหตุใดจากขั้นที่ 4 (รายบุคคล) บันทึกลงในใบงานที่ 5 และนักเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหา บุคคลผู้ขาดศีล (ทีมย่อย) เขียนลงในแบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้

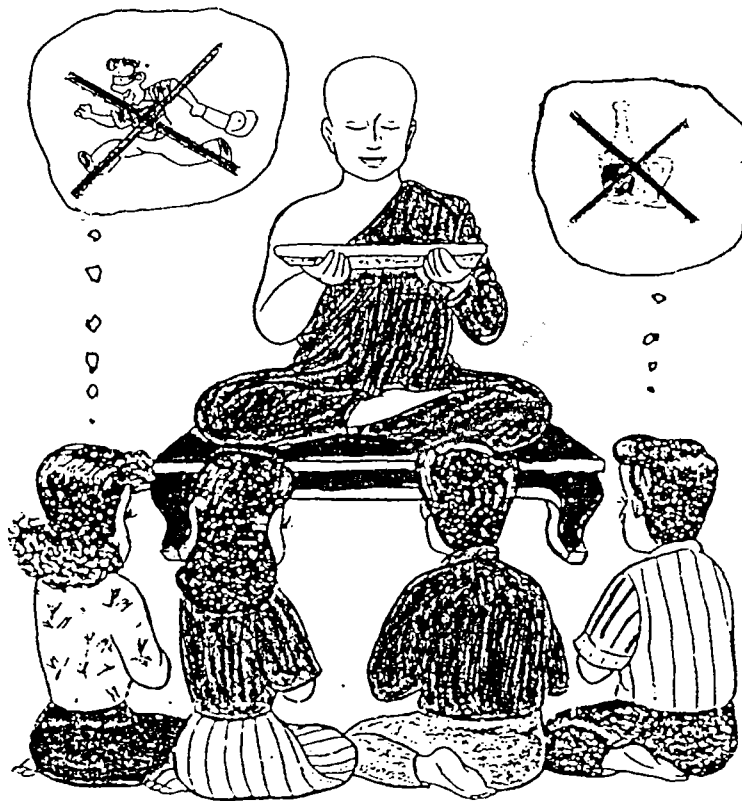
6. นักเรียนตัดสินใจร่วมกันในทีมอีกครั้ง ตอบคำถามตามที่กำหนดไว้บันทึกลงในใบงานที่ 6 นักเรียนแต่ละทีมส่งตัวแทนนำเสนอผลการสรุปพร้อมประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกัน
ทั้งชั้นเรียน

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1

เรื่องที่ 2

หลักความเจริญงอกงามของอารยชน (ศีล)

เอกสารประกอบการเรียนการสอน

หมายเลข 2

เรื่อง หลักความเจริญงอกงามของอารยชน (ศีล)

คำว่า ศีล แปลว่า หมายความว่า การรักษาไว้เป็นประจําแล้วยอมทำให้กาย วาจา ของผู้นั้นคืนสู่สภาพปกติ ตามความเป็นจริงได้ สำหรับบุคคลทั่วไป พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรง แนะนำให้รักษาศีลอย่างน้อย 5 ข้อ ไว้ให้ได้เป็นประจําทุกวัน และถ้าหากสามารถรักษาศีล 8 ได้ก็เป็นการดียิ่งขึ้น โดยทรงถือว่า ศีล 5 เป็นต้นกำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์และทำให้มนุษย์ ต่างไปจากสัตว์ทุก ๆ ด้าน (ถ้าใครรักษาไม่ได้หรือได้แต่ไม่ครบ ก็จะไม่ต่างอะไรกับสัตว์อื่นมากนัก เพียงแต่อยู่ในคราวของมนุษย์เท่านั้น) และศีล 5 นี้ยังเป็นพื้นฐานรองรับความสุขทั้งหลาย คือ ผู้จะมีความสุขอย่างแท้จริงจะต้องมีศีล 5 เป็นอย่างน้อยหรือความสุขย่อมเกิดได้แก่ผู้มีศีล 5 เท่านั้น (ถ้าขาดแม้ข้อใดข้อหนึ่ง ก็จะไม่มีความสุขทุกขันธ์ที่)

ศีล 5 ได้แก่

1. เว้นจากการฆ่า การเบียดเบียน การจองจำ เป็นต้น
2. เว้นจากการลัก โกง หลอกหลวง ทาลายทรัพย์สิน
3. เว้นจากการประพฤติดีในกาม
4. เว้นจากการพูดเท็จ ส่อเสียด คำหยาบ เพ้อเจ้อ
5. เว้นจากการดื่มน้ำเมาและเสพสิ่งเสพติดให้โทษ อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

ทุกชนิด

ศีล 8 ได้แก่

1. เว้นจากการฆ่า การเบียดเบียน การจองจำ เป็นต้น
2. เว้นจากการลัก โกง หลอกหลวง ทาลายทรัพย์สิน
3. เว้นจากการประพฤติดีในการประเวณี
4. เว้นจากการพูดเท็จ ส่อเสียด คำหยาบ เพ้อเจ้อ
5. เว้นจากการดื่มน้ำเมาและเสพสิ่งเสพติดให้โทษ อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

ทุกชนิด

6. เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล คือ ตั้งแต่หลังเที่ยง แล้วไปจนถึง รุ่งอรุณของวันใหม่

7. เว้นจากการพ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรี ดูการละเล่น อันเป็นข้าศึกต่อพรหมจรรย์ การตัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้ ซึ่งใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่ง
8. เว้นจากที่นอนอันสูงใหญ่หรูหราฟุ่มเฟือย

ประเภทของศีล

ศีล แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1. ศีลของคฤหัสถ์หรือผู้ครองเรือนมี 2 ระดับ คือ ระดับพื้นฐาน อันได้แก่ ศีล 5 และระดับสูงได้แก่ ศีล 8
2. ศีลของบรรพชิตหรือนักบวช มี 3 ระดับ คือ ศีล 10 ของสามเณร ศีล 227 ของพระภิกษุ และศีล 311 ของภิกษุณี

ศีลระดับพื้นฐาน 5 ประการ

ศีลระดับพื้นฐาน 5 ประการเน้นสาระที่ "การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น" เป็นหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของบุคคลในสังคม พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติให้เป็นหลักสำหรับประพฤติเป็นประจำสำหรับอุบาสกอุบาสิกา เรียกว่า "นิจศีล หมายถึง ศีลที่พึงรักษาเป็นประจำ" และเพื่อให้เกิดผลโดยสมบูรณ์ พึงปฏิบัติธรรมอันสนับสนุนศีล 5 ควบคู่กันไปด้วย เรียกว่า "เบญจศีล และ เบญจธรรม" ดังนี้

1. เบญจศีล ได้แก่

- 1.1 เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต รวมถึงการไม่ทำร้ายร่างกาย การทรมาน การใช้แรงงานของคนและสัตว์เกินกำลังความสามารถด้วย
- 1.2 เว้นจากการลักทรัพย์ รวมถึงการไม่ถือเอาของที่เขาไม่อนุญาตมาเพื่อตนด้วย ไม่ว่าจะเป็นโดยวิธีการหลอกลวง ฉ้อโกง เบียดบัง ยักยอก ตลอดจนการหาความเสียหายให้เกิดแก่ทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมิชอบ
- 1.3 เว้นจากการประพฤติดินาม หมายถึง ไม่ยุ่งเกี่ยวทางเพศสัมพันธ์กับหญิงหรือชายที่มีคู่ครองแล้ว
- 1.4 เว้นจากการพูดเท็จ หมายถึง ไม่เจตนาบิดเบือนความจริงทุกอย่าง เช่น ไม่พูดเล่นสำนวนให้คนอื่นเข้าใจผิด ไม่พูดเกินความจริง ไม่พูดน้อยกว่าที่เป็นจริง เป็นต้น

1.5 เว้นจากการดื่มสุราเมรัย หมายถึง เว้นจากเครื่องดื่มที่ทำให้เมา
 ครอบงำสติไม่อยู่ เช่น เหล้า เบียร์ น้ำตาลเมา รวมถึงสิ่งเสพติดอื่น ๆ เช่น บุหรี่ กัญชา เป็นต้น

2. เจริญธรรม ได้แก่

2.1 เมตตากรุณา ข้อนี้นับกับศีลข้อหนึ่ง เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาดีต่อ
 คนอื่น สัตว์อื่น กรุณา คือ ความสงสารคิดช่วยเหลือให้เขาพ้นจากความทุกข์ เมตตาเป็นความรัก
 ความปรารถนาดีในจิตใจ ส่วนกรุณาเป็นพฤติกรรมที่เคลื่อนไหวช่วยเหลือเท่าที่ช่วยได้ อันเป็นผล
 มาจากความปรารถนาดีนั้นเพียงงดเว้นจากการฆ่าและเบียดเบียนเท่านั้น ยังไม่ทำให้สังคมเป็น
 สุขแท้จริง บุคคลในสังคมจะต้องปรารถนาดีต่อกันและช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วย

2.2 สัมมาอาชีวะ คือ การหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต ข้อนี้นับกับศีลข้อสอง คนที่มี
 อาชีพและ เป็นอาชีพที่สุจริตไม่เบียดเบียนใคร ขยันหมั่นหาเลี้ยงชีพ ย่อมยินดีกับของที่
 ตนหามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรง ไม่คิดฉกฉวยเอาของของคนอื่นเพราะฉะนั้นสัมมาอาชีวะ จึงเป็นคุณธรรม
 ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ศีลข้อสองเป็นไปด้วยดี

2.3 ความสำรวมในกาม คือ ระมัดระวังและควบคุมการแสดงออกทางกามรมณ์
 ไม่คิดหมกมุ่นแต่เรื่องรักเรื่องใคร่เกินขอบเขต ยินดีเฉพาะคู่ครองของตน การที่คนธรรมดา
 มีความต้องการทางเพศนั้นมิใช่เรื่องผิด แต่ถ้ารู้จักควบคุมไม่ยินดีในลูกเมียของคนอื่นก็จะช่วย
 ส่งเสริมให้รักษาศีลข้อที่สามได้ง่ายและมั่นคง

2.4 สัจจะ คือ การพูดจริง เป็นคุณธรรมคู่กับศีลข้อสี่ คนที่พูดตรงตามความจริง
 ไม่เหลวไหลหลอกลวง รวมถึงประพฤติวิจิสุจริตอื่น ๆ ด้วย ย่อมสามารถรักษาศีลข้อสี่ได้ง่าย

2.5 สติสัมปชัญญะ คือ ความไม่ประมาท ไม่ขาดสติ มีความยับยั้งชั่งใจ
 ก่อนทำ พูด คิด หรือจะพูด คิด คุณธรรมข้อนี้ช่วยเกื้อกูลให้รักษาศีลข้อห้าได้เป็นอย่างดี

เบญจศีล

1. เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต
2. เว้นจากการลักทรัพย์
3. เว้นจากการประพฤติดีในกาม
4. เว้นจากการพูดเท็จ
5. เว้นจากการดื่มสุราเมรัย

เบญจธรรม

1. เมตตากรุณา
2. สัมมาอาชีวะะ
3. สारรวมในกาม
4. สัจจะ
5. สติสัมปชัญญะ

ผลดีของศีล

ผู้รักษาศีล 5 ย่อมได้รับผลตอบแทนในด้านดีหลายประการอาทิ

1. คนดีเตียนไม่ได้ หมายถึง เป็นคนมีความประพฤติทางกาย วาจา ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ใคร เมื่อระลึกถึงความดีงามด้านนี้ของตนเมื่อใดก็ภาคภูมิใจ ไม่ตะจิตตะขงใจ ไม่มีข้อบกพร่องใดที่ตนจะพึงตำหนิตนได้
2. วิญญูชนยกย่องสรรเสริญ วิญญูชน คือ ผู้รู้จริง ผู้ทรงศีลทรงธรรมแท้จริงให้การยอมรับและยกย่องว่าเป็นคนดีจริง การยอมรับของคนดีนั้นมีคุณค่ายิ่งกว่าการยอมรับของคนชั่วคนพาล เพราะเท่ากับเป็นหลักประกันและทำให้เรามั่นใจในการทำดียิ่งขึ้น
3. เป็นคนองอาจในสมาคม คนมีความประพฤติดีมีศีลธรรม เป็นคนไม่มี "แผล" หรือไม่มีเรื่องที่ต้องปิดบัง ย่อมแก้แค้นได้ในทุกสถานในกาลทุกเมื่อ ไม่เหมือนคนชั่วที่ทําผิดไว้ไปไหนก็กลัวคนอื่นเขาจะเปิดเผยความลับของตน จึงมีอาการหวาดระแวงอยู่เสมอหาความองอาจมิได้
4. ชื่อเสียงย่อมขจรขจาย คนมีศีลไม่ว่าอยู่ในที่ใดชื่อเสียงของเขาย่อมเป็นที่กล่าวขวัญถึงในทางดีไปทั่ว ความดีของเขาไม่มีวันสูญหายหรือถูกลืมแม้ว่าเขาจะล่องลับไปเป็นเวลานานก็ตาม ต่างจากคนชั่วที่มีแต่คนดูหมิ่นสาบแช่ง แม้ตายไปตั้งร้อยปีพันปีก็ยังมีคนพูดถึงความชั่วของเขาอยู่ ดังกรณีพระเทวทัต เป็นต้น
5. เป็นคนสง่างามแท้จริง ไม่มี ความงามใดเท่าความงามของคนมีศีล คนชั่วช้าเลวทรามถึงจะประดับจะประดับตกแต่งด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ เพชรนิลจินดาที่สวยงามและล้ำค่าก็เป็นที่รังเกียจเดียดฉันท์ของคนดี ไม่มีใครอยากคบค้าสมาคมด้วย ส่วนคนที่มิมีศีล คือ มีความประพฤติทางกาย วาจา ดีงามไม่เบียดเบียนคนอื่น แม้จะไม่ประดับตกแต่งด้วยเครื่องประดับภายนอกใด ๆ ก็ดูสง่างาม เป็นที่รักใคร่ชอบพองของคนอื่น

6. ร่ำรวยและได้เสวยผลของความร่ำรวยเต็มภาคภูมิ คนทุศีล คือ คนทุจริตฉ้อโกง หรือเลี้ยงชีพด้วยมิจาอาชีพต่าง ๆ ก็ร่ำรวยได้และรวดเร็วกว่าคนมีศีลเสียอีก แต่คนทุศีลได้ทรัพย์สิ้นเงินทองมาแล้ว ย่อมมีแต่ความเดือดร้อน หวาดระแวง จิตใจหาความสงบได้ยาก อยู่ที่ไหนก็ไม่มีความปลอดภัย คนมีศีลที่ก่อร่างสร้างตนมาด้วยความอดุสาหะและในทางที่สุจริตชอบธรรม ได้ทรัพย์สิ้นมาด้วยความบริสุทธิ์ ย่อมมีความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจ มีความสงบสุขและได้เสวยผลแห่งโภคทรัพย์อย่างเต็มภาคภูมิ

7. อนาคตย่อมเจริญรุ่งเรือง บุคคลยึดมั่นในศีลอย่างสม่ำเสมอแล้ว อนาคตของเขา ย่อมจะได้ดี ยกตัวอย่างเช่น คนที่ไม่ประพฤติตนเป็นหวัชโมย ตั้งหน้าตั้งตาประกอบสัมมาอาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียรรู้จักเก็บออม ก็สามารถสร้างเนื้อสร้างตัวได้ ต่างจากคนทุศีลมีอาชีพทางฉกชิง วิ่งราว ปล้น ข่ม ใครเห็นก็มองอนาคตเขาออกว่า ในที่สุดถ้าไม่ถูกฆ่าตายเสียก่อนก็ต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย

8. ได้รับสันติสุขแท้จริง คนมีศีลย่อมมีความสงบทางกาย วาจา คือ ไม่มีพฤติกรรมที่ไม่เบียดเบียนใครมีความเคลื่อนไหวทุกอริยาบถเป็นไปในทางเกื้อกูลสร้างสรรค์ขณะเดียวกันก็มีความสงบใจอย่างแท้จริงเพราะไม่มีความชั่วความผิดคิดหว่านระแวงภัยนี้เป็นสันติสุขส่วนตัว ถ้าในสังคมมีแต่คนมีศีล ไม่ฆ่า ไม่เบียดเบียนกัน ไม่ลักขโมยกัน ไม่ล่วงล้ำสามัคคีรยาผู้อื่น เป็นต้น ความสงบร่มเย็นย่อมเกิดขึ้นอย่างไม่ต้องสงสัย ศีลจึงเป็นที่เรียกร้องต้องการของคนที่ต้องการให้สังคมสงบสุข ดังที่พุทธกันอยู่เสมอว่า "ศีลธรรมไม่กลับมา โลกาพินาศ ศีลธรรมกลับมา โลกาสงบสุข"

9. ตายอย่างมีสติไม่เพ้อหรือทรมันทรมาย คนทุศีลเวลาจะสิ้นชีวิตภาพความชั่วที่ตนทำไว้มักจะมาปรากฏให้เห็น ทำให้เพ้อ ร้องคืนทรมันทรมายเป็นที่สลดสังเวชของคนรอบข้าง ดังกรณีนายจุนทะ ผู้มีอาชีพเชือดหมู พอป่วยหนักจนสิ้นชีวิตได้ร้องครวญครางเป็นเสียงหมูกำลังถูกเชือด คลานสี่ขาจนกระทั่งสิ้นลมหายใจ ส่วนคนมีศีลถึงคราวจะตายก็ตายอย่างสงบนั้นเอง

แผนการสอนที่ 3

แผนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.

วิชา	พระพุทธศาสนา (ส049)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	หลักความเจริญงอกงามของอารยชน (สุตะ จาคะ ปัญญา)	เวลา 2 คาบเรียน

ความคิดรวบยอด

1. การเรียนรู้ที่เกิดจากการฟัง การอ่าน การศึกษาค้นคว้าด้วยการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเจริญงอกงามแก่ผู้ปฏิบัติ
 2. การเป็นผู้เอื้อเพื่อแก้อื่นโดยไม่เกินกำลังความสามารถของตน นำไปสู่ความเจริญงอกงามแก่ผู้ปฏิบัติ
 3. ความรู้ที่เกิดจากความเข้าใจอย่างถ่องแท้ที่มีเหตุผล นำไปสู่ความเจริญงอกงามแก่ผู้ปฏิบัติ
- ดังนั้นบุคคลผู้เรียนรู้จนเกิดปัญญาย่อมเป็นผู้มีเหตุผลและเป็นผู้เอื้อเพื่อแก้อื่น จะเป็นบุคคลผู้มีความเจริญงอกงาม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความสำคัญของ สุตะ จาคะ ปัญญา ได้
2. จำแนกประเภทของ สุตะ จาคะ ปัญญา ได้
3. แสดงเหตุผลประกอบการตัดสินใจ การนำ สุตะ จาคะ ปัญญา ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 ทีม ทีมละ 8 คน นักเรียนเลือกประธาน เลขานุการ นักเรียนที่เหลือเป็นสมาชิก

2. แต่ละทีมส่งตัวแทนรับใบงานและ เอกสารแล้วนำไปแจกให้สมาชิกเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยบัตรกำหนดงาน รูปภาพและเอกสารประกอบการเรียน

3. ครูชี้แจงวิธีการทำงานในใบงานว่ามีทั้งใบงานที่เป็นรายบุคคลและใบงานที่ทำร่วมกันเป็นทีม

4. ครูดำเนินการจัดกิจกรรมต่อไป ดังนี้

ขั้นนำ

นักเรียนฟังเสียงการบรรยายวิชาการจากเครื่องเทป นักเรียนแสดงความคิดเห็น เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นดำเนินการสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์

ครูเสนอภาพสถานการณ์การเรียนรู้จากการฟัง การอ่าน การศึกษาค้นคว้าและภาพความเอื้อเฟื้อต่อกันในการนำเข้าสู่เรื่อง สู่ตะ จาคะ ปัญญา นักเรียนแต่ละคนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมประเมินสภาพปัจจุบันของบุคคลผู้มี สู่ตะ จาคะ ปัญญา และบุคคลผู้ขาด สู่ตะ จาคะ ปัญญา กำหนดเป้าหมายอนาคตบุคคลผู้มี สู่ตะ จาคะ ปัญญา บันทึกลงในใบงานที่ 1

ขั้นที่ 2 ขั้นระบุประเด็น

นักเรียนแต่ละทีมรวบรวมปัญหาจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น โดยศึกษาสาเหตุและแนวทางการตัดสินใจการแก้ปัญหาบุคคลผู้ขาดสู่ตะ จาคะ ปัญญา สู่การเป็นบุคคลผู้มีสู่ตะ จาคะ ปัญญา โดยศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 - 4 ประเมินสภาพปัจจุบันของบุคคลผู้มีสู่ตะ จาคะ ปัญญาและบุคคลผู้ขาดสู่ตะ จาคะ ปัญญา กำหนดเป้าหมายอนาคตบุคคลผู้มีสู่ตะ จาคะ ปัญญา บันทึกลงในใบงานที่ 2

ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละคนเสนอปัญหาบุคคลผู้ขาดสัจจะ จากะ ปัญญาและสัจจะส่วนความคิดเห็นของตนจากขั้นที่ 2 พร้อมหามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) ให้บุคคลผู้มีสัจจะ จากะ ปัญญาและลำดับความสำคัญของมาตรการร่วมกันในทีม บันทึกลงในใบงานที่ 3

ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปรายความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละทีมอภิปรายปัญหาบุคคลผู้ขาดสัจจะ จากะ ปัญญา โดยศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 - 4 อีกครั้ง เพื่อหาสาเหตุในการตัดสินใจมุ่งสู่การพัฒนาเรื่องสัจจะ จากะ ปัญญา แล้วอาสารับผิดชอบมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) เขียนชื่อผู้รับผิดชอบ บันทึกลงในใบงานที่ 4

ขั้นที่ 5 ขั้นถ่วงถ่วงความคิดเห็น

นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งจากความคิดเห็นของตน บันทึกลงในใบงานที่ 5 แล้วจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาบุคคลผู้ขาดสัจจะ จากะ ปัญญา ลงในแบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้

ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบข้อเท็จจริง

นักเรียนแต่ละทีมตัดสินใจ เพื่อยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงแนวคิดเดิม บันทึกลงในใบงานที่ 6 ประสานสรุปมติในทีมและประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกันทั้งชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูสรุป การแก้ปัญหาสู่การพัฒนาของนักเรียนแต่ละทีม
2. นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

ขั้นประเมินผล

1. ครูสังเกตพฤติกรรมนักเรียนระหว่างทำกิจกรรม
2. การอภิปรายในทีมย่อย หลังจากนักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1 - 4

3. ตรวจสอบแบบฝึกปฏิบัติในใบงาน หมายเลข 1 - 6
4. ตรวจสอบการจัดทำแผนปฏิบัติการ

สื่อการเรียนการสอน

1. ตำราเกี่ยวกับ การบรรยายวิชาการ
2. เครื่องทอ 1 เครื่อง
3. เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่อง หลักความเจริญงอกงามของอารยชน
(สู่ตะ จาคะ ปัญญา) หมายเลข 1 - 4
4. แบบฝึกปฏิบัติการในใบงาน หมายเลข 1 - 6
5. แบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการ

บัตรกำหนดงาน

เรื่อง หลักความเจริญงอกงามของอารยชน (สู่ตะ จาคะ ปัญญา)

ให้นักเรียนศึกษาเอกสารต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมทั้งประเมินสภาพปัจจุบันของบุคคลผู้มีสู่ตะ จาคะ ปัญญาและบุคคลผู้ขาดสู่ตะ จาคะ ปัญญา กำหนดเป้าหมายอนาคตของบุคคลผู้มีสู่ตะ จาคะ ปัญญา ที่มีต่อตนเอง บันทึกลงในใบงานที่ 1 (รายบุคคล)

2. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 - 4 อีกครั้ง เพื่อรวบรวมปัญหาการขาดความสู่ตะ จาคะ ปัญญา ดังนี้

2.1 ระบุปัญหาที่นักเรียนสนใจจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น

2.2 ศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหาบุคคลผู้ขาดสู่ตะ จาคะ ปัญญา

2.3 นักเรียนประเมินสภาพปัจจุบันของบุคคลผู้มีสู่ตะ จาคะ ปัญญาและบุคคลผู้ขาดสู่ตะ จาคะ ปัญญา กำหนดเป้าหมายอนาคตของบุคคลผู้มีสู่ตะ จาคะ ปัญญา บันทึกลงในใบงานที่ 2 (ทึ่มย่อ)

3. ตอบคำถามตามลำดับดังนี้

3.1 ปัญหาบุคคลผู้ขาดสู่ตะ จาคะ ปัญญา คืออะไร

3.2 เป้าหมายที่ต้องการในอนาคตสร้างสู่ตะ จาคะ ปัญญา เป็นเช่นไร

3.3 หามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) เพื่อให้บุคคลมีสู่ตะ จาคะ ปัญญา (รายบุคคล)

3.4 เขียนมาตรการบันทึกในใบงานที่ 3

3.5 ลำดับความสำคัญมาตรการจากข้อ 3.4 (ทึ่มย่อ) บันทึกลงในใบงานที่ 3

4. นักเรียนดำเนินการดังนี้

4.1 อภิปรายปัญหาที่สำคัญของบุคคลผู้ขาดสู่ตะ จาคะ ปัญญาจากการตัดสินใจแต่ละคนในขั้นที่ 3

4.2 นักเรียนหาสาเหตุในการตัดสินใจที่มุ่งสู่การพัฒนาเรื่อง "สู่ตะ จาคะ ปัญญา"

4.3 นักเรียนอาสาสมัครพิชิตขอบมาตรการ ให้เขียนมาตรการและชื่อผู้รับผิดชอบ (ทีมย่อย) บันทึกลงในใบงานที่ 4

5. นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เพราะเหตุใด จากขั้นที่ 4 (รายบุคคล) บันทึกลงในใบงานที่ 5 และนักเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาบุคคลผู้ขาดสุตะ จาคะ ปัญญา (ทีมย่อย) เขียนลงในแบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้

6. นักเรียนตัดสินใจร่วมกันในทีมอีกครั้ง ตอบคำถามตามที่กำหนดไว้บันทึกลงในใบงานที่ 6 นักเรียนแต่ละทีมส่งตัวแทนนำเสนอผลการสรุป พร้อมประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกันทั้งชั้นเรียน

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1

เรื่องที่ 3

หลักความจริงของงานของอารยชน (สู่ตะ จาคะ ปัญญา)

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 2

สตะ

สตะ หมายถึง มีความรู้เกิดจากการฟังหรือการศึกษาวิชาต่าง ๆ การฟัง การอ่าน การศึกษา จะต้องทบทวนตลอดชีวิต ไม่ใช่สำเร็จการศึกษาระดับหนึ่งแล้วเลิกศึกษาต่อเพราะความรู้ทางวิชาการเกิดขึ้นใหม่ ๆ อยู่เสมอ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับศีลธรรม จริยธรรมและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาก็ให้ศึกษาไม่รู้จบสิ้น

สตะกับศีล เป็นสิ่งที่จะต้องมีความคู่กัน จึงจะเป็นคนดีที่สมบูรณ์ พระพุทธเจ้าตรัสถึงความสัมพันธ์ระหว่างสตะกับศีลไว้ดังนี้

1. ผู้มีสตะน้อยและไม่ตั้งอยู่ในศีล นักปราชญ์ย่อมติเตียนเขาทั้งในเรื่องสตะและในเรื่องศีล
2. ผู้มีสตะน้อย แต่ตั้งอยู่ในศีล นักปราชญ์ย่อมสรรเสริญเขาในเรื่องศีล
3. ผู้มีสตะมาก และตั้งอยู่ในศีล นักปราชญ์ย่อมสรรเสริญเขาทั้งในเรื่องสตะและในเรื่องศีล

วิธีฝึกตนให้เป็นพหูสูต

1. จลัดเลือกเรียนแต่สิ่งที่ควร
2. ตั้งใจเรียนวิชาที่ตนเลือกอย่างเต็มความสามารถ
3. มีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
4. ต้องหาความรู้ทางธรรมควบคู่ไปกับความรู้ทางโลกด้วย
5. เมื่อเรียนแล้วก็จำไว้เป็นอันดี พร้อมทั้งจะนำความรู้ไปใช้ได้ทันที

ข้อเตือนใจ

ถ้ามีความรู้ทางโลกอย่างเดียว ไม่ว่าตนเองจะเป็นคนฉลาดเพียงใดก็มีโอกาสพลาดพลั้งได้ เช่น มีความรู้เรื่องปริมาณ อาจนำไปใช้ในทางสันติเป็นแหล่งพลังงาน หรือนำไปสร้างเป็นระเบิดทำลายล้างชีวิตมนุษย์ก็ได้ เราจึงต้องศึกษาหาความรู้ทางธรรมไว้คอยกำกับความรู้ทางโลกด้วย ความรู้ทางธรรมจะเป็นเสมือนดวงประทีปส่องให้เห็นว่า สิ่งที่เราทำนั้นถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร

ผู้ที่คิดแต่จะตักดวงความรู้ทางโลก แม้จะฉลาดล้ำรวยมีอำนาจสักปานใด ก็ไม่น่ารัก ไม่น่าเคารพ ไม่น่ายำเกรง ไม่น่านับถือ ยังเป็นบุคคลประเภทเอาตัวไม่รอด โปรดจำไว้ว่า

"ความรู้ที่เกิดแก่คนพาล ย่อมนำความฉิบหายมาให้"

เพราะเขาจะนำความรู้ไปใช้ในทางที่ผิด ๆ"

เราทุกคนจึงควรแสวงหาโอกาสศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมและรู้ให้ลึกซึ้ง เกินกว่าการงานที่ตนรับผิดชอบจะเป็นเสมือนดวงประทีป ส่องให้เห็นทางเบื้องหน้าที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้โดยง่าย

อานิสงส์การเป็นพหูสูตร

1. ทำให้เป็นที่พึ่งของตนเองได้
2. ทำให้ได้ความเป็นผู้นำ
3. ทำให้แก้แค้นล้างอาชญาในทุกที่ทุกสถาน
4. ทำให้บริบูรณ์ด้วยลาภ ยศ สรรเสริญ สุข
5. ทำให้ได้รับความเคารพ ได้รับความยกย่องเกรงใจ
6. ไม่มีใครแย่งชิงได้ เป็นสหชาติปัญญาติดตัวข้ามภพข้ามชาติไป
7. เป็นพื้นฐานของศิลปะและความสามารถอื่น ๆ ต่อไป
8. ทำให้บรรลุมรรคผลนิพพานได้โดยง่าย

ฯลฯ

ศึกษาโดยใช้หลัก ส. จ. ป. ล.

ในการศึกษาความรู้ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางโลกหรือทางธรรมนั้นพระพุทธศาสนาเน้นปัญญาเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนานั้นในขั้นแรกอาจต้องอาศัยศรัทธาเป็นเครื่องก่อให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาพระธรรม แต่ในที่สุดการจะยอมรับหลักธรรมหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับปัญญาและการปฏิบัติของเราเอง

การที่จะเพิ่มพูนสติปัญญาเพื่อจะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น วิธีการมีหลักอยู่ 4 อย่างคือ ส. จ. ป. ล.

ส. คือ สุตะ แปลว่า ฟัง การฟังในที่นี้รวมถึงการอ่านด้วย คนเรายิ่งอ่านมาก ฟังมากก็ยิ่งให้ความรู้มาก สติปัญญาก็แตกฉานออกไป การได้อ่านได้ฟังสิ่งที่ต่างออกไปทำให้เกิดการเปรียบเทียบ อันเป็นผลทำให้ความเข้าใจชัดขึ้น การฟังและการอ่านต้องรู้จักเลือก มิฉะนั้นอาจเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ หากเรามีเพื่อน ครู หรือผู้ใหญ่ที่เป็นคนดีและมีประสบการณ์ช่วยแนะนำแหล่งที่จะฟังและอ่านก็จะช่วยได้มากทีเดียว

จ. คือ จินตะ แปลว่า คิด ข้อนี้อาศัยมาก หากเราฟังและอ่านเฉย ๆ โดยไม่คิดตามหรือไม่มาคิดหลังจากที่อ่านและฟังแล้ว สติปัญญาของเราก็จะไม่แตกฉานเลย การคิดในที่นี้รวมถึงการสงสัยด้วย คนที่สงสัยไม่เป็น ปัญญาจะไม่งอกงาม ความสงสัยเป็นบ่อเกิดของความรู้และความเข้าใจ

ป. คือ ปุจฉา แปลว่า ถาม เมื่อสงสัยแล้วต้องถาม การถามนี้ได้ทั้งตัวเองและผู้อื่น การถามตัวเองเป็นจุดเริ่มต้นเพราะถ้าไม่ถามตัวเองก็แปลว่าไม่สงสัยอะไร การถามเพื่อรับฟังความคิดของคนอื่นนั้นสำคัญมากเพราะคนเรามองปัญหาต่าง ๆ คนละมุม การรับฟังหลาย ๆ คนจะช่วยให้ความคิดเรากว้างขึ้น การถามนั้นต้องระวังเรื่องมารยาทด้วย อย่าถามแบบลองภูมิ อย่าแสดงกิริยาอวดดีโอหัง ควรใช้วาจาและกิริยาที่สุภาพให้เกียรติซึ่งกันและกัน

ล. คือ ลิขิต แปลว่า เขียน ความรู้ที่เราได้จากการอ่าน การฟัง การคิด การซักถาม แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันนั้น หากไม่จัดไว้แล้วก็อาจลืมได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเสียดาย ผู้ที่คิดค้นการเขียนตัวหนังสือได้ทำประโยชน์อันมหาศาลให้แก่มวลมนุษย์ วิทยาการของมนุษย์จะไม่น่าเป็นอยู่ที่เป็นอยู่หากปราศจากการบันทึกสิ่งต่าง ๆ กับตัวอักษร ความรู้หรือข้อมูลที่เรารับมาจากแหล่งต่าง ๆ และบันทึกไว้นั้นเมื่อเวลาผ่านไปเราหยิบมาดูอีก อาจมีความคิดใหม่ ๆ ผุดขึ้นในหัวความคิดของเราก็ได้

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 3

การเสียสละ

การเสียสละ หมายถึง การตัดสินใจ ตัดความเสียหาย ยอมสละหรือบริจาคเพื่อประโยชน์ตอบแทน การเสียสละทำได้หลายทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางปัญญา ทางกำลังใจ ทรัพย์ การเสียสละชีวิตและการเสียสละทางจิตใจ (ปิ่น มุกขนันต์. 2520 : 144) ซึ่งอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

การเสียสละทางกาย เช่น การช่วยเหลือการงานสาธารณประโยชน์ เช่น ทำความสะอาดโรงเรียน วัด สถานที่ราชการ ฯลฯ

การเสียสละทางวาจา เช่น การให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นในส่วนที่เราสามารถทำได้ เช่น การแนะนำเมื่อผู้อื่นมีปัญหาชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรม ฯลฯ

การเสียสละทางกำลังใจปัญญา เช่น การแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ไม่ว่าในที่ประชุมหรือในกิจการใด ๆ การใช้สติปัญญาเพื่อช่วยคนให้พ้นมลทิน อาสาสมัครสอนหนังสือให้แก่เด็กในชุมชนแออัด ฯลฯ

การเสียสละทางกำลังใจทรัพย์ เช่น การแบ่งปันเงินทองให้แก่ผู้ที่ขัดสน การบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อสาธารณกุศล ฯลฯ

การเสียสละอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ที่สมควร ซึ่งมีใช้ทรัพย์สิ้นหรือแรงงานหรือสติปัญญา เช่น การเสียสละโลหิต ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์หรือเพื่อนร่วมชาติในยามที่ประสบกับโรคภัยไข้เจ็บ การเสียสละชีวิตเพื่อป้องกันเอกราชของประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นความจำเป็นและเป็นความรับผิดชอบอันสูงสุดที่พลเมืองจะต้องมีต่อประเทศชาติของตน

การเสียสละทางจิตใจ หมายความว่า การรู้จักปล่อยวางอารมณ์ที่เป็นข้าศึกต่อความสงบทางใจ เช่น ความโกรธเคืองขัดใจบุคคลอื่น ดังนั้นการระงับใจและการให้อภัยจึงเป็นการเสียสละอย่างหนึ่ง

ดังนั้น ในการเสียสละอะไรก็ตาม ถ้าหากเราตัดสินใจเสียสละตามหลักการดังกล่าวมานี้แล้ว ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์อันสำคัญต่อการดำรงอยู่ของส่วนรวมในปัจจุบันนี้เป็นอย่างมาก

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 4

ปัญญา

ปัญญา แปลว่า ความรู้ความเข้าใจถ่องแท้ในเหตุ-ผล จำแนกเป็น 3 ประการดังนี้

1. ความรู้วิชาการและวิชาชีพ ปัญญาที่เกิดจากการศึกษาหรือสร้างขึ้น ยิ่งเรียนมาก ยิ่งรู้มาก เป็นปัญญาที่ใช้ในการทำงานหรือประกอบอาชีพ
2. ปัญญารักษาตัวเอง เป็นการประยุกต์ที่ศึกษาให้เข้ากับสถานการณ์ เกิดปัญญาเฉพาะหน้าที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งการรู้ตัวรู้ชั่ว ควรไม่ควร บำบอบคุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์

โกศล แปลว่า ฉลาด มี 3 ประการคือ

- 2.1 อายโกศล ความฉลาดในความเจริญ คือ รู้ว่าความเจริญได้แก่อะไร ความเจริญคือสิ่งที่คนให้พรกัน เช่น ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข หรือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ
 - 2.2 อปายโกศล ความฉลาดในความเสื่อม เช่น เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ หรืออามยมุข
 - 2.3 อุปายโกศล ความฉลาดในวิธีการ รู้วิธีหลีกเลี่ยงความเสื่อม เช่น ละเว้น อามยมุขทั้งปวง รู้วิธีสร้างสรรค์ความเจริญ เช่น ใช้อธิปไตย 4 ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ
3. ปัญญาออกจากทุกข์ ได้แก่ การพิจารณาให้เห็นตามความเป็นจริง คือ ความไม่เที่ยงทนอยู่ได้ และไม่ใชตัวตน เมื่อสิ่งของสูญหายหรือแตกทำลายไป ก็พิจารณาสิ่งนั้นไม่เที่ยง ทำให้ไม่ต้องเป็นทุกข์เสียใจเพราะความเสียดาย อาจใช้ปัญญาพิจารณา จนทำให้กิเลสและความทุกข์ลดน้อยลง

ความรอบรู้สิ่งที่ควรรู้ ได้แก่ ปัญญาที่สามารถทำให้บุคคลมีความรอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ เช่น รอบรู้ในสิ่งที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ รอบรู้ในสิ่งที่มีโทษและไม่มีโทษ รอบรู้เหตุแห่งความเสื่อมและรู้เหตุแห่งความเจริญ รอบรู้ในกลอุบายวิธีที่จะไม่กระทำ ไม่พูด ไม่คิดในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ และหันมากระทำ พูด คิดในสิ่งที่มีประโยชน์เท่านั้น

ดังนั้น ปัญญาจึงจัดว่าเป็นคุณธรรมที่เป็นหลักของใจอันสำคัญ ซึ่งนักเรียนทุกคนควรนำเอาปัญญามาตั้งไว้ในใจของตนเองเสมอ เพราะปัญญานั้นเป็นดวงแสงสว่างของใจและเป็นจุดก้าวสารพัดนึก

แผนการสอนที่ 4

แผนการสอนแบบสืบเสาะ เชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.

วิชา	พระพุทธศาสนา (ส049)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	สาราณียธรรม 6 : ธรรมซึ่งเป็นเหตุให้เกิด ความระลึกถึงกันและกัน (ความสามัคคี)	เวลา 2 คาบเรียน

ความคิดรวบยอด

การอยู่ร่วมกันในสังคมโดยปฏิบัติต่อกันด้วยความรักและปรารถนาดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง
อันเป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความสำคัญเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกันได้
2. จ्ञานกประเภทที่เป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกันได้
3. แสดงเหตุผลประกอบการตัดสินใจถึงที่เป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกันมา
ใช้ในสังคมได้
4. วิเคราะห์ประเภทที่เหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกันได้
5. สรุปความสำคัญที่เป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกันได้

ขอบข่ายเนื้อหา

1. ความหมาย "สาราณียธรรม 6"
2. ความสำคัญที่เป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกัน
3. ประเภทสาราณียธรรม 6
4. การนำหลักธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกันมาใช้ในสังคม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 ทีม ทีมละ 8 คน นักเรียนเลือกประธาน เลขา นุการ นักเรียนที่เหลือเป็นสมาชิก
2. แต่ละทีมส่งตัวแทนรับใบงานและเอกสารแล้วนำไปแจกให้สมาชิกเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยบัตรกำหนดงาน รูปภาพ และเอกสารประกอบการเรียน
3. ครูชี้แจงวิธีการทำงานในใบงานว่ามีทั้งใบงานที่เป็นรายบุคคลและใบงานที่ทำร่วมกันเป็นทีม

4. ครูดำเนินการจัดกิจกรรมต่อไป ดังนี้

ขั้นนำ

ครูนำกิ่งไม้ 1 กิ่ง กับกิ่งไม้ 1 ก้าน แล้วหักกิ่งไม้ 1 กิ่ง กับกิ่งไม้ 1 ก้าน โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของความสามัคคี นักเรียนแสดงความคิดเห็น เพื่อนำเข้าสู่เรื่อง สาระณียธรรม 6 (ความสามัคคี)

ขั้นดำเนินการสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์

ครูเสนอภาพสถานการณ์บุคคลที่สามารถทำงานหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ด้วยการนำหลักธรรมสาระณียธรรม 6 มาใช้ในการดำเนินชีวิต นักเรียนแต่ละคนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมประเมินสภาพปัจจุบันการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะด้วยความสามัคคี และปัญหาการรวมกันเป็นหมู่คณะ กำหนดเป้าหมายอนาคตการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะด้วยความสามัคคี บันทึกในใบงานที่ 1

ขั้นที่ 2 ขั้นระบุประเด็น

นักเรียนแต่ละทีมรวบรวมปัญหาจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น โดยศึกษาสาเหตุและแนวทางการตัดสินใจแก้ปัญหาการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ โดยศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 ประเมินสภาพปัจจุบันการรวมกันเป็นหมู่คณะด้วยความสามัคคีและปัญหาการรวมกันเป็นหมู่คณะ กำหนดเป้าหมายอนาคตการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะด้วยความสามัคคี บันทึกลงในใบงานที่ 2

ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละคนเสนอปัญหาการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะและสนับสนุนความคิดเห็นของตน จากขั้นที่ 2 พร้อมหามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) เพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ด้วยความสามัคคีและลำดับความสำคัญของมาตรการร่วมกันในทีม บันทึกลงในใบงานที่ 3

ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปรายความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละทีมอภิปรายปัญหาการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ โดยศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 3 เพื่อหาสาเหตุในการตัดสินใจที่มุ่งสู่การพัฒนาเรื่องการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะด้วยความสามัคคี แล้วอาสารับผิดชอบต่อมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) เขียนชื่อผู้รับผิดชอบ บันทึกลงในใบงานที่ 4

ขั้นที่ 5 ขั้นกลั่นกรองความคิดเห็น

นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งจากความคิดเห็นของตน บันทึกลงในใบงานที่ 5 แล้วจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะด้วยความสามัคคีลงในแบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้

ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบข้อเท็จจริง

นักเรียนแต่ละทีมตัดสินใจ เพื่อยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงแนวคิดเดิม บันทึกลงในใบงานที่ 6 ประสานสรุปมติในทีมและประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกันทั้งชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูให้คำแนะนำผลจากการสรุป การแก้ปัญหาสู่การพัฒนาของนักเรียนแต่ละทีม
2. นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

ขั้นประเมินผล

1. ครูสังเกตพฤติกรรมนักเรียนระหว่างทำกิจกรรม
2. การอภิปรายในทีมย่อย หลังจากนักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1 - 3

3. ตรวจสอบแผนปฏิบัติการในใบงาน หมายเลข 1 - 6
4. ตรวจสอบการจัดทำแผนปฏิบัติการ

สื่อการเรียนการสอน

1. กิ่งไม้
2. เอกสารประกอบการเรียนเรื่องสาราณียธรรม 6 ธรรมซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกัน (ความสามัคคี)
3. แบบฝึกปฏิบัติการณ์ในใบงาน หมายเลข 1 - 6
4. แบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการ

บัตรกำหนดงาน

เรื่อง สารานุกรม 6 : ธรรมซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกัน (ความสามัคคี)

ให้นักเรียนศึกษาเอกสารต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมทั้งประเมินสภาพปัจจุบันการรวมกลุ่มหรือคณะและปัญหาการรวมกลุ่มหรือคณะ กำหนดเป้าหมายอนาคตการรวมกลุ่มหรือคณะ บันทึกลงในใบงานที่ 1 (รายบุคคล)
2. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 เพื่อรวบรวมปัญหาการรวมกลุ่มหรือคณะดังนี้
 - 2.1 ระบุปัญหาที่นักเรียนสนใจจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น
 - 2.2 ศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหาการรวมกลุ่มหรือคณะ
 - 2.3 นักเรียนประเมินสภาพปัจจุบันการรวมกลุ่มหรือคณะ ปัญหาการรวมกลุ่มหรือคณะ กำหนดเป้าหมายอนาคตหรือคณะ บันทึกลงในใบงานที่ 2 (ทีมย่อย)
3. ตอบคำถามตามลำดับดังนี้
 - 3.1 ปัญหาการอยู่รวมกลุ่มหรือคณะ คืออะไร
 - 3.2 เป้าหมายที่ต้องการในอนาคตในการรวมกลุ่มหรือคณะคืออะไร
 - 3.3 หามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) ของการรวมกลุ่มหรือคณะ (รายบุคคล)
 - 3.4 เขียนมาตรการ บันทึกลงในใบงานที่ 3
 - 3.5 ลำดับความสำคัญมาตรการจากข้อ 3.4 (ทีมย่อย) บันทึกลงในใบงานที่ 3
4. นักเรียนดำเนินการดังนี้
 - 4.1 อภิปรายปัญหาการรวมกลุ่มหรือคณะจากการตัดสินใจแต่ละคนในขั้นที่ 3
 - 4.2 ศึกษาเอกสารหมายเลข 3 หาสาเหตุในการตัดสินใจที่มุ่งสู่การพัฒนาเรื่อง "การรวมกลุ่มหรือคณะ"
 - 4.3 นักเรียนอาสารับผิดชอบมาตรการ ให้เขียนมาตรการและชื่อผู้รับผิดชอบ (ทีมย่อย) ลงในใบงานที่ 4

5. นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เพราะเหตุใด จากขั้นที่ 4 (รายบุคคล) บันทึกลงในใบงานที่ 5 และนักเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาการรวมกลุ่มหรือคณะ (ทีมย่อย) เขียนลงในแบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้

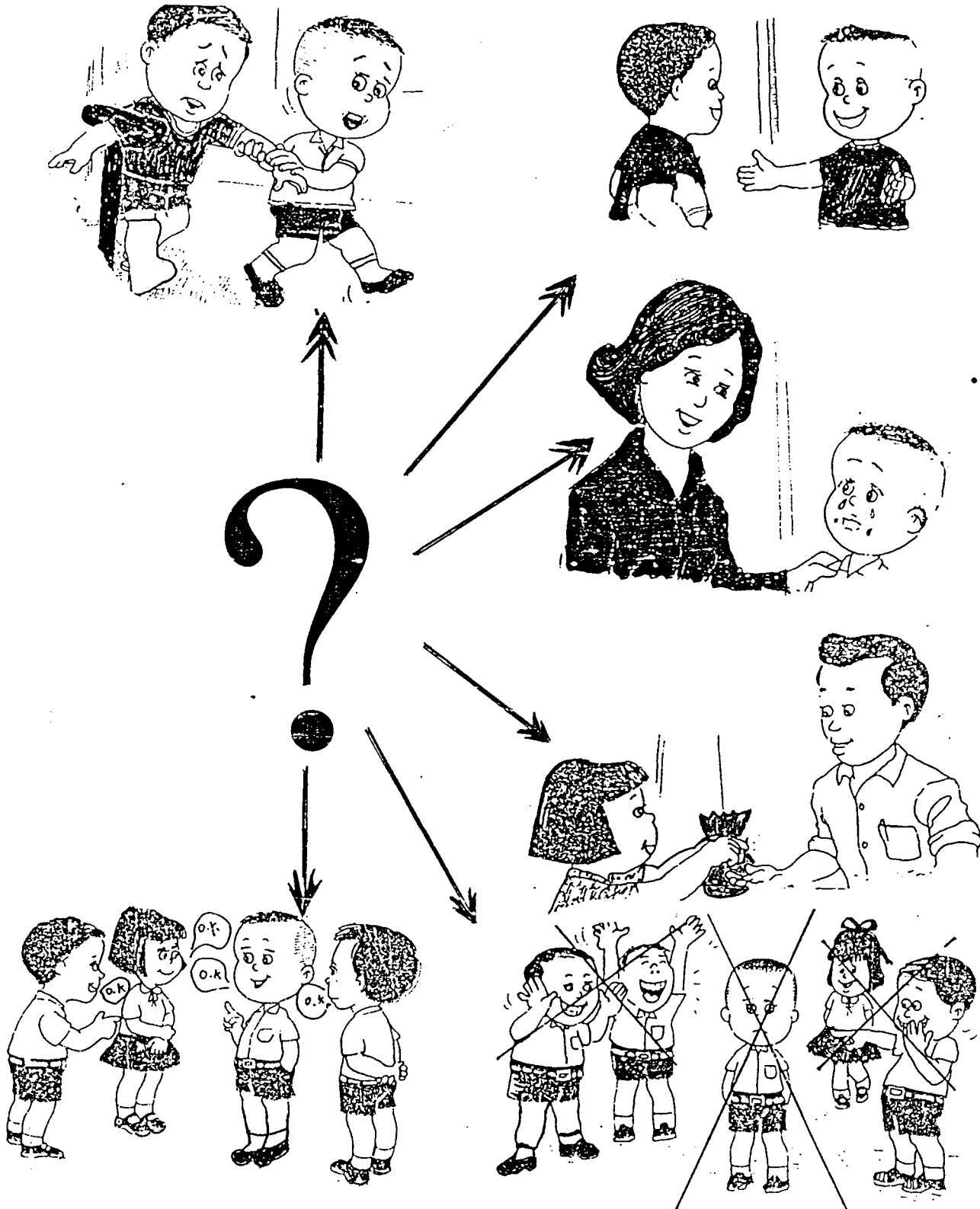
6. นักเรียนตัดสินใจร่วมกันในทีมอีกครั้ง ตอบคำถามตามที่กำหนดไว้ บันทึกลงในใบงานที่ 6 นักเรียนแต่ละทีมส่งตัวแทนนำเสนอผลการสรุป พร้อมประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกัน
ทั้งชั้นเรียน

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1

เรื่องที่ 4

สารานุกรม 6 : ธรรมเนียมซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกัน (ความสามัคคี)

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 2

สารานุกรม 6 : ธรรมซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกัน (ความสามัคคี)

สารานุกรม 6 แปลว่า ธรรมซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกัน พระพุทธเจ้าแสดงสำหรับพระภิกษุสามเณรโดยตรง แต่สามารถปรับมาใช้กับกลุ่มอื่น ๆ ได้

สารานุกรม 6 ประการที่ปรับแล้วมีดังนี้คือ

1. ตั้งใจทำกายกรรม ประกอบด้วยเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง ได้แก่ การตั้งใจทำกิจธุระของกันและกัน ช่วยงาน การทำหน้าที่แทน การพยาบาลไข้ เป็นต้น ด้วยจิตใจเมตตา (เมตตากายกรรม)
2. ตั้งใจทำวจีกรรม ประกอบด้วยเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง ได้แก่ การตั้งใจทำกิจธุระของกันและกันด้วยวาจา การพูดถึงกันและกันในทางดี เช่น การสั่งงานแทน การต้อนรับแขกแทน การยกย่อง การกล่าวแนะนำเตือนสติ เป็นต้น ด้วยจิตเมตตา (เมตตาวจีกรรม)
3. ตั้งใจทำมโนกรรม ประกอบด้วยเมตตาในกันและกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง ได้แก่ ตั้งใจมุ่งประโยชน์และความสุขแก่กันและกันด้วยจิตเมตตา (เมตตามโนกรรม)
4. เพื่อแบ่งปันลาภที่ตนได้มาโดยชอบธรรมแก่กันและกันตามสมควร ไม่หวงไว้บริโภคแต่เพียงผู้เดียว (สาธารณโภคี)
5. ตั้งใจรักษาความประพฤติทางกายและวาจา อันเป็นส่วนศีลให้ดีเสมอกัน ไม่ประพฤติตนเลวทราม เป็นที่รังเกียจของผู้อื่น (ศีลสามัญญตา)
6. มีความเห็นร่วมกับผู้อื่น ไม่วิวาทกับใคร เพราะมีความเห็นผิดกัน (ทิมฺมฐีสามัญญตา)

ผู้ปฏิบัติสารานุกรม 6 ประการนี้ครบถ้วน ได้ชื่อว่าเป็นคนดีในหมู่คณะ ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงสอนให้ผู้อยู่ในหมู่คณะทั้งผู้ใหญ่ ผู้น้อยมีความเสมอกันตามสมควรแก่ภาวะของตน ให้เป็นที่ตั้งแห่งการระลึกถึงกันและกัน เพื่อการสงเคราะห์กันและกัน เพื่อไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกันและเพื่อความเย็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

เรื่อง

สาราณียธรรม 6 : ธรรมซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความระลึกถึงกันและกัน (ความสามัคคี)

สาราณียธรรม เป็นข้อปฏิบัติสำหรับ คนที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นหมู่ เป็นคณะ
สาราณียธรรม ข้อ1-3 เป็นความปรารถนา และช่วยเหลือกันและกัน ทางกาย วาจา ใจ
คือ ทำดี พูดดี คิดดีต่อกัน

ข้อ4 คือความเชื่อเพื่อเมื่อแม่แก่กันและกัน

ข้อ5 คือความประพฤติดีเหมือนคนอื่น ๆ ไม่ทำให้หมู่คณะเสียหาย
เพราะความประพฤติของคน

ข้อ6 คือความคิดเห็นสอดคล้องต้องกัน หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง

แผนการสอนที่ 5

แผนการสอนแบบสืบเสาะ เชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.

วิชา	พระพุทธศาสนา (ส049)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	มงคลชีวิต (ความชำนาญในวิชาชีพ)	เวลา 2 คาบเรียน

ความคิดรวบยอด

การนำความรู้ที่ได้จากการศึกษา เล่าเรียน อบรม มาฝึกฝนปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ และสามารถยึดถือเป็นอาชีพได้ อันได้ชื่อว่าเป็นความสุขความเจริญมาสู่ตน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความสำคัญความชำนาญในวิชาชีพได้
2. บอกประโยชน์ความชำนาญในวิชาชีพได้
3. ยกตัวอย่างความชำนาญในวิชาชีพได้
4. แสดงเหตุผลประกอบการตัดสินใจความสำคัญความชำนาญในวิชาชีพได้
5. สรุปความสำคัญความชำนาญสู่การพัฒนาวิชาชีพได้

ขอบข่ายเนื้อหา

1. ความสำคัญ ความชำนาญ ในวิชาชีพ
2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกฝนวิชาชีพ
3. วิธีการฝึกฝนความชำนาญในวิชาชีพ
4. วิธีการทำงานให้สำเร็จ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 ทีม ทีมละ 8 คน นักเรียนเลือกประธาน เลขานุการ นักเรียนที่เหลือเป็นสมาชิก
2. แต่ละทีมส่งตัวแทนรับใบงานและเอกสารแล้วนำไปแจกให้สมาชิกเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยบัตรกำหนดงาน รูปภาพและเอกสารประกอบการเรียน
3. ครูชี้แจงวิธีการทำงานในใบงานว่ามีทั้งใบงานที่เป็นรายบุคคลและใบงานที่ทำร่วมกันเป็นทีม
4. ครูดำเนินการจัดกิจกรรมต่อไป ดังนี้
ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนถึงผู้ประกอบอาชีพที่หลากหลายและมีความชำนาญในอาชีพ นักเรียนแสดงความคิดเห็น เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นดำเนินการสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์

ครูเสนอภาพสถานการณ์ผู้ประกอบอาชีพที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน นักเรียนแต่ละคนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมทั้งประเมินสภาพปัจจุบัน บุคคลผู้มีความชำนาญในวิชาชีพและบุคคลผู้ขาดความชำนาญในวิชาชีพ กำหนดเป้าหมาย อนาคตบุคคลผู้ขาดความชำนาญในวิชาชีพ บันทึกลงในใบงานที่ 1

ขั้นที่ 2 ขั้นระบุประเด็น

นักเรียนแต่ละทีมรวบรวมปัญหาจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น โดยศึกษาสาเหตุและแนวทางการตัดสินใจแก้ปัญหาบุคคลผู้ขาดความชำนาญในวิชาชีพ โดยศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 ประเมินสภาพปัจจุบันบุคคลผู้มีความชำนาญในวิชาชีพและบุคคลผู้ขาดความชำนาญในวิชาชีพ กำหนดเป้าหมายอนาคตบุคคลผู้ขาดความชำนาญในวิชาชีพ บันทึกลงในใบงานที่ 2

ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละคนเสนอปัญหามูลบุคคลผู้ขาดความชำนาญในวิชาชีพและสนับสนุนความคิดเห็นของตนจากขั้นที่ 2 พร้อมหามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) บุคคลผู้มีความชำนาญในวิชาชีพและลำดับความสำคัญของมาตรการของร่วมกันในทีม บันทึกลงในใบงานที่ 3

ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปรายความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละทีมอภิปรายปัญหาบุคคลผู้ขาดความชำนาญในวิชาชีพ โดยศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 3 เพื่อหาสาเหตุในการตัดสินใจที่มุ่งสู่การพัฒนาบุคคลผู้มีความชำนาญในวิชาชีพ แล้วอาสาสมัครพิจารณาตรรกะ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) เขียนชื่อผู้รับผิดชอบ บันทึกลงในใบงานที่ 4

ขั้นที่ 5 ขั้นกลั่นกรองความคิดเห็น

นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งจากความคิดเห็นของตน บันทึกลงในใบงานที่ 5 แล้วจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาบุคคลผู้ขาดความชำนาญในวิชาชีพ ลงในแบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้

ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบข้อเท็จจริง

นักเรียนแต่ละทีมตัดสินใจ เพื่อยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงแนวคิดเดิม บันทึกในใบงานที่ 6 ประสานสรุปมติในทีมและประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกันทั้งชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูสรุป การแก้ปัญหาสู่การพัฒนาของนักเรียนแต่ละทีม
2. นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

ขั้นประเมินผล

1. ครูสังเกตพฤติกรรมนักเรียนระหว่างทำกิจกรรม
2. การอภิปรายภายในทีมย่อย หลังจากนักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1 - 3

3. ตรวจสอบแบบฝึกปฏิบัติในใบงาน หมายเลข 1 - 6
4. ตรวจสอบการจัดทำแผนปฏิบัติการ

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง มงคลชีวิต (ความชำนาญในวิชาชีพ) หมายเลข 1 - 3
2. แบบฝึกปฏิบัติในใบงาน หมายเลข 1 - 6
3. แบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการ

บัตรกำหนดงาน

เรื่อง มงคลชีวิต (ความชำนาญในวิชาชีพ)

ให้นักเรียนศึกษาเอกสารต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมทั้งประเมินสภาพปัจจุบันบุคคลที่มีความชำนาญในวิชาชีพและบุคคลผู้ขาดความชำนาญในวิชาชีพ กำหนดเป้าหมายอนาคตบุคคลที่มีความชำนาญในวิชาชีพ บันทึกลงในใบงานที่ 1 (รายบุคคล)

2. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 เพื่อรวบรวมปัญหาบุคคลผู้ขาดความชำนาญในวิชาชีพดังนี้

2.1 ระบุปัญหาที่นักเรียนสนใจจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น

2.2 ศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหาบุคคลผู้ขาดความชำนาญในวิชาชีพ

2.3 นักเรียนประเมินสภาพปัจจุบันบุคคลที่มีความชำนาญในวิชาชีพและบุคคลผู้ขาดความชำนาญในวิชาชีพ กำหนดเป้าหมายอนาคตบุคคลที่มีความชำนาญในวิชาชีพที่มีผลต่อตนเองและครอบครัว บันทึกลงในใบงานที่ 2 (ทีมย่อย)

3. ตอบคำถามตามลำดับดังนี้

3.1 ปัญหาที่บุคคลผู้ขาดความชำนาญในวิชาชีพ คืออะไร

3.2 เป้าหมายที่ต้องการในอนาคตบุคคลที่มีความชำนาญในวิชาชีพ คืออะไร

3.3 หามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) เพื่อให้บุคคลที่มีความชำนาญในวิชาชีพ (รายบุคคล)

3.4 เขียนมาตรการสู่เป้าหมายบุคคลที่มีความชำนาญในวิชาชีพ บันทึกลงในใบงานที่ 3

3.5 ลำดับความสำคัญมาตรการจากข้อ 3.4 (ทีมย่อย) บันทึกลงในใบงานที่ 3

4. นักเรียนดำเนินการดังนี้

4.1 อภิปรายปัญหาบุคคลผู้ขาดความชำนาญในวิชาชีพจากการตัดสินใจแต่ละคน
ในขั้นที่ 3

4.2 ศึกษาเอกสารหมายเลข 3 หาสาเหตุในการตัดสินใจที่มุ่งสู่การพัฒนาเรื่อง "บุคคลที่มีความชำนาญในวิชาชีพ"

4.3 นักเรียนอาสาสมัครพิชิตขอบมาตรการ ให้เขียนมาตรการและชื่อผู้รับผิดชอบ (ทีมย่อย) บันทึกลงในใบงานที่ 4

5. นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เพราะเหตุใด จากขั้นที่ 4 (รายบุคคล) บันทึกลงในใบงานที่ 5 และนักเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาบุคคลผู้ขาดความชำนาญในวิชาชีพ (ทีมย่อย) เขียนลงในแบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้

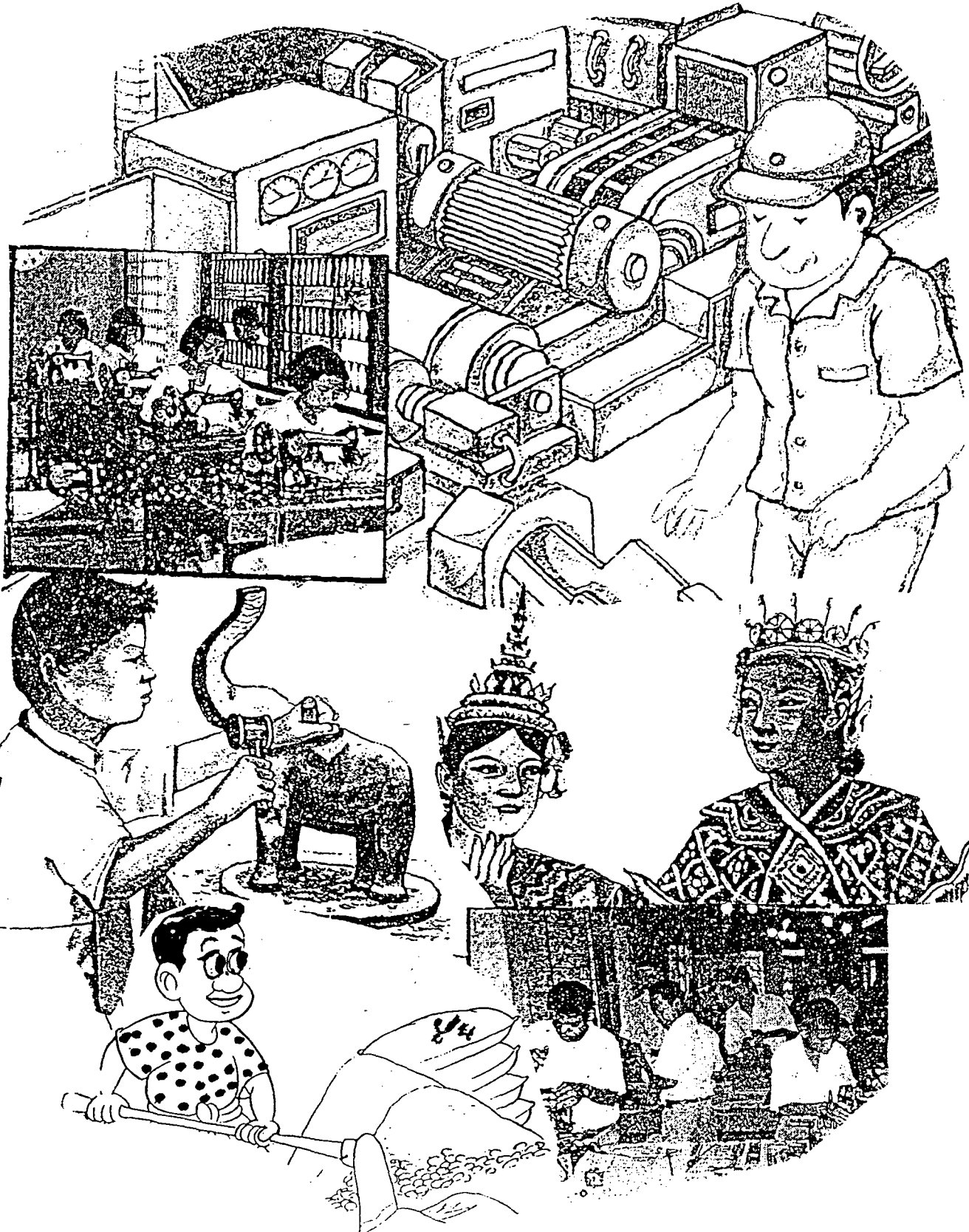
6. นักเรียนตัดสินใจร่วมกันในทีมอีกครั้ง ตอบคำถามตามที่กำหนดไว้ บันทึกลงในใบงานที่ 6 นักเรียนแต่ละทีมส่งตัวแทนนำเสนอผลการสรุป พร้อมประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกัน ทั้งชั้นเรียน

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1

เรื่องที่ 5

มงคลชีวิต (ความชำนาญในวิชาชีพ)

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 2

มงคลชีวิต (ความชำนาญในวิชาชีพ)

ความชำนาญในวิชาชีพ มาจากมงคลชีวิตข้อว่า สิบปะ ซึ่งเป็นภาษาบาลีตรงกับภาษาสันสกฤตว่า ศิลปะ หมายถึง การนำความรู้ที่เคยเรียน ฟังคน อบรม มาปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ จนสามารถยึดถือเป็นอาชีพได้

วิชาชีพเหล่านี้ได้แก่ วิชาช่าง สมัยโบราณท่านยกตัวอย่างไว้เพียง ช่างแก้ว ช่างเงิน ช่างทอง ในปัจจุบันวิชาช่างมีมาก เช่น ช่างเขียน ช่างปั้น ช่างหล่อ ช่างแกะสลัก ช่างออกแบบก่อสร้าง ช่างไม้ ช่างปูน ช่างฝังประดับมุก ช่างทำเครื่องถม ช่างทอผ้า ช่างเจียรไนเพชรพลอย ช่างเย็บปักถักร้อย ช่างจักสาน ช่างตกแต่งภายใน เป็นต้น ส่วนมากรวมอยู่ในวิจิตรศิลป์ ทัศนศิลป์ อุตสาหกรรมศิลป์ หัตถกรรมศิลป์ และประณีตศิลป์

วิชาชีพ นอกจากวิชาช่างแล้ว ก็ได้แก่ วิชาสามัญที่ศึกษาถึงขั้นใช้การได้ เช่น วิชาภาษาไทย สามารถประพันธ์เป็นร้อยแก้วและร้อยกรองได้ และวิชาอื่นที่ศึกษาถึงขั้นมีประกาศนียบัตร หรือปริญญาบัตรรับรอง

ความชำนาญในวิชาชีพมิได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เกิดขึ้นได้ด้วยความตั้งใจฝึกฝนอบรมจากอาจารย์และฝึกฝนตนเอง ซึ่งมีวิธีการดังต่อไปนี้ คือ

1. เลือกศิลปะที่ตนเองชอบ หรือมีพื้นฐานอยู่บ้างแล้ว ความชอบก็คือฉันทะ ความพอใจในอิทธิบาท 4
2. พยายามฝึกฝนตามที่อาจารย์สอนและนำไปฝึกฝนด้วยตนเองเพิ่มขึ้น บางคนไม่ได้เรียนจากอาจารย์ เพียงอ่านตำรา แล้วฝึกฝนด้วยตนเอง ดัดจริตก็ถามผู้รู้ในเรื่องนั้น ๆ ก็ยังประสบความสำเร็จได้ การฝึกฝนด้วยตนเองนี้ คือ วิริยะ ความเพียรในอิทธิบาท 4
3. พยายามทำให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ เพราะมีสิ่งที่ยังบกพร่อง จะต้องแก้ไข และเพิ่มประสิทธิภาพเพิ่มความประณีตขึ้นอีก นั่นคือ จิตตะ ความเอาใจใส่ในอิทธิบาท 4 เพื่อสร้างฝีมือให้เป็นยอด
4. รู้จักปรับปรุงดัดแปลงให้มีแบบใหม่ ๆ ขึ้น เพื่อความก้าวหน้าของศิลปะสาขานั้น ๆ และเพื่อสนองความต้องการของประชาชน นี่คือนิมิตตะในอิทธิบาท 4 คือการใช้สติปัญญาสอดส่องในศิลปะนั้น ๆ

ผู้มีความชำนาญในวิชาชีพคือ ศิลปะ ย่อมได้ประโยชน์หลายประการดังนี้

1. อาศัยวิชาชีพนั้นเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้
2. สร้างผลงานด้านวัฒนธรรม ทำให้ได้รับยกย่อง เป็นผู้มีเกียรติในสังคม
3. ผลิตผลงานอันเป็นที่ต้องการของสังคม สร้างสังคมและประเทศชาติให้มั่นคง

สมบูรณ์

4. ผู้สร้างศิลปะ มีจิตใจสงบ มีความสุขใจใกล้เคียงกันกับการทำสมาธิ

ประเภทของงานไม่มีโทษ

งานที่เราทำนั้นแบ่งได้เป็น 2 ประการ คือ

1. งานที่ทำเพื่อประโยชน์ตนเอง
2. งานที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ผู้ที่ทำงานไม่มีโทษก็หมายถึง ผู้ที่ทำงานทั้ง 2 ประการนี้ อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ตามกฎหมายทั้ง 4 ประการ ดังได้กล่าวมาแล้ว

งานที่ทำเพื่อประโยชน์ตนเอง

คือการหาเงินเลี้ยงชีพต่าง ๆ เช่น ทานา ทำสวน ค้าขาย เป็นครู เป็นช่างไม้ ช่างกล ฯลฯ ซึ่งในเรื่องการประกอบอาชีพนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า อาชีพต้องห้ามต่อไปนี้ พุทธศาสนิกชนไม่ควรทำ ได้แก่

1. การค้าอาวุธ
2. การค้ามนุษย์
3. การค้ายาพิษ

อานิสงส์การทำงานไม่มีโทษ

คนทำงานมีโทษนั้น ได้กับเสียเป็นเงาตามตัวยิ่งได้งานมากก็ทุกข์ใจมาก เข้าทำนอง "อัมทองแต่พร่องทางใจ" ยิ่งรวยได้ทรัพย์มากเท่าไรโอกาสที่จะเสียคนก็มากเท่านั้น ยิ่งทำก็ยิ่งทุกข์ คุณความดีในตัวลดลงทุกที ส่วนคนที่ทำงานไม่มีโทษนั้นจะก้าวหน้าไปสู่ความสุขแท้และความเจริญแท้ถึงแม้จะไม่รวยทรัพย์แต่ก็รวยความดี

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 3

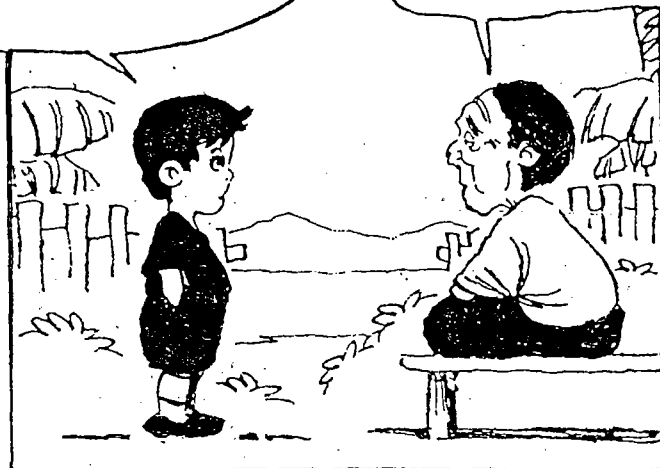
เรื่อง

มงคลชีวิต (ความชำนาญในวิชาชีพ)

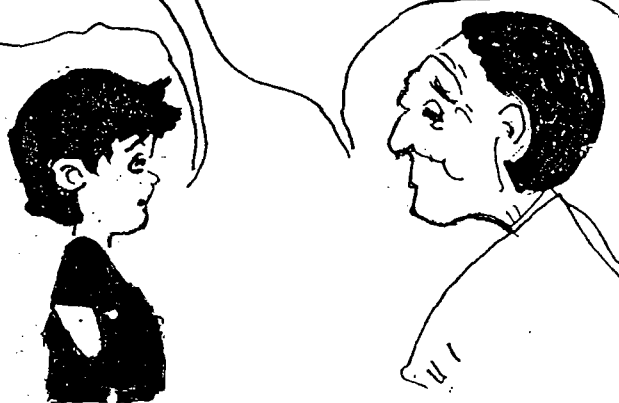
คนเราทุกคนเมื่อเติบโตพอสมควร
จำเป็นต้องประกอบอาชีพ ใช่ไหมครับ

ใช่ วิชาชีพช่วยให้เราสามารถประกอบกิจการงานเฉพาะเจาะจง
อย่างใดอย่างหนึ่งได้ มีวิชาชีพทั่วไปที่ทุกคนต้องเรียน แต่
เป็นวิชาชีพที่แต่ละคนจะต้องเลือกเรียนตามความถนัดหรือ
ตามความสามารถของตนเอง นะหลาน

ความชำนาญในวิชาชีพ
มีความสำคัญ อย่างไรครับ

สังคมสมัยก่อนๆ ไม่สลับซับซ้อน วิทยาการ
ยังไม่ก้าวหน้า มาปัจจุบันการแบ่งงานกันทำ
คนละอย่างซึ่งได้ผลดีที่สุด นับวันจะมีมากขึ้น
ผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาจะเป็นที่ต้องการมากขึ้น
ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง สังคมเกิดการแข่งขัน
มากขึ้น เราจึงต้องพยายามฝึกฝนตนเองให้มีความ
สามารถในวิชาชีพ นอกจากจะเลี้ยงชีพตนแล้วยังเกิด
ประโยชน์แก่ครอบครัวและประเทศชาติด้วย

แผนการสอนที่ 6

แผนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิเวศศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.

วิชา	พระพุทธศาสนา (ส049)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	มงคลชีวิต (ความมีระเบียบวินัย)	เวลา 2 คาบเรียน

ความคิดรวบยอด

บุคคลผู้ฝึกกาย วาจาให้มีความมีระเบียบวินัยทางโลกและทางธรรม อันเป็นสิ่งที่นำความสุขความเจริญมาสู่ตน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความสำคัญความมีระเบียบวินัยได้
2. จำแนกประเภทระเบียบวินัยได้
3. อภิปรายหลักการปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยที่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้
4. แสดงเหตุผลประกอบการตัดสินใจ การปฏิบัติตนเป็นผู้มีระเบียบวินัยได้
5. สรุปความสำคัญการปฏิบัติตนเป็นผู้มีระเบียบวินัยต่อตนเองและสังคมได้

ขอบข่ายเนื้อหา

1. ความสำคัญความมีระเบียบวินัย
2. ประเภทระเบียบวินัย - วินัยของบรรพชิต
- วินัยของผู้ครองเรือน
3. การปฏิบัติตนเป็นผู้มีระเบียบวินัย
4. ความสำคัญการปฏิบัติเป็นผู้มีระเบียบวินัยต่อตนเองและสังคม

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 ทีม ทีมละ 8 คน นักเรียนเลือกประธาน เลขานุการ นักเรียนที่เหลือเป็นสมาชิก
2. แต่ละทีมส่งตัวแทนรับใบงานและเอกสารแล้วนำไปแจกให้สมาชิกเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยบัตรกำหนดงาน รูปภาพและเอกสารประกอบการเรียน
3. ครูชี้แจงวิธีการทำงานในใบงานว่ามีทั้งใบงานที่เป็นรายบุคคล และใบงานที่ทำร่วมกันเป็นทีม

4. ครูดำเนินการจัดกิจกรรมต่อไป ดังนี้

ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องระเบียบวินัยในโรงเรียน นักเรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นดำเนินการสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์

ครูเสนอภาพสถานการณ์ที่แสดงถึงความมีระเบียบวินัย นักเรียนแต่ละคนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมทั้งประเมินสภาพปัจจุบันเรื่องความมีระเบียบวินัยและการขาดระเบียบวินัย กำหนดเป้าหมายอนาคตเรื่องความมีระเบียบวินัย บันทึกลงในใบงานที่ 1

ขั้นที่ 2 ขั้นระบุประเด็นปัญหา

นักเรียนแต่ละทีมรวบรวมปัญหาจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น ศึกษาสาเหตุและแนวทางการตัดสินใจแก้ปัญหาการขาดระเบียบวินัยในสังคม โดยศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 ประเมินสภาพปัจจุบันเรื่องความมีระเบียบวินัยและการขาดระเบียบวินัย กำหนดเป้าหมายอนาคตเรื่องความมีระเบียบวินัย บันทึกลงในใบงานที่ 2

ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละคนเสนอปัญหาการขาดระเบียบวินัยในสังคมและสนับสนุนความคิดเห็นของตนจากขั้นที่ 2 พร้อมหามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) เรื่องความมีระเบียบวินัยและลำดับความสำคัญของมาตรการร่วมกันในทีม บันทึกลงในใบงานที่ 3

ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปรายความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละทีมอภิปรายปัญหาเรื่องการขาดระเบียบวินัย โดยศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 3 เพื่อหาสาเหตุในการตัดสินใจที่มุ่งสู่การพัฒนาเรื่องความมีระเบียบวินัย แล้วอาสารับผิดชอบมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) เขียนชื่อผู้รับผิดชอบ บันทึกลงในใบงานที่ 4

ขั้นที่ 5 ขั้นกลั่นกรองความคิดเห็น

นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งจากความคิดเห็นของตน บันทึกลงในใบงานที่ 5 แล้วจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาการขาดระเบียบวินัยในแบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้

ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบข้อเท็จจริง

นักเรียนแต่ละทีมตัดสินใจ เพื่อยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงแนวคิดเดิม บันทึกในใบงานที่ 6 ประสานสรุปมติในทีมและประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกันทั้งชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูสรุป การแก้ปัญหาสู่การพัฒนาของนักเรียนแต่ละทีม
2. นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

ขั้นประเมินผล

1. ครูสังเกตพฤติกรรมนักเรียนระหว่างทำกิจกรรม
2. การอภิปรายภายในทีมย่อย หลังจากนักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1 - 3

3. ตรวจแบบฝึกปฏิบัติในใบงาน หมายเลข 1 - 6
4. ตรวจการจัดทำแผนปฏิบัติการ

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง มงคลชีวิต (ความมีระเบียบวินัย) หมายเลข

1 - 3

2. แบบฝึกปฏิบัติในใบงาน หมายเลข 1 - 6
3. แบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการ

บัตรกำหนดงาน

เรื่อง มงคลชีวิต (ความมีระเบียบวินัย)

ให้นักเรียนศึกษาเอกสารต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมทั้งประเมินสภาพปัจจุบัน บุคคลผู้ระเบียบวินัยและบุคคลผู้ขาดระเบียบวินัย กำหนดเป้าหมายอนาคตบุคคลผู้ระเบียบวินัย บันทึกลงในใบงานที่ 1 (รายบุคคล)

2. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 เพื่อรวบรวมปัญหาบุคคลผู้ขาดระเบียบวินัย ดังนี้

2.1 ระบุปัญหาที่นักเรียนสนใจจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น

2.2 ศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหามูลบุคคลผู้ขาดระเบียบวินัย

2.3 นักเรียนประเมินสภาพปัจจุบันความมีระเบียบวินัยและความขาดระเบียบวินัย กำหนดเป้าหมายอนาคตความมีระเบียบวินัยต่อตนเองและสังคม บันทึกลงในใบงานที่ 2 (ทีมย่อย)

3. ตอบคำถามตามลำดับดังนี้

3.1 ปัญหาบุคคลผู้ขาดระเบียบวินัยคืออะไร

3.2 เป้าหมายที่ต้องการในอนาคตความมีระเบียบวินัยที่มีต่อตนเองและสังคมอย่างไร

3.3 หามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) ให้ความมีระเบียบวินัยในตนเองและสังคม (รายบุคคล)

3.4 เขียนมาตรการความมีระเบียบวินัยในตนเองและสังคม บันทึกลงในใบงานที่ 3

3.5 ลำดับความสำคัญมาตรการจากข้อ 3.4 (ทีมย่อย) บันทึกลงในใบงานที่ 3

4. นักเรียนดำเนินการดังนี้

4.1 อภิปรายปัญหามูลบุคคลผู้ขาดระเบียบวินัยจากการตัดสินใจแต่ละคนในขั้นที่ 3

4.2 ศึกษาเอกสารหมายเลข 3 หาสาเหตุในการตัดสินใจที่มุ่งสู่การพัฒนาเรื่อง "ความมีระเบียบวินัย"

4.3 นักเรียนอาสาสมัครพิชิตขอมาตรการ ให้เขียนมาตรการและชื่อผู้รับผิดชอบ (ทีมย่อย) บันทึกลงในใบงานที่ 4

5. นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เพราะเหตุใด จากขั้นที่ 4 (รายบุคคล) บันทึกลงในใบงานที่ 5 และนักเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาบุคคลผู้ขาดความมีระเบียบวินัย (ทีมย่อย) เขียนลงในแบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้

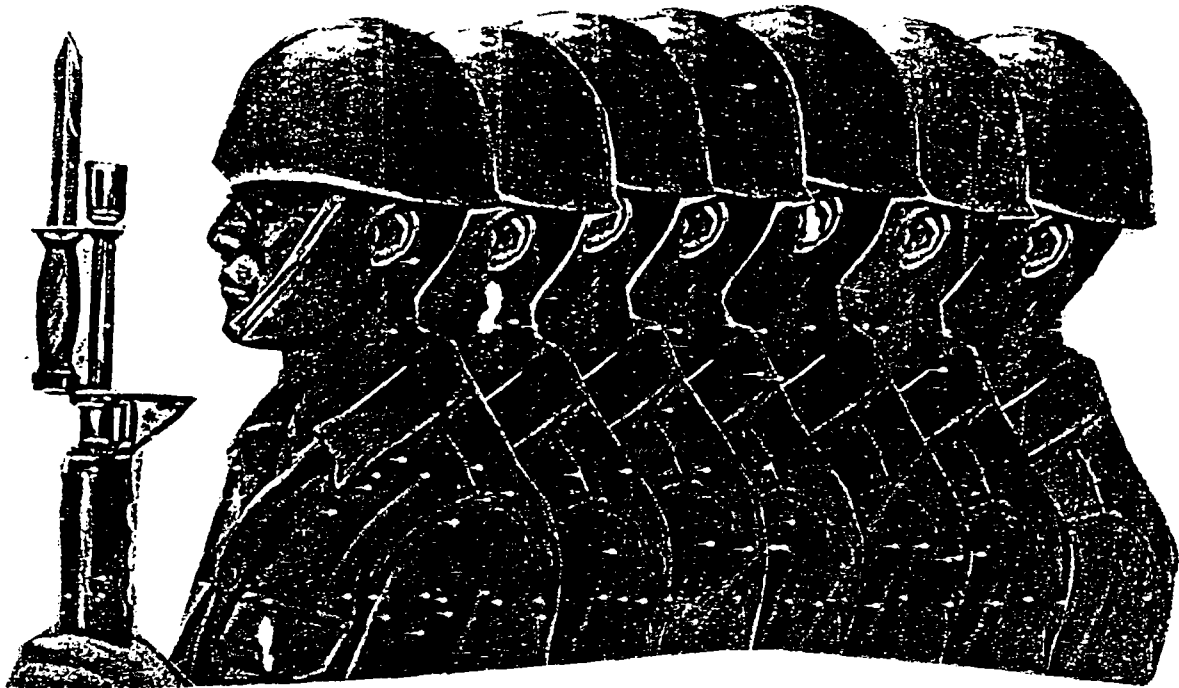
6. นักเรียนตัดสินใจร่วมกันในทีมอีกครั้ง ตอบคำถามตามที่กำหนดไว้ บันทึกลงในใบงานที่ 6 นักเรียนแต่ละทีมส่งตัวแทนนำเสนอผลการสรุป พร้อมประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกัน ทั้งชั้นเรียน

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1

เรื่องที่ 6

มงคลชีวิต (ความมีระเบียบวินัย)

วินัยคืออะไร

วินัยหมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อบังคับสำหรับควบคุมความประพฤติทางกายของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน การอยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน ห่างไกลจากความชั่วทั้งหลาย

การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ถ้าขาดระเบียบวินัย ต่างคนต่างทำตามอำเภอใจ ความขัดแย้งและลักลั่นก็จะเกิดขึ้น ยิ่งมากคนก็ยิ่งมากเรื่อง ไม่มีความสุขสงบสุข การงานที่ทำก็จะเสียผล

ชนิดของวินัย มี 2 ประเภท คือ วินัยทางโลกและวินัยทางธรรม

ความสำคัญชนิดของวินัยมี 2 อย่าง คือ ชีวิต กับ จิตใจ

ชีวิต ของเราขึ้นอยู่กับระบบโลก ต้องพึ่งโลกชีวิตจึงจะเจริญ

จิตใจ ของเราขึ้นอยู่กับระบบธรรม ต้องพึ่งธรรม จิตใจจึงจะเจริญ

เพื่อให้ชีวิตและจิตใจเจริญทั้ง 2 ทาง เราจึงต้องดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกันทั้ง 2

ด้านด้วย

ผู้ที่ฉลาดรู้ ก็ต้องศึกษาให้รู้ทั้งทางโลกและทางธรรม

ผู้ที่ฉลาดทำ ก็ต้องทำให้เป็นให้ถูกต้อง ทั้งทางโลกและทางธรรม

เช่นกัน ผู้ที่ฉลาดใช้ ก็ต้องมีวินัยทางโลกและวินัยทางธรรมคอยช่วยกำกับ ความรู้และความสามารถเอาไว้

วินัยทางโลก

วินัยทางโลก หมายถึง ระเบียบสำหรับควบคุมคนในสังคมแต่ละแห่งเป็นข้อตกลงของคนในสังคมนั้น ๆ อย่างมีแบบแผน เช่น กฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎข้อบังคับ ระเบียบ ธรรมเนียม ประเพณี คำสั่ง ประกาศ กติกา ฯลฯ สิ่งเหล่านี้รวมเรียกว่า วินัยทางโลกทั้งสิ้น

วินัยทางธรรม แบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. อนาคาริยวินัย วินัยสำหรับผู้ออกบวช ได้แก่ วินัยของพระภิกษุสามเณร
2. อาการิยวินัย วินัยสำหรับผู้ครองเรือน หรือประชาชนชายหญิงทั่ว ๆ ไป

อนาคาริยวินัย (วินัยสำหรับผู้ออกบวช)

จุดมุ่งหมายสูงสุดของนักบวช คือ ความหมดกิเลส ผู้จะหมดกิเลสได้ต้องมีปัญญาอย่างยิ่ง ผู้มีปัญญาต้องมีสมาธิ ผู้มีสมาธิต้องตั้งอยู่บนฐานของศีล คือ อนาคาริยวินัย 4 ประการ อันเป็นพื้นฐานของความบริสุทธิ์ ได้แก่

ก. ปาฏิโมกขสังวร คือ การสำรวมอยู่ในศีล 227 ข้อ ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติ เว้นข้อที่พระองค์ทรงห้าม ทาตามข้อที่พระองค์ทรงให้ปฏิบัติ

ข. อินทริยสังวร คือ การรู้จักสำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้พลัดเปลี่ยนไปกับการมัวเมาในอารมณ์ อันเกิดจากการเห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส สัมผัส และการรับรู้อารมณ์ทางใจ อะไรที่ไม่ควรดูก็อย่าไปดู อะไรไม่ควรฟังก็อย่าไปฟัง อะไรไม่ควรดมก็อย่าไปดม อะไรไม่ควรลิ้มชิมรสก็อย่าไปชิม อะไรไม่ควรถูกต้องสัมผัสก็อย่าไปสัมผัส และอะไรที่ไม่ควรคิดก็อย่าไปคิด

ค. อาชีวนปริสฺสฺสสังวร คือ การหาเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ ได้แก่ การบิณฑบาตร สำหรับการเลี้ยงชีวิตในทางที่ผิด เช่น การหาแลกสักการะด้วยการไต่ห่วย การเป็นหมอดู การเป็นพ่อสื่อแม่ชัก การประจบชาวบ้านจัดเป็นการกระทำที่ผิดพระวินัย

ง. ปัจฉัจฉเวกฺขณะ คือ การพิจารณาก่อนที่จะบริโภคหรือใช้ปัจจัย 4 ว่าสิ่งนั้นเป็นเพียงเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตให้อยู่ได้ เหมือนน้ำมันหยอดเพลารถให้รถแล่นไปได้เท่านั้น

ดังนั้น อนาคาริยวินัย 4 ย่อมบรรเทาความหลง ความมัวเมาในอาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่ ยารักษาโรคได้ ทำให้กินเพื่ออยู่ ไม่ใช่อยู่เพื่อกิน

ระยะแรก พระพุทธศาสนาไม่มีการบัญญัติวินัย เพราะพระภิกษุยังมีจำนวนน้อยและทุกรูปต่างก็ตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด ทราบดีว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำ ต่อมาพระภิกษุมีจำนวนมากขึ้น มีผู้ประพฤติไม่ค่อยดีหลงเข้ามาบวชด้วย ไปทำสิ่งที่ไม่สมควรขึ้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติวินัยขึ้นทีละข้อ วินัยทุกข้อในพระพุทธศาสนาจึงมีที่มาทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น วินัยข้อแรกในพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นเพราะพระภิกษุรูปหนึ่งซื้อสุทิน ได้ย้อนกลับไป

ร่วมหลับนอนกับภรรยาเก่า เพราะบิดามารดาขอร้อง เพื่อให้มีทายาทไว้สืบสกุล พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติวินัยข้อที่ 1 ขึ้นว่า "ห้ามเสพเมถุน"

วัตถุประสงค์ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติวินัย

1. เพื่อรองรับความตั้งอยู่ดีของหมู่สงฆ์
2. เพื่อข่มบุคคลผู้เกียจคร้าน หน้าด้าน
3. เพื่อความสุขสำราญแห่งหมู่สงฆ์
4. เพื่อความสุขสำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก
5. เพื่อป้องกันอาสวกิเลสอันจะบังเกิดในปัจจุบัน
6. เพื่อป้องกันอาสวกิเลสอันจะบังเกิดในอนาคต
7. เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส
8. เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว
9. เพื่อความดำรงมั่นแห่งพระสังฆธรรม
10. เพื่ออนุเคราะห์พระวินัย

อาคาริยวินัย (วินัยสำหรับผู้ครองเรือน)

วินัยทางศาสนาสำหรับผู้ครองเรือน มีดังนี้

1. ไตรสรณคัมม์ คือ การยึดถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่ระลึก เป็นวินัยเบื้องต้นสำหรับผู้ครองเรือน สำหรับควบคุมจิตใจให้อยู่ในระเบียบอันดีงาม
2. เบญจศีล หรือ ศีล 5 เป็นเจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ การลักขโมย การทำผิดประเวณี การโกหกหลอกลวง การเสพสิ่งเสพดีทำให้โทษ เบญจศีลนี้เป็นวินัยประเภทข้อบังคับเบื้องต้นของผู้ครองเรือน และเป็นพื้นฐานของวินัยทุกประเภท
3. อุโบสถศีล หรือ ศีล 8 หรือ ศีลอุโบสถ เป็นการอบรมมโนสำนึกให้ละเอียดกว่าขั้นเดิม โดยมีเจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ การลักขโมย การเสพเมถุน การโกหกหลอกลวง การเสพสิ่งเสพดีทำให้โทษ การบริโภคอาหารในเวลาเที่ยงแล้วจนถึงรุ่งอรุณของวันใหม่ การฟ้อนรำขับร้องประโคมดนตรี ดูการเล่น ทัดทรงประดับตกแต่งร่างกายด้วยดอกไม้ของหอม เครื่องหอมเครื่องแต่งต่าง ๆ การนอนบนที่นอนสูงและใหญ่ภายในยัดหนุนหรือสาลี

4. กุศลกรรมบถ เป็นการกระทำความดีเป็นบุญเป็นกุศล มี 10 ประการ โดยจำแนกเป็นกายกรรม 3 วจีกรรม 4 และมโนกรรม 3

กายกรรม 3 คือ เจตนางดเว้นจากการฆ่ากัน จากการลักของกัน และจากการทำผิดประเวณี

วจีกรรม 4 คือ เจตนางดเว้นจากการโกหกหลอกลวง จากการพูดส่อเสียดจากการพูดคำหยาบ จากการพูดเพ้อเจ้อ

มโนกรรม 3 คือ ไม่โลภอยากได้ของใคร ไม่พยาบาทปองร้ายใคร มีความเห็นชอบตามคลองธรรม

การมีระเบียบวินัยมิได้หมายถึงการศึกษาเพื่อรู้อย่างเดียว แต่หมายถึง การปฏิบัติตามวินัยด้วยการปฏิบัติตามวินัยในระยะแรกอาจต้องฝืนใจทำ เมื่อปฏิบัติอยู่เสมอก็กลายเป็นผู้รักระเบียบวินัย การขาดระเบียบวินัยหรือเห็นคนอื่นไม่ทำตามระเบียบวินัยแล้วไม่สบายใจ

การปฏิบัติตามระเบียบวินัยมีประโยชน์ทั้งแก่บุคคลและสังคมหลายประการ ดังนี้

1. ทำให้ผู้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยเป็นคนดี ซึ่งรู้ได้ด้วยตนเอง
2. ทำให้เป็นคนน่ายกย่อง ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจของคนอื่น
3. ทำให้เป็นผู้ไม่มีเวรกับใคร ๆ
4. ทำให้สังคมของผู้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยมีความสุข

เอกสารประกอบการเรียนการสอน

หมายเลข 3

เรื่อง

มงคลชีวิต (ความมีระเบียบวินัย)

ธรรมที่ช่วยปลูกฝังให้มีระเบียบวินัยมี 3 ข้อคือ

1. สติ คือ การตื่นตัวอยู่เสมอ รู้ว่ากำลังทำอะไร กับใคร
2. ทมะ คือ การรู้จักข่มใจของตน ควบคุมจิตใจให้ดำเนินไปในทางที่ดี
3. ชินติ คือ ความอดกลั้นไม่ปล่อยใจไปตามกระแสความชั่ว

ระเบียบวินัยช่วยให้สังคมมีความ
สงบสุข และความเจริญก้าวหน้า

ระเบียบวินัยมีประโยชน์ต่อสังคมอย่างไร

แผนการสอนที่ 7

แผนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C

วิชา	พระพุทธศาสนา (ส049)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	มงคลชีวิต (การกล่าววาทะ)	เวลา 2 คาบเรียน

ความคิดรวบยอด

การกล่าววาทะดีจะส่งผลดีต่อผู้พูด และผู้ฟังอันได้ชื่อว่าเป็นสิ่งที่นำความสุข
ความเจริญมาสู่ตนและผู้อื่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความสำคัญการกล่าววาทะดีได้
2. จำแนกประเภทการกล่าววาทะดีได้
3. ยกตัวอย่างการกล่าววาทะดีได้
4. แสดงเหตุผลการได้รับผลจากการกล่าววาทะดีได้
5. วิเคราะห์ความสำคัญการกล่าววาทะดีได้
6. สรุปการกล่าววาทะดีที่มีผลต่อตนเองและสังคมได้

ขอบข่ายเนื้อหา

1. ความสำคัญการกล่าววาทะดี
2. ลักษณะการกล่าววาทะดี
3. การปฏิบัติตนเป็นผู้กล่าววาทะดีในสังคม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 ทีม ทีมละ 8 คน นักเรียนเลือกประธาน เลขานุการ นักเรียนที่เหลือเป็นสมาชิก
2. แต่ละทีมส่งตัวแทนรับใบงานและเอกสารแล้วนำไปแจกให้สมาชิกเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยบัตรกำหนดงาน รูปภาพและเอกสารการค้นคว้า
3. ครูชี้แจงวิธีการทำงานในใบงานว่ามีทั้งใบงานที่เป็นรายบุคคลและใบงานที่ทำร่วมกันเป็นทีม

4. ครูดำเนินการจัดกิจกรรมต่อไป ดังนี้

ขั้นนำ

ครูเลือกนักเรียน 4 คน แสดงบทบาทสมมติการกล่าววาจาดีและการกล่าววาจาไม่ดี นักเรียนแสดงความคิดเห็น เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นดำเนินการสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์

ครูเสนอภาพสถานการณ์เพื่อเปรียบเทียบนักเรียนเมืองที่กล่าววาจาดีและการกล่าววาจาไม่ดี นักเรียนแต่ละคนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมทั้งประเมินสภาพปัจจุบัน การกล่าววาจาดีและไม่ดี กำหนดเป้าหมายอนาคตการกล่าววาจาดีในสังคม บันทึกลงในใบงานที่ 1

ขั้นที่ 2 ขั้นระบุประเด็น

นักเรียนแต่ละทีมรวบรวมปัญหาจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น โดยศึกษาสาเหตุและแนวทางการตัดสินใจแก้ปัญหาเรื่องการกล่าววาจาไม่ดี โดยศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 ประเมินสภาพปัจจุบันการกล่าววาจาดีและการกล่าววาจาไม่ดี กำหนดเป้าหมายอนาคตการกล่าววาจาดีในสังคม บันทึกลงในใบงานที่ 2

ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละคนเสนอปัญหาการกล่าววาจาไม่ดีที่มีผลต่อตนเองและสังคมและสนับสนุนความคิดเห็นของตนจากขั้นที่ 2 พร้อมหามาตร (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) กล่าววาจาดี โดยเขียนมาตรการและลำดับความสำคัญของมาตรการร่วมกันในทีม บันทึกลงในใบงานที่ 3

ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปรายความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละทีมอภิปรายปัญหาการกล่าวว้าจ่าไม่ดี โดยศึกษาเอกสารประกอบการเรียน
หมายเลข 3 เพื่อหาสาเหตุในการตัดสินใจที่มุ่งสู่การพัฒนาด้วยการกล่าวว้าจ่าดี แล้วอาสา
รับผิดชอบมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) เขียนชื่อผู้รับผิดชอบ บันทึกลงในใบงานที่ 4

ขั้นที่ 5 ขั้นกลั่นกรองความคิดเห็น

นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งจากความคิดเห็นของตน บันทึกลงในใบงานที่ 5 แล้วจัดทำแผน
ปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาการกล่าวว้าจ่าไม่ดีในแบบฟอร์มการจัดทำแผน
ปฏิบัติการที่กำหนดให้

ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบข้อเท็จจริง

นักเรียนแต่ละทีมตัดสินใจ เพื่อยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงแนวคิดเดิม บันทึกในใบงานที่ 6
ประธานสรุปมติในทีมและประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกันทั้งชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูสรุป การแก้ปัญหาสู่การพัฒนาของนักเรียนแต่ละทีม
2. นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

ขั้นประเมินผล

1. ครูสังเกตพฤติกรรมนักเรียนระหว่างทำกิจกรรม
2. การอภิปรายภายในทีมย่อย หลังจากนักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1 - 3

3. ตรวจสอบแบบฝึกปฏิบัติในใบงาน หมายเลข 1 - 6
4. ตรวจสอบการจัดทำแผนปฏิบัติการ

สื่อการเรียนการสอน

1. นักเรียนจำนวน 4 คน
2. เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง มงคลชีวิต (การกล่าวว้าจ่าดี) หมายเลข

1 - 3

2. แบบฝึกปฏิบัติในใบงาน หมายเลข 1 - 6
3. แบบจัดทำแผนปฏิบัติการ

บัตรกำหนดงาน

เรื่อง มงคลชีวิต (การกล่าววาจาดี)

ให้นักเรียนศึกษาเอกสารต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมทั้งประเมินสภาพปัจจุบันการกล่าววาจาดีและการกล่าววาจาไม่ดี กำหนดเป้าหมายอนาคตการกล่าววาจาดีที่มีต่อตนเองและสังคม บันทึกลงในใบงานที่ 1 (รายบุคคล)

2. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 เพื่อรวบรวมปัญหาการกล่าววาจาไม่ดี มีผลต่อตนเองและสังคมดังนี้

2.1 ระบุปัญหาที่นักเรียนสนใจจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น

2.2 ศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาการกล่าววาจาไม่ดี มีผลต่อตนเองและสังคม

2.3 นักเรียนประเมินสภาพปัจจุบันของการกล่าววาจาดีและการกล่าววาจาไม่ดี กำหนดเป้าหมายอนาคตการกล่าววาจาดีต่อตนเองและสังคม บันทึกลงในใบงานที่ 2 (ทีมย่อย)

3. ตอบคำถามตามลำดับดังนี้

3.1 ปัญหาการกล่าววาจาที่ไม่ดีมีผลต่อตนเองและสังคมอย่างไร

3.2 เป้าหมายที่ต้องการในอนาคตการเป็นบุคคลกล่าววาจาที่ดีเป็นอย่างไร

3.3 หามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) เป็นบุคคลกล่าววาจาดี

(รายบุคคล)

3.4 เขียนมาตรการการกล่าววาจาดีมีผลต่อตนเองและสังคม บันทึกลงใน

ใบงานที่ 3

3.5 ลำดับความสำคัญมาตรการจากข้อ 3.4 (ทีมย่อย) บันทึกลงในใบงานที่ 3

4. นักเรียนดำเนินการดังนี้

4.1 อภิปรายปัญหาบุคคลผู้กล่าววาจาไม่ดี จากการตัดสินใจแต่ละคนในขั้นที่ 3

4.2 ศึกษาเอกสารหมายเลข 3 หาสาเหตุในการตัดสินใจมุ่งสู่การพัฒนาเรื่อง "การกล่าววาจาดี"

4.3 นักเรียนอาสาสมัครพิชิตขอบมาตรการ ให้เขียนมาตรการและชื่อผู้รับผิดชอบ (ทีมย่อย) ลงในใบงานที่ 4

5. นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เพราะเหตุใด จากขั้นที่ 4 (รายบุคคล) บันทึกลงในใบงานที่ 5 และนักเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาการกล่าววาจาไม่ดี มีผลต่อตนเองและสังคม (ทีมย่อย) เขียนลงในแบบฟอร์มจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้

6. นักเรียนตัดสินใจร่วมกันในทีมอีกครั้ง ตอบคำถามตามที่กำหนดไว้ บันทึกลงในใบงานที่ 6 นักเรียนแต่ละทีมส่งตัวแทนนำเสนอผลการสรุป พร้อมประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกัน ทั้งชั้นเรียน

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1

เรื่องที่ 7

มงคลชีวิต (การกล่าววาจาดี)

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 2

มงคลชีวิต (การกล่าววาจาดี)

การกล่าววาจาดี แปลทับศัพท์ว่า วาจาเป็นสุภาสิต วาจาหรือคำพูดดี คือเสียงที่มนุษย์เปล่งออกมาให้มีความหมายเป็นเครื่องสื่อสาร เพื่อแสดงถึงความคิดที่มีอยู่ในใจของแต่ละคน

วาจาหรือคำพูดที่มีความหมาย 2 นัย คือ

1. วาจาโดยตรง คือ คำพูดที่เปล่งออกมาจากปาก
2. วาจาโดยอ้อม คือ การสื่อสารอย่างอื่นทั้งหมดนอกเหนือจากวาจาที่เปล่งออกจากปาก เช่น การเขียนหนังสือ การส่งสัญญาณ การใช้รหัส การใช้รูปภาพ เป็นต้น

วาจาทั้งโดยตรงและโดยอ้อม อาจเป็นวาจาที่ดี หรือวาจาไม่ดีก็ได้ ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะวาจาดีเท่านั้น

ลักษณะวาจาที่ดี

วาจาดีระดับพื้นฐาน คือ วชิรสุจริต 4 ประการ ได้แก่

1. คำพูดที่เกิดขึ้นจริง หรือเจตนาพูดตรงกับความจริง เช่น ได้เห็น ได้ยิน ได้รู้ ก็พูดจริงตามนั้น
2. คำประสานสามัคคี คือ คำที่พูดให้คนชอบกัน รักกัน มีความยินดีต่อกัน โดยพูดถึงทุกคนแต่ในด้านดี พูดให้เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าตนเอง
3. คำสุภาพ คือ คำที่พูดเหมาะสมแก่บุคคล เช่น เป็นผู้ใหญ่ เป็นพระสงฆ์ หรือบุคคลอื่น ๆ หรืออีกความหมาย คือ คำอ่อนหวาน ไม่ใช่คำว่า คำประชด คำกระทบกระเทียบ คำหยาบ เป็นต้น
4. คำมีประโยชน์ คือ คำที่มีสาระ ผู้ฟังได้รับประโยชน์ความรู้ ในด้านความคิดได้แนวทางในการทำงาน ไม่ใช่พูดในสิ่งเหลวไหล เพื่อเจ้อ พูดตลกคะนองหาสาระไม่ได้

องค์ประกอบของการกล่าววาจาดี ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

1. การกล่าววาจาถูกกาลเทศะ ประกอบด้วย การพูดถูกเวลา พูดเหมาะสมกับโอกาสและพูดได้เหมาะสมกับสถานการณ์
2. ลักษณะคำพูดหรือเรื่องที่พูด ประกอบด้วย 3 ประการคือ วาจาจริง วาจาสุภาพ วาจาเป็นประโยชน์
3. เจตนาหรือความตั้งใจ เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นตัวกำหนดการกระทำต่าง ๆ ธรรมดาที่กระทำด้วยเจตนาดี กรรมนั้นเป็นกรรมดี กรรมที่ผู้กระทำทำด้วยเจตนาชั่ว กรรมนั้นเป็นกรรมชั่ว

อานิสงส์ของการกล่าววาจาดี

1. เป็นที่รักของคนทุกชั้น การกล่าววาจาดีย่อมชวนให้ผู้ฟังรื่นหู เกิดความนิยมรักใคร่ เลื่อมใสศรัทธาตัวผู้พูด
2. ทำให้ได้รับความสำเร็จในการทำงาน การกล่าววาจาดีจะเป็นเสน่ห์ที่ทำให้เราเป็นที่รักชอบพอของคนทุกประเภทได้ ไปที่ไหนก็มีแต่คนยินดีต้อนรับ
3. จูงใจละเว้นความชั่ว การที่กล่าวคำจริงย่อมเป็นผู้มีแก่นสาร ยิ่งประโยชน์ให้เอง และผู้ฟังเป็นคนที่เจตนาดี ไม่พูดให้แตกแยกกันหรือทำลายความสงบสุข จิตใจไม่ถูกชักจูงไปในทางชั่วได้ง่าย

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 3

เรื่อง

มงคลชีวิต (การกล่าววาจาดี)

แผนการสอนที่ 8

แผนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิเวศศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C

วิชา	พระพุทธศาสนา (ส049)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	มงคลชีวิต (การทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน)	เวลา 2 คาบเรียน

ความคิดรวบยอด

บุคคลผู้ทำงานไม่คั่งค้างสับสน ย่อมทำให้กิจกรรมการงานต่าง ๆ สำเร็จไปด้วยดี
ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นได้ เป็นสิ่งที่นำความสุขความเจริญมาสู่ตน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความสำคัญการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสนได้
2. จำแนกประเภทการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสนได้
3. วิเคราะห์ลักษณะประกอบการตัดสินใจหลักการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสนได้
4. แสดงเหตุผลประกอบการตัดสินใจหลักการทำงาน ที่ไม่คั่งค้างสับสนได้
5. สรุปรูปสรรคการทำงานที่คั่งค้างสับสนได้

ขอบข่ายเนื้อหา

1. ความสำคัญการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน
2. ประเภทการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน
3. ลักษณะการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน
4. อุปสรรคการทำงานที่คั่งค้างสับสน
5. หลักการทำงานให้ได้ผลดี

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 ทีม ทีมละ 8 คน นักเรียนเลือกประธาน เลขานุการ นักเรียนที่เหลือเป็นสมาชิก

2. แต่ละทีมส่งตัวแทนรับใบงานและเอกสารแล้วนำไปแจกให้สมาชิกเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยบัตรกำหนดงาน รูปภาพและเอกสารประกอบการเรียน

3. ครูชี้แจงวิธีการทำงานในใบงานว่ามีทั้งใบงานที่เป็นรายบุคคลและใบงานที่ทำร่วมกันเป็นทีม

4. ครูดำเนินการจัดกิจกรรมต่อไป ดังนี้

ขั้นนำ

ครูให้นักเรียน 2 คน สันทานหน้าชั้นเรียนเกี่ยวกับการทำงานที่สับสนวุ่นวาย นักเรียนแสดงความคิดเห็น เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นดำเนินการสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์

ครูเสนอภาพสถานการณ์เพื่อเปรียบเทียบการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสนกับการทำงานที่คั่งค้างสับสน นักเรียนแต่ละคนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมทั้งประเมินสภาพปัจจุบันของการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสนกับการทำงานที่คั่งค้างสับสน กำหนดเป้าหมายอนาคตการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน บันทึกลงในใบงานที่ 1

ขั้นที่ 2 ขั้นระบุประเด็น

นักเรียนแต่ละทีมรวบรวมปัญหาจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น ศึกษาสาเหตุและแนวทางการตัดสินใจแก้ปัญหาการทำงานที่คั่งค้างสับสน โดยศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 ประเมินสภาพปัจจุบันการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสนกับการทำงานที่คั่งค้างสับสน กำหนดเป้าหมายอนาคตการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน บันทึกลงในใบงานที่ 2

ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละคนเสนอปัญหาการทำงานที่คั่งค้างสับสนที่มีผลต่อตนเองและสังคมโดยสนับสนุนความคิดเห็นของตนจากขั้นที่ 2 พร้อมหามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) การทำงานไม่คั่งค้างสับสนและลำดับความสำคัญของมาตรการร่วมกันในทีม บันทึกลงในใบงานที่ 3

ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปรายความคิดเห็น

นักเรียนแต่ละทีมอภิปรายปัญหาการทำงานที่ค้างค้างสับสนมีผลต่อตนเองและสังคม โดยศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 3 เพื่อหาสาเหตุในการตัดสินใจที่มุ่งสู่การพัฒนาการทำงานที่ไม่ค้างค้างสับสน แล้วอาสาสมัครมาตรวจ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) เขียนชื่อผู้รับผิดชอบ บันทึกลงในใบงานที่ 4

ขั้นที่ 5 ขั้นถกเถียงความคิดเห็น

นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งในความคิดเห็นของตน บันทึกลงในใบงานที่ 5 แล้วจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาการทำงานที่ค้างค้างสับสนในแบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้

ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบข้อเท็จจริง

นักเรียนแต่ละทีมตัดสินใจ เพื่อยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงแนวคิดเดิม บันทึกในใบงานที่ 6 ประธานสรุปมติในทีมและประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกันทั้งชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูให้คำแนะนำผลจากการสรุป การแก้ปัญหาสู่การพัฒนาของนักเรียนแต่ละทีม
2. นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

ขั้นประเมินผล

1. ครูสังเกตพฤติกรรมนักเรียนระหว่างทำกิจกรรม
2. การอภิปรายภายในทีมย่อย หลังจากนักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1 - 3

3. ตรวจสอบแบบฝึกปฏิบัติในใบงาน หมายเลข 1 - 6
4. ตรวจสอบการจัดทำแผนปฏิบัติการ

สื่อการเรียนการสอน

1. นักเรียนจำนวน 2 คน
2. เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง มงคลชีวิต (การทำงานที่ไม่ค้างค้างสับสน)

หมายเลข 1 - 3

2. แบบฝึกปฏิบัติในใบงาน หมายเลข 1 - 6
3. แบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการ

บัตรกำหนดงาน

เรื่อง มงคลชีวิต (การทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน)

ให้นักเรียนศึกษาเอกสารต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1 พร้อมทั้งประเมินสภาพปัจจุบันของการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสนและการทำงานที่คั่งค้างสับสน กำหนดเป้าหมายอนาคตการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน บันทึกลงในใบงานที่ 1 (รายบุคคล)

2. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 เพื่อรวบรวมปัญหาเรื่องการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน ดังนี้

ระเบียบวินัย ดังนี้

2.1 ระบุปัญหาการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสนที่นักเรียนสนใจจากขั้นที่ 1 มา 1 ประเด็น

2.2 ศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหของการทำงาน

2.3 นักเรียนประเมินสภาพปัจจุบันของการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสนและการทำงานที่คั่งค้างสับสน กำหนดเป้าหมายอนาคตการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน บันทึกลงในใบงานที่ 2 (ทีมย่อย)

3. ตอบคำถามตามลำดับดังนี้

3.1 ปัญหาที่สำคัญของการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสนคืออะไร

3.2 เป้าหมายที่ต้องการในอนาคตของการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสนคืออะไร

3.3 หามาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต) ทางการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน (รายบุคคล)

3.4 เขียนมาตรการการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน บันทึกลงในใบงานที่ 3

3.5 ลำดับความสำคัญมาตรการจากข้อ 3.4 (ทีมย่อย) บันทึกลงในใบงานที่ 3

4. นักเรียนดำเนินการดังนี้

4.1 อภิปรายปัญหาการทำงานจากการตัดสินใจแต่ละคนในขั้นที่ 3

4.2 ศึกษาเอกสารหมายเลข 3 หาสาเหตุในการตัดสินใจที่มุ่งสู่การพัฒนาเรื่อง "การทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน"

4.3 นักเรียนอาสาสมัครพิชิตขอมาตรการ ให้เขียนมาตรการและชื่อผู้รับผิดชอบ (ทีมย่อย) ลงในใบงานที่ 4

5. นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เพราะเหตุใด จากขั้นที่ 4 (รายบุคคล) บันทึกลงในใบงานที่ 5 และนักเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาการทำงานที่ค้างค้างสับสน (ทีมย่อย) เขียนลงในแบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้

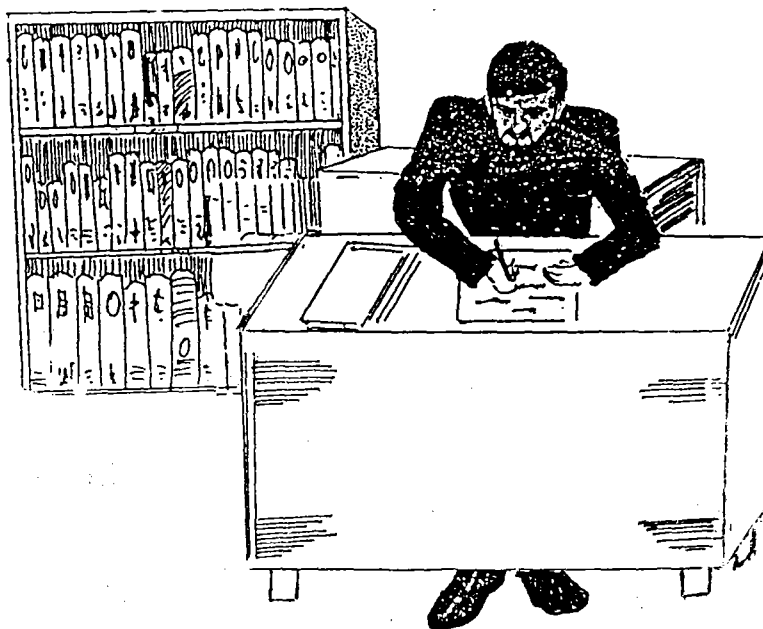
6. นักเรียนตัดสินใจร่วมกันในทีมอีกครั้ง ตอบคำถามตามที่กำหนดไว้ บันทึกลงในใบงานที่ 6 นักเรียนแต่ละทีมส่งตัวแทนนำเสนอผลการสรุป พร้อมประเมินแผนปฏิบัติการร่วมกัน ทั้งชั้นเรียน

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 1

เรื่องที่ 8

มงคลชีวิต (การทำงานที่ไม่หวั่นไหวสับสน)

เอกสารประกอบการเรียนการสอน

หมายเลข 2

มงคลชีวิต (การทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน)

ดินพอกหางหมู มีแต่จะเพิ่มมากขึ้น ๆ และถ่วงหมูให้กินอยู่หลับนอนไม่เป็นสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไปฉันใด

การทำงานที่ปล่อยทิ้งไว้คั่งค้าง มีแต่จะยิ่งเพิ่มมากขึ้นและถ่วงความเจริญก้าวหน้าทั้งแก่ตนเอง และหมู่คณะนั้น

"ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน
หากปล่อยการงานให้คั่งค้าง
ก็เท่ากับกำลังทำลายค่าของตนเอง"

เหตุที่ทำให้งานคั่งค้าง

1. ทำงานไม่ถูกกาล ยังไม่ถึงเวลาทำก็ร้อนใจด่วนไปทำ แต่พอถึงเวลาควรทำกลับไม่ทำ เช่น ตอนแดดออกมัวไปดูบ้าน พอฝนตกกลับไปซักเสื้อผ้าตากเท่าไรก็ไม่แห้ง หรือตอนเด็กไม่ยอมเรียนหนังสือ เทียวสละเลเทเมา พอแก่เฒ่าจะมาเรียนก็เรียนไม่ไหวแล้ว
2. ทำงานไม่ถูกวิธี ทำผิดขั้นตอน ผิดลำดับ เช่น จะทำความสะอาดบ้าน ก็ไปกวาดพื้นก่อน แล้วกวาดเพดานทีหลัง ผ่นผางต่าง ๆ ก็ตกลงมา ต้องกวาดพื้นใหม่อีก เป็นต้น

อันสงสการงานไม่คั่งค้าง

1. ทำให้ฐานะของตน ครอบครัว ประเทศชาติดีขึ้น
2. ทำให้ได้รับความสุข
3. ทำให้พึ่งตัวเองได้
4. ทำให้เป็นที่พึ่งของคนทั้งหลายได้
5. ทำให้สามารถสร้างบุญกุศลอื่น ๆ ได้ง่าย
6. ทำให้เป็นผู้ไม่ประมาท
7. ทำให้ป้องกันภัยในอบายภูมิได้
8. ทำให้มีสุคติเป็นที่เบื้องหน้า

9. ทำให้เป็นนิสัยติดตัวไปข้ามภพข้ามชาติ
10. ทำให้ได้รับการยกย่องสรรเสริญจากคนทั่วไป

"บุคคลใดไม่คำนึงถึงหนาร้อน

อดทนให้เหมือนหญ้า

กระทำกิจที่ควรทำด้วยเรี่ยวแรงของลูกผู้ชาย

บุคคลนั้นย่อมไม่เสื่อมจากสุข"

วิธีทำงานให้สำเร็จ

วิธีทำงานที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้คือ อิทธิบาท 4 ได้แก่

1. ฉันทะ ความเต็มใจทำ
2. วิริยะ ความขยันใจทำ
3. จิตตะ ความตั้งใจทำ
4. วิมังสา ความเข้าใจทำ

ฉันทะ คือ ความรักงาน จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเราเล็งเห็นผลของงานว่า ถ้าทำงานนี้แล้วจะได้อะไร เช่น เรียนหนังสือแล้วจะได้วิชาความรู้ไปประกอบอาชีพ

วิริยะ คือ ความพากเพียร ความไม่ทอดทิ้งเป็นคุณธรรมทางใจ เรียกความรู้สึกรู้สึกว่า "ความกล้า" อยากจะรู้ว่ากล้าย่างไร

จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ คนมีจิตตะเป็นคนไม่ปล่อยปละละเลยกับงานของตน คอยตรวจตรางานอยู่เสมอ

วิมังสา สุตยอดของวิธีทำงานให้สำเร็จอยู่ในอิทธิบาทข้อสุดท้ายนี้ คือ วิมังสา แปลว่าการพิจารณาไตร่ตรอง หมายความว่า ทำงานด้วยปัญญาด้วยสมองคิด ไม่ใช่สักแต่ว่าทำ

ลักษณะการทำงานของคนทั่วไปสรุปได้ 2 ประการ คือ การทำงานคั่งค้างสับสน และการทำงานไม่คั่งค้างสับสน

การทำงานทั้งข้างส้นมีลักษณะดังนี้คือ

1. ทำงานหยาย่งเหยิง หมายความว่า ทำงานไม่เป็นระเบียบ สักแต่ว่าทำ เช่น ในการเล่าเรียน จดบันทึกอย่างไม่เป็นระเบียบ จดแล้วอ่านไม่ออก จนขาดตกบกพร่อง
2. ทำงานย้อยย่อน หมายความว่า ทำงานไม่เอาจริงเอาจัง ทำจับจด ทำแบบไม่สู้ งานหนักไม่เอางานเบาไม่สู้ เช่น การศึกษาเล่าเรียน ก็เรียนเป็นเล่นไม่เอาจริงเอาจัง นั่งเหม่อบ้าง นั่งหลับบ้าง ไม่จดงานด้วยตนเองหรือคอยลอกเพื่อน ในการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ก็ทำแบบอุ้งงานคือ ทำอย่างช้า ๆ ทำเป็นเล่น เกี่ยงให้คนอื่นทำ ในการทำงานส่วนตัว ก็ทำ ๆ หยุด ๆ ทำบ้างไม่ทำบ้าง ปลอ่ยให้คั่งค้าง
3. ทำงานไม่เสร็จ หมายความว่า ไม่เอาใจใส่ ไม่ขยันหมั่นเพียรในการเรียน ทำการบ้านไม่เสร็จ ผลที่ได้รับคือ ได้คะแนนต่ำหรือ สอบตก การทำงานในหน่วยงาน ทำงานไม่เสร็จตรงตามเวลา ต้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น งานส่วนตัวก็ไม่ประสบผลสำเร็จ กลายเป็นคนหลักลอย ต้องพึ่งพาคนอื่นเรื่อยไป

อุปสรรคที่ทำให้งานไม่ได้ผลดี

อุปสรรคที่ทำให้งานไม่ได้ผลดีมี 4 ประการดังนี้คือ

1. ความเกียจคร้าน เพราะเมื่อเกียจคร้านเรามากก็หลีกเลี่ยงงาน โดยอ้างสาเหตุที่ทำให้ไม่อยากทำงานต่าง ๆ นานา เมื่อทำงานไม่ได้ผลก็ยอมทำให้งานไม่เกิด จึงทำให้งานนั้นไม่สำเร็จลุล่วงได้ทันกาล
2. การเป็นคนจับจด คนที่ทำงานค้ำไม่ทันเสร็จก็เลิกล้มแล้วเปลี่ยนไปทำงานใหม่ แทน เมื่อกลับมาทำใหม่ก็อาจลืมเรื่องเดิม ทำให้ต้องย้อนมาตั้งต้นใหม่ เสียทั้งเวลา เสียทั้งกำลังใจและกำลังใจ
3. การขาดมนุษยสัมพันธ์ดี งานหลายประเภทต้องอาศัยคนหลายคนทำร่วมกัน จึงต้องรู้จักสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน

เอกสารประกอบการเรียน

หมายเลข 3

เรื่อง

มงคลชีวิต (การทำงานไม่คั่งค้างสับสน)

ใบงานวิธีสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C.

ใบงานที่ 1

ชื่อ นามสกุล ชั้น ทีมที่

ครูเสนอสถานการณ์ประเด็นปัญหาให้นักเรียนประเมินสภาพปัจจุบัน และกำหนดเป้าหมายอนาคต
(รายบุคคล)

นักเรียนประเมินสภาพปัจจุบัน และกำหนดเป้าหมายอนาคต

ประเมินสภาพปัจจุบัน A1	กำหนดเป้าหมายอนาคต A2
<u>คำอธิบาย</u> ทางบวก ทางลบ 	<u>คำอธิบาย</u> ทางบวก

ใบงานที่ 2

ชื่อ นามสกุล ชั้น ที่มที่

นักเรียนระบุประเด็นปัญหาประเมินสภาพปัจจุบัน และกำหนดเป้าหมายอนาคต (ที่มย่อ)

ตอนที่ 1

1. ^๕ขั้นระบุประเด็นปัญหา

นักเรียนระบุประเด็นปัญหาหลังจากศึกษาเอกสารและศึกษาบัตรกำหนดงาน

1.1

1.2

1.3

2. สาเหตุประเด็นปัญหา

2.1

2.2

2.3

3. แนวทางการแก้ไขสถานการณ์

3.1

3.2

3.3

ตอนที่ 2 ประเมินสภาพปัจจุบัน และกำหนดเป้าหมายอนาคต

ประเมินสภาพปัจจุบัน A1	กำหนดเป้าหมายอนาคต A2
คำอธิบาย ทางบวก ทางลบ 	คำอธิบาย ทางบวก

ใบงานที่ 3

ชื่อ นามสกุล ชั้น ที่มที่

นักเรียนแสดงความคิดเห็นประเด็นปัญหาเกี่ยวกับมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต)

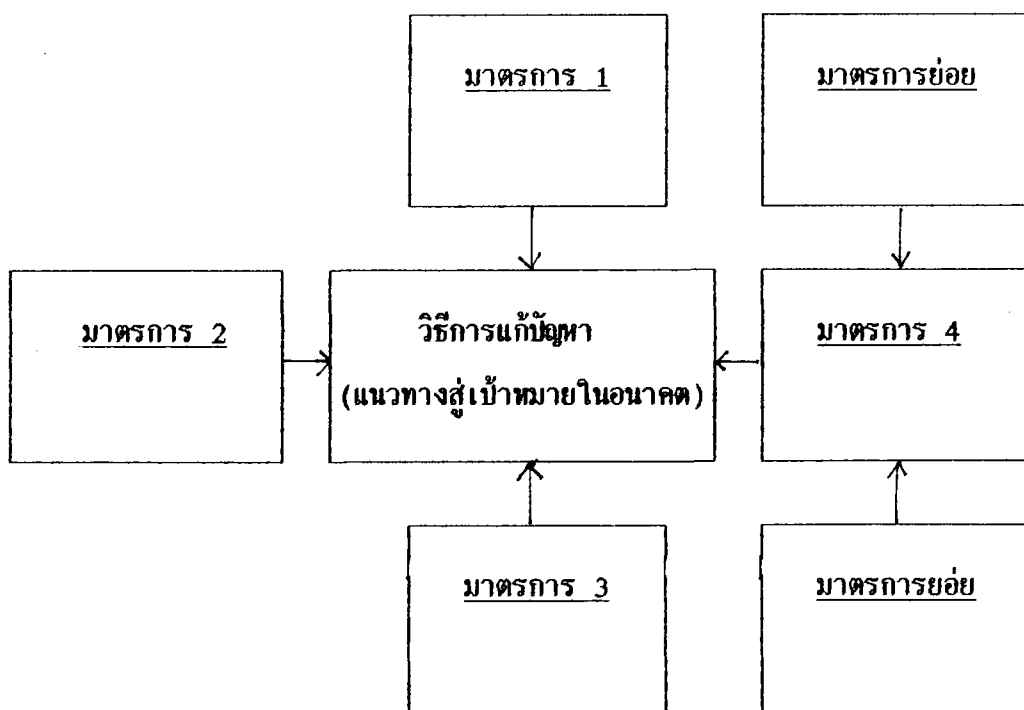
ตอนที่ 1 นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

ปัญหาที่สำคัญของสถานการณ์ : แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต

.....
 (รายบุคคล)

ตอนที่ 2 มาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต)

.....
 (รายบุคคล)

ตอนที่ 3 ลำดับมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต)

3.1

3.2

3.3 (ทีย่อย)

ใบงานที่ 4

ชื่อ นามสกุล ชั้น ที่มที่

อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ดำเนินการยืนยัน ประเด็นปัญหาของมาตรการกับ
การอาสารับผิดชอบมาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต)

ตอนที่ 1 นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาผู้ดำเนินการมาตรการ

1.
เพราะ
2.
เพราะ
3.
..... (ทีย่อย)

ตอนที่ 2 อาสารับผิดชอบดำเนินการตามมาตรการ (ทีย่อย)

ลำดับ	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
1		
2		
3		
4		
5		
6		

ใบงานที่ 5

ชื่อ นามสกุล ชั้น ที่มที่

นักเรียนกลั่นกรองความคิดเห็นประเด็นปัญหาและการจัดทำแผนปฏิบัติการ

ตอนที่ 1

นักเรียนตัดสินใจอีกครั้งว่า.....เห็นด้วย.....ไม่เห็นด้วย.....ยืนยันความคิดของตนเอง
เห็นด้วย.....เพราะ.....
ไม่เห็นด้วย.....เพราะ.....

ตอนที่ 2

นักเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขสถานการณ์ประเด็นปัญหาหรือดำเนินการ
ตามมาตรการ (ตามแบบฟอร์มการจัดทำแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้)

.....
..... (ทีมย่อย)

ชื่อทีม.....

ชื่อแผนปฏิบัติการ.....

1. หลักการและเหตุผล

1.1

1.2

2. วัตถุประสงค์

2.1

2.2

3. เป้าหมาย

.....

4. ผู้รับผิดชอบ

4.1 4.2

4.3 4.4

4.5 4.6

5. ระยะเวลาในการดำเนินการ

.....

6. วิธีการดำเนินการหรือกิจกรรม

6.1

6.2

6.3

6.4

7. งบประมาณ

7.1

7.2

8. วิธีประเมินผลการปฏิบัติการ

.....

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

9.1

9.2

ใบงานที่ 6

ชื่อ นามสกุล ชั้น ที่

นักเรียนตรวจสอบข้อเท็จจริงและทบทวนแผนปฏิบัติการ (ทีมรวม)

นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ประเด็นปัญหาที่สำคัญ : สาเหตุของปัญหา

.....

2. การแก้ปัญหาที่มุ่งสู่เป้าหมายในอนาคต

.....

3. มาตรการ (แนวทางสู่เป้าหมายในอนาคต)

3.1

3.2

3.3

4. การจัดทำแผนปฏิบัติการ : สาเหตุการจัดทำ

4.1

4.2

4.3

ภาคผนวก ง

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (ส 049) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. แบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (ส 049)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม (หลักความจริงของอริยชน สาราณียธรรม 6 และมงคลชีวิต)

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีข้อสอบทั้งหมด 50 ข้อ ใช้เวลา 45 นาที
2. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว ให้ใช้ดินสอคาร์บอนเบอร์ 2 ระบายคำตอบที่ถูกต้องลงในช่อง 1, 2, 3, 4, หรือ 5 ในกระดาษคำตอบตามตัวอย่าง

1	☒	☐	☐	☐	☐
2	☐	☒	☐	☐	☐
3	☒	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☒	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐	☒

3. เมื่อต้องการเปลี่ยนคำตอบข้อใหม่ ให้ลบข้อเดิมด้วยยางลบให้สะอาดตามตัวอย่าง

1	☒	☐	☐	☐	☐
2	☐	☒	☐	☐	☐
3	☒	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☒	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐	☒

4. คำถามในหนึ่งข้อมีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ถ้าตอบเกินหนึ่งคำตอบหรือไม่ตอบเลยถือว่าไม่ได้คะแนนในข้อนั้น
5. ห้ามขีดเขียนหรือทำสัญลักษณ์ใด ๆ ลงบนกระดาษข้อสอบ
6. เมื่อตอบแบบทดสอบเสร็จแล้วให้ส่งกระดาษคำตอบและแบบทดสอบที่กรรมการ

คุมสอบ

1. ศรัทธาตามหลักธรรมพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับกัมมัสสกตาสังขตา หมายถึง ความเชื่อในเรื่องใด
 1. การกระทำมีผลจริง
 2. กรรมนั้นมีผลแน่นอน
 3. การกระทำนั้นไม่สูญหาย
 4. ทุกคนมีกรรมเป็นของตน
 5. ความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าเป็นธรรมอันประเสริฐ

2. คำกล่าวที่ว่า "บาปเป็นสิ่งเฉพาะตน คนทำบาปเองย่อมเศร้าหมองเอง" มีความหมายอย่างไร
 1. ทำดีย่อมส่งผลในชาติหน้า
 2. ผลของการกระทำเป็นสิ่งที่ดี
 3. ความสุขย่อมเกิดแก่ผู้กระทำ
 4. กระทำอย่างไรย่อมได้รับผลเช่นนั้น
 5. ผู้กระทำย่อมเลือกสิ่งที่ปฏิบัติชอบด้วยตนเอง

3. การกระทำใดที่ได้ชื่อว่าเป็นศรัทธาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน
 1. สัมผัสเช่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์
 2. ประกอบปฏิบัติสมาธิบำเพ็ญตนในป่า
 3. พินิจทำความดีเพื่อผลบุญที่ได้แก่ตนเอง
 4. จารัสยิดหลักอริยสัจสี่มาใช้ในชีวิตประจำวัน
 5. เพ็ญศรีบนบานขอให้ตนสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้

4. ความสำคัญที่มีต่อการสร้างศรัทธา ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองเกี่ยวเนื่องกับเรื่องใด

1. ความมีสติ
2. ความรอบรู้
3. ความคิดริเริ่ม
4. ความรอบคอบ
5. ความคิดเห็นส่วนตัว

5. ศรัทธาใดที่มีการอ้างอิงได้น้อยที่สุด

1. ความเชื่อจากการปฏิบัติ
2. ความเชื่อจากการค้นคว้า
3. ความเชื่อจากการบอกเล่า
4. ความเชื่อจากการฝึกอบรม
5. ความเชื่อจากการคิดพิจารณา

6. การกล่าวว่า ข้อมูลต่าง ๆ มีความสำคัญในการพิจารณา "ศรัทธา" จริงหรือไม่

เพราะเหตุใด

1. จริง เพราะเป็น การเรียนรู้จากข้อเท็จจริง
2. จริง เพราะเป็น การถ่ายทอดจากประสบการณ์
3. ไม่จริง เพราะเป็น ข้อมูลที่บอกต่อ ๆ กันมา
4. ไม่จริง เพราะเป็น ข้อมูลที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
5. ไม่จริง เพราะเป็น การถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ

7. ศีลข้อใดห้ามพูดเสียดสีผู้อื่น

1. ศีลข้อ 1
2. ศีลข้อ 2
3. ศีลข้อ 3
4. ศีลข้อ 4
5. ศีลข้อ 5

8. ถ้าบุคคลในสังคมขาดศีล มีผลต่อเรื่องใดน้อยที่สุด

1. การว่างงาน
2. การนัดหยุดงาน
3. การเรียกร้องค่าแรง
4. การชุมนุมผู้ใช้แรงงาน
5. การขอสวัสดิการคุ้มครองแรงงาน

9. การกระทำใดที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้รักษาศีล

1. การนั่งขำหัวขำ
2. การอดอาหารมือเช้า
3. การสำรวจวาจาปกติ
4. การฝึกสมาธิให้จิตใจสงบ
5. การปฏิบัติตามคำพยากรณ์ดวงชะตา

10. ภาพสถานการณ์

จากภาพสถานการณ์ การกระทำที่ถือว่าบาปมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับเรื่องใด

1. สนใจที่จะกระทำ
2. เจตนาในการกระทำ
3. สภาพการณ์ในขณะนั้น
4. ความพอใจในการกระทำ
5. ความต้องการที่จะกระทำ

11. กรณีใดเกี่ยวข้องกับเรื่องศีลมากที่สุด
 1. หิริ - โอตตัปปะ
 2. บุญ - บาป
 3. จันดี - โสรัจจะ
 4. สมาธิ - ปัญญา
 5. สันโดษ - อุเบกขา

12. บุคคลในสังคมเป็นผู้มีศีล แต่จะให้ดียิ่งขึ้นต้องประพฤติอย่างไร
 1. สวดมนต์ในวันธรรมสวนะ
 2. ฟังเทศน์ในวันธรรมสวนะ
 3. สนทนาธรรมกับผู้ศึกษาธรรม
 4. ศึกษาพระธรรมคำสอนอย่างแม่นยำ
 5. นำหลักธรรมประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

13. ควรหรือไม่ ที่บุคคลในสังคมไทยยังคงรักษาเรื่องศีล เพราะเหตุใด
 1. ควร เพราะเป็นข้อกำหนดที่มีคุณค่าต่อบุคคลในสังคมไทย
 2. ควร เพราะเป็นข้อปฏิบัติสืบเนื่องกันมานานต่อบุคคลในสังคมไทย
 3. ควร เพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของบุคคลในสังคมไทย
 4. ไม่ควร เพราะวิทยาการสมัยใหม่มีบทบาทต่อบุคคลในสังคมไทย
 5. ไม่ควร เพราะอารยธรรมตะวันตกมีบทบาทสำคัญต่อบุคคลในสังคมไทย

14. ความสำคัญข้อใดที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับเรื่อง สุตะ
 1. เป็นพื้นฐานแห่งปัญญา
 2. เป็นการนำไปสู่ความสำเร็จ
 3. เป็นการเรียนรู้ที่มีหลักการ
 4. เป็นการนำไปสู่ความถูกต้อง
 5. เป็นการเรียนรู้ที่มีมาแต่กำเนิด

15. เหตุใดบุคคลผู้มีสัจจะ จึงเกิดปัญญาแก่ตน
 1. เป็นผู้ฟังมาก
 2. เป็นผู้เรียนรู้มาก
 3. เป็นผู้ใฝ่หาข้อมูล
 4. เป็นผู้ค้นคว้า อ่านตำรา ฟัง
 5. เป็นผู้มีความสามารถในการวิจารณ์

16. การกระทำใดเป็นการนำหลักธรรมทางปัญญาใช้ในการดำเนินชีวิต
 1. เป็นผู้นำท้องถิ่น
 2. เสนอผลงานแก่ชุมชน
 3. ติดตามข่าวสารทางสังคม
 4. ครองตนอยู่ในกรอบของสังคม
 5. สอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคม

17. บุคคลผู้มีสัจจะ เป็นผู้มีปัญญา น่าจะมีพฤติกรรมใดมากที่สุด
 1. ร่วมกลุ่มสนทนากับเพื่อน
 2. รับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่
 3. การตรึงตรองอย่างถ่องแท้
 4. การรับรู้จากการเล่าต่อกันมา
 5. การยึดถือคำสั่งสอนดั้งเดิมที่ว่าถูกต้อง

18. บุคคลผู้มีจาคะจะปฏิบัติตามหลักธรรมศาสนา อาจสรุปได้อย่างไร
 1. ช่วยเหลือผู้ที่สังคมยอมรับ
 2. ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
 3. ช่วยเหลือสังคมเมื่อตนมีความจำเป็น
 4. ช่วยเหลือสังคมเฉพาะทรัพย์สินภายนอก
 5. ช่วยเหลือสังคมเพื่อประโยชน์ตามที่ตนได้รับ

19. บัณฑิตที่เกิดจากสฤตจะสามารถนำมาใช้การดำเนินชีวิตได้จริงหรือไม่

1. จริง เพราะได้ศึกษาปฏิบัติอย่างแท้จริง
2. จริง เพราะเชื่อถือได้ว่าเป็นวิทยากรใหม่ ๆ
3. ไม่จริง เพราะขาดการพิสูจน์
4. ไม่จริง เพราะข้อมูลอาจคลาดเคลื่อน
5. ไม่จริง เพราะขาดการถ่วงรอนทางความคิด

20. สาราณียธรรม 6 เป็นหลักธรรมที่กล่าวถึงเรื่องใด

1. ความซื่อสัตย์
2. ความอดออม
3. ความสามัคคี
4. ความพากเพียร
5. ความรับผิดชอบ

21. กรณีใดไม่เป็นเมตตากายกรรมตามหลักธรรมสาราณียธรรม 6

1. ให้คำแนะนำเพื่อนร่วมงาน
2. ตั้งใจช่วยเหลือเพื่อนที่ยากจน
3. ปฐมพยาบาลเมื่อเพื่อนเจ็บป่วย
4. เสนอข้อคิดเห็นเมื่อเสนอผลงาน
5. แจกจ่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวแก่เกษตรกร

22. การทำงานของสภานักเรียนในโรงเรียน พึงดำเนินด้วยหลักธรรมสาราณียธรรม 6

เพราะเหตุใด

1. เพราะ เป็นการนำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียน
2. เพราะ เป็นการแบ่งเบากภาระภายในกลุ่ม
3. เพราะ เป็นการประสานผลประโยชน์ของกลุ่ม
4. เพราะ เป็นวิธีการคัดเลือกสมาชิกภายในกลุ่ม
5. เพราะ เป็นพื้นฐานของการแบ่งผลประโยชน์ที่เสมอภาคกัน

23. การกระทำใดไม่เป็นลักษณะการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
1. นักเรียนร่วมกันไปเวียนเทียนวันมาฆบูชา
 2. นักเรียนร่วมกันไปทัศนศึกษาเมืองโบราณ
 3. นักเรียนร่วมกันเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด
 4. นักเรียนร่วมกันเชิญชวนชาวบ้านไปเลือกตั้งสภาจังหวัด
 5. นักเรียนร่วมกันทำความสะอาดบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัด
24. การกระทำใดที่แสดงถึงหลักธรรมทางศาสนาธรรม 6
1. อนุเคราะห์ผู้ที่อ่อนแอกว่า
 2. การยึดถือตำแหน่งผู้นำกลุ่ม
 3. ดูแลผลประโยชน์ผู้อื่นเหมือนของตน
 4. สอดส่องความประพฤติเพื่อนร่วมงาน
 5. วางเฉยเมื่อสมาชิกในกลุ่มให้แสดงความคิดเห็น
25. ความไม่ตระหนี่เป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าจะให้ดียิ่งขึ้นต้องมีพฤติกรรมตามหลักธรรมศาสนาธรรม 6 เช่นไร
1. มัชยัส
 2. เพ้อแผ่
 3. อดทน
 4. ซื่อสัตย์
 5. ประหยัด
26. บุคคลที่กระทำตามหลักธรรมศาสนาธรรม 6 ที่แสดงถึงทิวาสัมมัตตา ถือว่าเป็นคนดีหรือไม่
1. ดี เพราะเป็นการสนับสนุนให้ลงมือปฏิบัติ
 2. ดี เพราะเป็นผู้ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น
 3. ไม่ดี เพราะทำให้เชื่อง่าย
 4. ไม่ดี เพราะทำงานเกินความสามารถของตน
 5. ไม่ดี เพราะเป็นการตัดสินใจการทำงานเพียงคนเดียว

27. พฤติกรรมใดแสดงถึงบุคลิกภาพความชำนาญในวิชาชีพ

1. ย้ำทำให้เกิดฝีมือ
2. แก้ไขข้อบกพร่อง
3. เลียนแบบผลงาน
4. เลือกงานที่ตนชอบ
5. ค้นหาประสบการณ์

28. การกระทำใดที่สอดคล้องกับความชำนาญในวิชาชีพ

1. จินตาคำนึงต่อการทำงาน
2. ขลุ่วิตกกังวลต่อการทำงาน
3. ก้นยาทำงานอย่างรวดเร็ว
4. จินดาขอพ่อนผันการทำงาน
5. สัมยักถามข้อสงสัยการทำงาน

29. ประสิทธิ์มีอาชีพเป็นเกษตรกร มีพื้นที่การทำไร่ขนาดเล็กผลผลิตไม่ได้ดีเท่าที่ควร

เขาหาหนทางที่จะเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร จนสามารถขยายการปลูกพืชไร่ขนาดใหญ่

เขาได้รับเลือกเป็นเกษตรกรตัวอย่างและเป็นหัวหน้ากลุ่ม เหตุใดประสิทธิ์จึงประสบ

ความสำเร็จในวิชาชีพ

1. เพราะ เป็นผู้เสียสละ
2. เพราะ เป็นผู้มีความซื่อสัตย์
3. เพราะ เป็นผู้มีความพากเพียร
4. เพราะ เป็นผู้มีความรับผิดชอบ
5. เพราะ เป็นผู้มีความทะเยอทะยาน

30. วิธีการใดเป็นการฝึกฝนวิชาชีพ ที่มีโอกาสเกิดความชำนาญมากที่สุด
1. การเรียนรู้ตามทฤษฎี
 2. แข่งขันงานฝีมือกับเพื่อน
 3. ค้นหาสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตนเอง
 4. ยึดถือประสบการณ์อย่างเดียว
 5. ฝึกซ้อมงานหลายชนิดในเวลาเดียวกัน
31. ถ้ารู้ทฤษฎีอย่างลึกซึ้งในแต่ละวิชาเพียงอย่างเดียว จะทำให้ประสบความสำเร็จใน ความชำนาญวิชาชีพจริงหรือไม่
1. จริง เพราะความรู้ดีทำให้ประสบความสำเร็จ
 2. จริง เพราะเรียนรู้มากทำให้ประสบความสำเร็จ
 3. จริง เพราะศึกษาค้นคว้าท่องตำราทำให้ประสบความสำเร็จ
 4. ไม่จริง เพราะเมื่อมีความรู้ต้องลงมือฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ
 5. ไม่จริง เพราะเป็นการเรียนรู้แต่ขาดการทอ้งจำที่ดี
32. ระเบียบวินัยทางการปกครองกับระเบียบวินัยทางศาสนา มีความแตกต่างกันในเรื่องใดมากที่สุด
1. เป้าหมาย
 2. หลักการเหตุผล
 3. กำหนดขอบเขต
 4. ขั้นตอนการปฏิบัติ
 5. ข้อบังคับที่เคร่งครัด
33. กรณีใดถือว่ามีระเบียบวินัย
1. รู้จักพูดคุยกับผู้มีระเบียบวินัย
 2. รู้จักสำรวจการกระทำของตนเอง
 3. รู้จักค้นหาความรู้เรื่องระเบียบวินัย
 4. รู้จักตนเองมีความเชื่อมั่นในเรื่องระเบียบวินัย
 5. รู้จักกาลเทศะในการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ

34. การกระทำใดถือปฏิบัติตามระเบียบวินัยเบื้องต้นในการควบคุมจิตใจของผู้ครองเรือน
ที่ต้องตามหลักธรรมทางศาสนา

1. การทำบุญตักบาตร
2. การสะสมวัตถุมงคล
3. การยึดถือพระรัตนตรัย
4. การศึกษาพระไตรปิฎก
5. การอ่านสารคดีเกี่ยวกับพุทธประวัติ

35. จุดเริ่มต้นการสร้างระเบียบวินัย เกี่ยวเนื่องกับเรื่องใดมากที่สุด

1. สังคม
2. ตนเอง
3. โรงเรียน
4. ครอบครัว
5. ประเทศชาติ

36. เมื่อปฏิบัติตนเป็นผู้มีระเบียบวินัย ทำให้คำนึงถึงคำกล่าวใด

1. ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
2. ธรรมย่อมชนะอธรรม
3. คนดีโลกย่อมต้องการ
4. สัจจะย่อมมีค่าเหนือสิ่งใด
5. ความโลภเป็นบ่อเกิดแห่งความหายนะ

37. จริงหรือไม่ การมีระเบียบวินัยทำให้บุคคลขาดเสรีภาพ
1. จริง เพราะระเบียบวินัยมีข้อบังคับบุคคลในสังคม
 2. จริง เพราะระเบียบวินัยเป็นตัวกำหนดกฎเกณฑ์ในสังคม
 3. จริง เพราะระเบียบวินัยเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมบุคคลในสังคม
 4. ไม่จริง เพราะระเบียบวินัยเป็นแบบแผนที่บุคคลในสังคมกำหนดแนวทางปฏิบัติร่วมกัน
 5. ไม่จริง เพราะระเบียบวินัยเป็นแบบแผนปฏิบัติที่กำหนดจากกลุ่มบุคคลบางกลุ่มในสังคม
38. บุคคลที่กล่าววาทาดี ได้รับอานิสงส์ในเรื่องใด
1. ความเลื่อมใสจากสังคม
 2. ความเสมอภาคทางสังคม
 3. ความมีลาภยศของตนเอง
 4. ความเข้าใจในการปรับตัว
 5. ความมีชื่อเสียงเป็นที่นิยมในสังคม
39. การกล่าววาทาดีเป็นความสุขแก่ผู้พูดและผู้ฟัง มีผลต่อเรื่องใดน้อยที่สุด
1. การยอมรับต่อกันและกัน
 2. การให้เกียรติแก่กันและกัน
 3. การเกิดประโยชน์แก่กันและกัน
 4. การมีความสุขแก่กันและกัน
 5. การแสดงความยินดีแก่กันและกัน

40. การกระทำใด ถือว่าเป็นการกล่าววาจาที่ไม่ดี
1. การปลุกระดมมวลชน
 2. การปราศรัยในที่สาธารณะ
 3. การเรียกร้องสิทธิมนุษยชน
 4. การอ่านประกาศคณะปฏิวัติ
 5. การโต้ว่าที่หาเสียงการเลือกตั้ง
41. ข้อความข้างล่างนี้ ต้องการสอนเรื่องการกล่าววาจาดีในสังคมอย่างไร
- "นี่ฟังว่าคนนับล้าน คำนวณว่าคนนับหมื่น"
1. การใช้วาจาถ่อมตน
 2. การใช้วาจาที่จริงจัง
 3. การใช้วาจาที่ยินดีต่อกัน
 4. การใช้วาจาถูกกาลเทศะ
 5. การใช้วาจาที่เป็นข้อเท็จจริง
42. บุคคลผู้กล่าววาจาดีย่อมส่งผลดีต่อตนเอง อาจสรุปได้อย่างไร
1. เป็นผู้ที่มีจิตใจอ่อนไหว
 2. เป็นผู้ได้รับความเชื่อถือ
 3. เป็นผู้รู้จักการแก้ปัญหา
 4. เป็นผู้ยึดมั่นในคุณธรรม
 5. เป็นผู้มีความเฉลียวฉลาด
43. ควรกล่าววาจาเช่นไร เมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม
1. พูดทุกเรื่องที่คิด
 2. พูดในบางโอกาส
 3. พูดในสิ่งที่ได้ยินมา
 4. พูดเพิ่มเติมจากข้อเท็จจริง
 5. พูดแทรกข้อมูลในขณะผู้อื่นกำลังดำเนินการอภิปราย

44. บุคคลที่ทำงานคั่งค้างสับสน เกี่ยวเนื่องกับเรื่องใด

1. สุขภาพ
2. พฤติกรรมส่วนตัว
3. สถานที่ทำงาน
4. การอบรมเลี้ยงดู
5. พื้นฐานการศึกษา

45. "ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน" ข้อความดังกล่าวเกี่ยวเนื่องกับเรื่องใดของการทำงาน
ไม่คั่งค้างสับสน

1. ปริมาณของผลงาน
2. คุณภาพของผลงาน
3. ความรู้ก่อให้เกิดผลงาน
4. ประสบการณ์ทำให้เกิดผลงาน
5. ประโยชน์ที่ได้รับจากผลของการทำงาน

46. คำว่า "จิตตะ" ในหลักธรรมอิทธิบาท 4 สอดคล้องกับการทำงานไม่คั่งค้างสับสน
ของนักเรียนเช่นไร

1. หมั่นท่องสูตรคูณ
2. รับทำแบบฝึกหัดส่งครู
3. ขอให้ครูอธิบายเพิ่มเติม
4. พยายามคิดโจทย์ข้อยาก ๆ
5. ตรวจคำตอบข้อสอบอย่างรอบคอบ

47. "ผัดวัน ประกันพรง" ก่อให้เกิดการทำงานคั่งค้างสับสนจากข้อความดังกล่าว มีผลกระทบต่อตนเองในสังคมเรื่องใดน้อยที่สุด
1. ความตรงต่อเวลา
 2. ความร่วมมือ
 3. ความมั่นใจ
 4. ความเชื่อถือ
 5. ความสำเร็จ
48. วิธีการใดที่ดีที่สุดในการลดอุปสรรคการทำงานไม่คั่งค้างสับสน
1. หลีกเลี่ยงงานที่ยาก
 2. เรียนรู้รายละเอียดของงาน
 3. สะสมงานจนกว่าจะถึงกำหนด
 4. ทำงานอย่างเร่งรีบให้เสร็จทันเวลา
 5. ขอความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน
49. การทำงานวิธีใดที่เหมาะสมที่สุดที่จะบรรลุเป้าหมายไม่คั่งค้างสับสน
1. รับฟังข้อคิดเห็น
 2. ยอมรับข้อวิจารณ์
 3. เสนอผลการทำงาน
 4. ปรับปรุงข้อผิดพลาด
 5. ซักถามความรู้เพิ่มเติม
50. ถ้านาฬักรักรมอริธิบัท 4 มาใช้ในการทำงานที่ไม่คั่งค้างสับสน ถือว่าผิดหรือไม่
1. ผิด เพราะมีหลักธรรมบังคับที่ตายตัว
 2. ผิด เพราะเป็นธรรมที่นำมาปฏิบัติในชีวิตจริงได้ยาก
 3. ผิด เพราะการอธิบายความหมายไม่ชัดเจน
 4. ไม่ผิด เพราะเป็นแนวทางนำไปสู่การทำงานที่มีระบบ
 5. ไม่ผิด เพราะเป็นธรรมของการทำงานที่เกิดจากความร่วมมือกันในสังคม

เฉลย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (ส 049) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

(1) ง	(26) ข
(2) ง	(27) ค
(3) ง	(28) จ
(4) ก	(29) ค
(5) ค	(30) ค
(6) ก	(31) ง
(7) ง	(32) ง
(8) ก	(33) ค
(9) ค	(34) ค
(10) ข	(35) ข
(11) ข	(36) ค
(12) จ	(37) ง
(13) ก	(38) ก
(14) จ	(39) ค
(15) ง	(40) ก
(16) ง	(41) ค
(17) ค	(42) ง
(18) ข	(43) ข
(19) ก	(44) ข
(20) ค	(45) ข
(21) ค	(46) ค
(22) ค	(47) ค
(23) ข	(48) ข
(24) ก	(49) ข
(25) ข	(50) ง

แบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 25 ข้อ ใช้เวลาในการทำ 15 นาที พยายามทำอย่างรวดเร็วให้ครบทุกข้อ
2. แบบสอบถาม ถามสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติ หรือความคิดเห็นของนักเรียน ให้นักเรียนตอบตามความเป็นจริง
3. ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เลือกตอบเพียง 1 ช่อง ในแต่ละข้อ
4. หากมีข้อสงสัยให้ถามผู้ควบคุมสอบทันที
(แบบสอบถามนี้ไม่มีผลต่อคะแนนวิชาพระพุทธศาสนา ในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น)

ข้อมูล	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ข้าพเจ้าฝึกสมาธิเพื่อให้จิตใจมั่นคง					
2. ข้าพเจ้าชอบสนทนาธรรมะ					
3. ข้าพเจ้าไปทัศนศึกษาวัดต่าง ๆ					
4. ข้าพเจ้าจัดนิทรรศการวันสำคัญทางศาสนา					
5. ข้าพเจ้าอธิบายความหมายพุทธภาษิตได้ดี					
6. ข้าพเจ้าชอบวาดภาพแสดงจินตนาการความคิด สร้างสรรค์เกี่ยวกับการสร้างสรรค์คุณงาม ความดี					
7. ข้าพเจ้าทำงานที่ได้รับมอบเมื่อมีเนื้อหา เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา					
8. ข้าพเจ้าทำข้อสอบวิชาพระพุทธศาสนา ได้คะแนนดีเสมอ					
9. ข้าพเจ้าเข้าร่วมอภิปรายปัญหาทางพระพุทธศาสนา					
10. ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานรายงานวิชาพระพุทธศาสนา					
11. ข้าพเจ้าซักถามข้อสงสัยเมื่อมีปัญหในเวลาเรียน วิชาพระพุทธศาสนา					
12. ข้าพเจ้าเข้าเรียนตรงเวลาเมื่อถึงชั่วโมง พระพุทธศาสนา					
13. ข้าพเจ้าชอบอ่านบทเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนเข้าเรียนพระพุทธศาสนา					
14. ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมแห่งเทียนจำนำพรรษา					
15. ข้าพเจ้ายืมหนังสือจากห้องสมุดที่เกี่ยวข้องกับ วิชาพระพุทธศาสนา					

ข้อมูล	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
16. ข้าพเจ้าสรุปย่อเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อ สะดวกในการเรียน					
17. ข้าพเจ้าทบทวนเรียนวิชาพระพุทธศาสนา					
18. ข้าพเจ้าติดตามอ่านเรื่องราวพุทธประวัติ จากตำราต่าง ๆ					
19. ข้าพเจ้าสมัครเป็นสมาชิกวารสารเกี่ยวกับ พุทธธรรม					
20. ข้าพเจ้าสนทนาเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา กับเพื่อน					
21. ข้าพเจ้าสนทนากับพระภิกษุ หรือผู้รู้เกี่ยวกับ การปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชน					
22. ข้าพเจ้าอ่านและศึกษาหนังสือประวัติ พุทธสาวกและพุทธสาวิกา					
23. ข้าพเจ้าชมวีดิทัศน์เรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ ...					
24. ข้าพเจ้านำเนื้อหาพระพุทธศาสนา ซึ่งนอกเหนือ ไปจากที่มีอยู่ในแบบเรียนมาถามครู					
25. การเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาหนึ่งที่ น่าสนใจมาก ข้าพเจ้าจะพยายามค้นคว้าในเรื่อง นี้ต่อไป					

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวมุกดา ชื่อสกุล เปรมศรี

เกิดวันที่ 19 เดือน มีนาคม พุทธศักราช 2499

สถานที่เกิด เขตบางรัก จังหวัดกรุงเทพมหานคร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 899/60 ซอยปทุมวิภา 46 ถนนสุขุมวิท
ตำบลบางจาก เขตพระโขนง จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10260
โทรศัพท์ 3319485

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนอัสสัมชัญ ตำบลบางรัก เขตบางรัก
กรุงเทพมหานคร 10500 โทรศัพท์ 6307111-25 ต่อ 144

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2516 มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนพระแม่มารีย์
เขตยานนาวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2518 ป.กศ.ต้น จากวิทยาลัยครูพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2520 ป.กศ.สูง (วิชาเอกสังคมศึกษา)
จากวิทยาลัยครูธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2527 ค.บ. (วิชาเอกสังคมศึกษา) จากวิทยาลัยครูธนบุรี
จังหวัดกรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2541 กศ.ม. (วิชาเอกการมัธยมศึกษา การสอนสังคมศึกษา)
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ ที่ใช้เทคนิค
วิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู

บทคัดย่อ
ของ
มุกดา เปรมศรี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา

สิงหาคม 2541

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 80 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มควบคุม 40 คน กลุ่มทดลองสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. และกลุ่มควบคุมสอนตามคู่มือครู ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาที การดำเนินการทดลองครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design และ ใช้ t-test Difference Score เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. และแผนการสอนตามคู่มือครู แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ได้ค่าความเชื่อมั่น .71 แบบสอบถามวัดความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ได้ค่าความเชื่อมั่น .98

ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A COMPARATIVE STUDY OF MATHAYOM SUKSA IV STUDENTS' ACHIEVEMENT
AND INTEREST IN BUDDHIST STUDIES THROUGH THE JURISPRUDENTIAL
INQUIRY METHOD WITH THE A.I.C. TECHNIQUE AND
THE TEACHER'S MANUAL

AN ABSTRACT

BY

MUKDA PREAMSRI

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University

August 1998

The purpose of this study was to compare the achievement and the interest of Mathayom Suksa IV students in Buddhist Studies, taught through the Jurisprudential Inquiry Method with the A.I.C. Technique and the teacher's manual.

The sample of this study were 80 Mathayom Suksa IV boy students of the science - mathematics program at Assumption College, Bangrak, Bangkok during the second semester of the 1997 academic year. The students were divided into 2 groups, the experimental group and the control group. Each group consisted of 40 students. The experimental group was taught through the Jurisprudential Inquiry Method with the A.I.C. Technique ; whereas the control group was taught through the teacher's manual. Each group required sixteen 50 - minute periods of teaching.

The randomized control group pretest - posttest design and t-test difference score were used in the study.

The instruments utilized in gathering data were lesson plans based on the Jurisprudential Inquiry Method with the A.I.C. technique and the teacher's manual, achievement test forms, and questionnaire on interest in Buddhist Studies.

The results of this study revealed that :

1. The achievement in Buddhist Studies of the students taught through the Jurisprudential Inquiry Method with the A.I.C. technique and the teacher's manual was significantly different at the .05 level.

2. The interest in Buddhist Studies of the students taught through the Jurisprudential Inquiry Method with the A.I.C. technique and the teacher's manual was significantly different at the .05 level.

The purpose of this research was to study the results of learning Mathematics by using computer assisted programs for remedial teaching fifth grade students.

The subject of this study were 80 fifth grade students from Srinakharinwirot University Prasarnmit; Demonstration School (Elementary), Bangkok, from the 1997 academic year. The students who had difficulty in learning angles were randomly selected and divided into four group of twenty arranged in accordance with a 2 x 2 Factorial Design. The first group was given the computer assisted program of repeating with the correct answers and the assigned learning advance rate by the programs was provided. The second group was also given the program of repeating with the correct answers but the assigned learning advance rate by the learners was provided. The third group was given the program of guided answers and repeating with the correct answers and the assigned learning advance rate by the program was provided. The fourth group was also given the program of guided answers and repeating with the correct answers but the assigned learning advance rate by the learner was provided. The student was given the pretest before the experiment and after the experiment the students was given the posttest.

The data was analyzed by using the two - way analysis covariance technique. The results revealed that it was in the interaction of the computer assisted programs and the assigned learning advance rate at 0.5 level of significance and also found that the third program was the best option.